

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM
AİLE DANIŞMANLIĞI BİLİM DALI**

**GENÇ YETİŞKİNLERİN EBEVEYNLEŞME İLE YALNIZLIK VE
DEPRESYON DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA KANIK ÇELİK

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi MUSTAFA TÜRKMEN

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

AİLE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM/ANASANAT DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI BİLİM DALI

**GENÇ YETİŞKİNLERİN EBEVEYNLEŞME İLE YALNIZLIK VE
DEPRESYON DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA KANIK ÇELİK

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi MUSTAFA TÜRKMEN

ÇANAKKALE – 2022

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

(İmza)

Kübra KANIK ÇELİK

(Tarih) .././20..

Önsöz

Yüksek lisans yapmaya karar vermemden bu satırların yazılmasına kadar geçen zamanı düşündüğümde hayli farklı olumlu ve olumsuz duygunun yaşandığını anımsayabiliyorum. Diğer taraftan bu kadar uzun ve sıkıntılı bir sürecin tamamlanmasında çevremdeki insanların çok büyük katkısı oldu.

Öncelikle işim ile tez sürecimi birlikte götüremeyeceğimi düşündüğüm zamanlarda beni cesaretlendirdiği ve desteklediği için Uzm. Dr. Milkibar Kyazım ULUTÜRK ve Ecz. Gamze YÖRÜK'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Daima 'ne zaman bitiyor?' diye sorarak beni motive eden canım babam Ali Rıza KANIK'a ve tez hazırlığı dolayısı ile daha az vakit geçirmemizi anlayışla karşılayan ve hayatımın her aşamasında bağımsız, güçlü bir kadın olabilmem adına bana rol model olan sevgili annem Nebahat KANIK'a sonsuz teşekkürlerimi gönderiyorum.

Tez yazım sürecim ve hayatımın her aşamasında her koşulda bana destek olan kız kardeşim Gökçe DÖNMEZ ve sevgili can eşim Muhammet ÇELİK'e tüm tez sürecindeki gerginliklerimde bana tahammül ettikleri ve desteklerini hissettirdikleri için teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez süresince derslerine girdiğim ve bana bilgileriyle ışık olan tüm değerli hocalarıma teşekkür ediyorum. Son olarak tanıştığım günden bu yana her düşüncemi ve duygumu önemseyen, bana yol göstermekten de öte bakış açısı kazandırarak kendi kararlarımı alabilmem için beni destekleyen çok kıymetli hocam Dr. Öğt. Üyesi Mustafa TÜRKMEN'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Çanakkale, 2022

Kübra KANIK ÇELİK

ÖZET

GENÇ YETİŞKİNLERİN EBEVEYNLEŞME İLE YALNIZLIK VE DEPRESYON DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Kübra KANIK ÇELİK

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi MUSTAFA TÜRKMEN

11/08/2022, 112

Gerçekleştirilen bu araştırmada, ebeveynleşme ile yalnızlık ve depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan genç yetişkin bireyler ile gruplar halinde yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 18-35 yaşları arasında yer alan 323 (%69,91) kadın ve 139 (%30,09) erkek olmak üzere toplam 462 genç yetişkinden oluşmaktadır. Veri toplama sürecinde Kişisel Bilgi Formu, Ebeveynleşme Envanteri (EE), U.C.L.A. Yalnızlık Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, t-testi ve ANOVA kullanılarak incelenmiştir.

İstatistiksel analizler neticesinde Ebeveynleşme Envanteri (EE)'nin alt boyutları olan Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE) ve Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE) boyutları ile depresyon ve yalnızlık arasında anlamlı ilişki bulunamaz iken Algılanan Yarar/Uyum (AYU) ile depresyon ve yalnızlık arasında negatif yönde anlamlı şekilde ilişki bulunmuştur. Buna göre ebeveynleşmeden algılanan yarar, depresyon ve yalnızlık değişkenleri açısından koruyucu bir rol oynamaktadır. Diğer taraftan katılımcıların toplam ebeveynleşme puanları ile depresyon ve yalnızlık arasında negatif yönde ilişki tespit edilmiştir. Araştırmanın sosyo-demografik değişkenlerine göre ebeveynleşmenin alt boyutları incelendiğinde EOE ve KOE alt boyutları

açısından cinsiyetler arasında anlamlı fark bulunamaz iken AYU alt boyutunda kadınların puanları anlamlı düzeyde erkeklerden daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca ilk sırada doğan çocuklar ebeveyn ve kardeşlerine yönelik daha fazla sorumluluklar alır iken kişinin ebeveynleşmeye dair algıladığı yarar, doğum sırasına göre farklılaşmamaktadır. Katılımcılardan kronik rahatsızlığa sahip olmaları ile EOE puanları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca aile üyelerinden en az birinde kronik rahatsızlığı olan kişilerin AYU puanları sağlıklı aile bireylerine sahip olan kişilere göre anlamlı şekilde daha düşüktür.

Anahtar Kelimeler: Aile, Ebeveynleşme, Yalnızlık, Depresyon

ABSTRACT

RESEARCH ON THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTIFICATION AND YOUNG ADULTS' LEVELS OF LONELINESS AND DEPRESSION

Kübra KANIK ÇELİK

Çanakkale Onsekiz Mart University

Graduate Education Institute

Master's Thesis, Department of Family Consultancy

Counselor: Dr. Lecturer MUSTAFA TURKMEN

11/08/2022, 112

The purpose of this study is to investigate how parenting affects degrees of loneliness and depression. Face-to-face interviews with young adults enrolled in the faculty of education at Canakkale Onsekiz Mart University were done as part of the study. 462 young adults between the ages of 18 and 35 make up the study group, with 323 (69.91%) women and 139 (30.09%) men. The Beck Depression Scale (BDO), U.C.L.A. Loneliness Scale, and parent Inventory (EE) are utilized, as well as the Personal Information Form. The SPSS 22.0 package application was used to examine the research's data. The Pearson moments Carpin Correlation Coefficient, t-test, and ANOVA were used to analyze the relationships between the variables.

According to statistical research, there was no significant association between parental focus and sadness or loneliness, however there was a negative correlation between perceived benefit and fit (AYU). The sub-dimensions of the Parental Inventory are Parental Parenting (EOE) and Sister Focused Parenting (KOE) (EE). This indicates that it has a protective effect on the benefits, sadness, and loneliness indicators that cannot be identified in the absence of parenting. On the other side, a link between sadness and loneliness and the participants' overall amount of alienated points has been found. There is no statistically significant difference between gender in terms of the EOE and COE sub-dimensions of parenting according to the

socio-demographic variables of the research, however WOMEN had higher scores than men in the AYU sub-dimension at meaningful levels. The advantages of parenting are also not affected by the order of birth, even if children born first have more obligations to their parents and sisters. The individuals' link between persistent discomfort and EOE scores is significant. Additionally, those with chronic discomfort in at least one family member score much worse on the AYU than those whose family members are in good health.

Keywords: Family, Parenting, Solitude, depression

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	xii
TABLolar DİZİNİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1

1.1. Problem Durumu	3
1.1.1. Problem Cümlesi	4
1.1.2. Alt Problemler.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sayıtları	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Tanımlar	7

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

8

2.1. Ebeveynleşme.....	8
2.1.1. Ebeveynleşme Olgusu.....	8
2.1.2. Ebeveynleşme Türleri	11
2.1.3. Ebeveynleşmenin Kişiler Üzerinde Olumlu ve Olumsuz Etkileri	12
2.1.4. Ebeveynleşme ile İlişkili Risk Faktörleri.....	15
2.2. Depresyon.....	17
2.2.1. Depresyonun Tanımı	18

2.2.2. Depresyon İle İlişkili Risk Faktörleri.....	21
2.3. Yalnızlık	24
2.3.1. Yalnızlığın Tanımı.....	24
2.3.2. Yalnızlık İle İlişkili Risk Faktörleri.....	27
2.4. İlgili Araştırmalar.....	29
2.4.1. Ebeveynleşme ile ilgili araştırmalar.....	29
2.4.2. Depresyon ile ilgili araştırmalar.....	36
2.4.3. Yalnızlık ile ilgili araştırmalar.....	38
2.4.4. Depresyon ve Yalnızlıkla İlgili Araştırmalar.....	42
2.4.5. Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık ile ilgili araştırmalar.....	44

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	48
3.2. Evren ve Örneklem.....	48
3.3. Veri Toplama Araçları.....	48
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	49
3.3.2. Ebeveynleşme Envanteri.....	49
3.3.3. U.C.L.A Yalnızlık Ölçeği.....	50
3.3.4. Beck Depresyon Ölçeği.....	50
3.4. Verilerin Toplanma Süreci.....	51
3.5. Verilerin Analizi.....	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Katılımcılar İle İlgili Sosyodemografik Bulgular.....	53
4.2. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular.....	55
4.3. Değişkenlerin Cinsiyete Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları..	57
4.4. Değişkenlerin Yaş Gruplarına Göre Tek Yön ANOVA Testi Bulguları.....	58
4.5. Değişkenlerin Kardeş Sayısı Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları.....	60
4.6. Değişkenlerin Doğum Sırasına Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları.....	61
4.7. Değişkenlerin Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları.....	63

4.8.	Değişkenlerin Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumuna Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları.....	65
4.9.	Değişkenlerin Katılımcıların İkametlerine Göre Tek Yönlü ANOVA Analizi Bulguları.....	67
4.10	Değişkenlerin Çekirdek Ailede Kronik Rahatsızlığının Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Test Analizi Bulguları.....	69
4.11	4.11. Değişkenlerin Aylık Gelir Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları.....	71
4.12	4.12. Değişkenlerin Ailenin Aylık Geliri Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları.....	72

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

75

5.1.	Ebeveynleşme ve Alt Boyutları, Depresyon ve Yalnızlık Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Tartışılması.....	75
5.2.	Değişkenlerin Cinsiyete Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	78
5.3.	Değişkenlerin Yaş Gruplarına Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	79
5.4.	Değişkenlerin Kardeş Sayısı Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	80
5.5.	Değişkenlerin Doğum Sırasına Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	81
5.6.	Değişkenlerin Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	83
5.7.	Değişkenlerin Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumuna Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	84
5.8.	Değişkenlerin Katılımcıların İkametlerine Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	85
5.9.	Değişkenlerin Çekirdek Ailede Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	85
5.10	Değişkenlerin Aylık Gelir Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	87
5.11	Değişkenlerin Ailenin Aylık Gelir Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	88

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

89

6.1.	Sonuç.....	89
------	------------	----

6.2. Öneriler.....	90
6.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	90
6.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	91
KAYNAKÇA	92
EKLER	113
EK I. Ölçekler	113
EK II. Ölçek Kullanım İzinleri	120
ÖZGEÇMİŞ	123

SİMGELER VE KISALTMALAR

TPD	Türk Psikiyatri Derneği
EOE	Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme
KOE	Kardeş Odaklı Ebeveynleşme
AYU	Algılanan Yarar Uyum
EE	Ebeveynleşme Envanteri
BDE	Beck Depresyon Envanteri
%	Yüzde oranı
TDK	Türk Dil Kurumu

TABLULAR DİZİN

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Katılımcılar İle İlgili Sosyodemografik Özellikler	53
Tablo 2	Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Bulguları	56
Tablo 3	Değişkenlerin Cinsiyete Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları	57
Tablo 4	Değişkenlerin Yaş Gruplarına Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları	58
Tablo 5	Değişkenlerin Kardeş Sayısı Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları	60
Tablo 6	Değişkenlerin Doğum Sırasına Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları	62
Tablo 7	Değişkenlerin Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları	64
Tablo 8	Değişkenlerin Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumuna Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları	66
Tablo 9	Değişkenlerin Katılımcıların İkametine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları	68
Tablo 10	Değişkenlerin Çekirdek Ailede Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları	69
Tablo 11	Değişkenlerin Aylık Gelir Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları	71
Tablo 12	Değişkenlerin Çekirdek Ailenin Aylık Gelir Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları	72

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Psikolojinin ilk dönemlerindeki birey odaklı bakış açısı günümüzde, yerini bireyin hayatında önemli diğerlerinin vurgulandığı yeni bir bakış açısına bırakmaktadır. Bu durum bir anlamda insan davranışı üzerine yepyeni bir düşünce biçimini de beraberinde getirir: insan davranışları temelde kişiler arası bağlamda örgütlenmektedir (Nichols, 2013). Dolayısı ile insanın tehlikeler ile dolu bu dünyaya geldiği andan itibaren çevresini saran ve onun tüm bakımını üstlenen anne, baba ya da bakıcıların birey üzerindeki etkisi hayli fazladır. Dahası bireyin çocukluk döneminde bu kişilerle olan ilişkileri yetişkin olduğunda diğer kişilerle ve kendisiyle kuracağı ilişkilerde belirleyici olacaktır. Aile, Minuchin (1988)'e göre, etkileşimlerin döngüsel olarak yaşandığı iç içe geçmiş birçok birimden oluşan hayli karmaşık bir bütündür. Richter (1991)'a göre birçok psikopatolojik durumun temellerinde ailenin etkilerinin olduğu görülebilmektedir. Diğer bir ifade ile tıpkı bireylerin ruhsal işleyişlerinde türlü problemlerin çıkması gibi ailelerin işleyişlerinde de problemlerin ortaya çıkabildiği söylenebilir. Bu sorumluluk göz önüne alındığında, ebeveynler genellikle çocuklarının ihtiyaçlarını uygun bir şekilde karşılama yetenekleri konusunda endişelenebilirler (Preciado, 2020). Aile sisteminde, ebeveynlerin, çocuklarının temel ve psikolojik ihtiyaçları ile ilgilenmeleri beklenir. Bunun ile birlikte, ebeveynin bunu yapma becerisini zorlayabilecek, ebeveyn ve çocukları arasında sınır bozukluklarına yol açabilecek çevresel, kültürel ve psikolojik koşullar ortaya çıkabilmektedir (Preciado, 2020). Minuchin (1974)'e göre, ebeveyn alt sistemi ile çocuk alt sistemi arasındaki sınırlar esnek ve ailenin ihtiyaçlarını karşılamak için yeniden düzenlenebilir. Bu noktada ebeveynleşme kavramı ortaya çıkmaktadır. Ebeveynleşmeyi, çocukların ebeveynlerinin kırılganlıklarını ve ailelerinin ihtiyaçlarını hissettikleri ve bu ihtiyaçlara aktif bir şekilde yanıt vermeye çalıştıkları bir aile süreci olarak kavramsallaştırılmaktadır (Van Parys, Bonnewyn, Hooghe, De Mol ve Rober, 2014). Literatürde, ebeveynleşmenin olumlu ve olumsuz yönleri halen tartışılmakla birlikte çocuklara

veya ergenlere gelişimsel kapasiteleri dahilinde yüklenen sorumluluklarının olumlu etkileri olacağı düşünülmekte, diğer taraftan yetişkinlerin taleplerinin onların uyum kapasitelerini aştığı durumda sosyo-duygusal gelişimini olumsuz yönde etkilenmekte ve psikopataloji geliştirme riskleri ortaya çıkabilmektedir. (Macfie, Brumariu ve Lyons-Ruth, 2015). Aile içerisinde deneyimlenen ebeveynleşme kavramı ile ilgili literatürde ruh sağlığı üzerinde doğrudan etkilerinin olduğunu ortaya koyan birçok çalışma mevcuttur (Shifren ve Kachorek, 2003). Bireyin içerisine doğduğu ailede küçük yaşlarda tıpkı üçüncü bir ebeveyn gibi sorumluluklar almaya başlamasının bir anlamda çocukluğunu yaşayamamak gibi bir sonucunun olacağı düşünülmektedir (Chase,1999). Bu yaşanamayan çocukluk bireyin yetişkinliğe adım atması ile geri gelmeyecek bir yitimi ifade edebilir.

Çalışmanın diğer bir değişkeni olan depresyon kişinin nasıl hissettiğini, nasıl düşündüğünü ve nasıl davrandığını değiştiren ve kişinin beden sağlığını da olumsuz yönde etkileyen bir işleyiştir ve hüznün duygusunu içermektedir (Köroğlu, 2007). Yalnızlık ise, kişinin sosyal ağlarının çoğunun nicelik ve nitelik olarak önemli ölçüde yetersiz olduğu zamanlarda deneyimlediği hoş olmayan bir duygu olarak tanımlanmaktadır (Peplau & Perlman, 1982).

Literatürde depresyon, yalnızlık ve benzeri birçok problemin kişinin çocukluk çağını nasıl geçirdiği ile alakalı olduğu düşünülmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2011). Dolayısı ile çocukluk döneminde çocukların ebeveynlerinin boşluklarını doldurabilmek adına ebeveyn rollerini alması yetişkinlik dönemlerinde gelişebilecek birçok problem için risk oluşturmaktadır (Hooper, 2007; Köyden, 2015). Ebeveynleştirilmiş çocukların, aile üyeleri ile ilgilenmeye zaman ayırırken bir taraftan kendi duygularını hissedecek alanları olmadığı için, çocuk gerçek benliğini yansıtamaz ve bu durum yalnızlığa neden olur (Akt. Haxhe, 2016). Bir yetişkin olduğunda dahi bu çocuk, kendi ihtiyaçlarını karşılamaya alışkın olmadığı için neyi sevdiğini bilemez. Böylece, çoğunlukla gelişen depresif duygular (düşük benlik saygısı ve suçluluk) ego

ideali ile eylemlerinin gerçekliği arasındaki boşluktan kaynaklı olarak gelişebilmektedir (Akt. Haxhe, 2016).

Gerçekleştirilen bu çalışma ile aile içerisindeki ebeveynleştirilmiş bireyi görebilmek ve ebeveynleşmenin genç yetişkinlik dönemindeki olası etkilerinin, Türkiye örneğinde tespit edilebilmesi amaçlanmaktadır. Diğer taraftan depresyon ve yalnızlık arasındaki ilişkinin incelenmesi ve araştırmanın, üç değişkeninin demografik özelliklere göre incelenmesi de araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır.

1.1.Problem

Ebeveynleşme kavramı ile ilgili, yurtdışı alanyazında hayli çalışma gerçekleştirilmiş olmakla birlikte Tükçe alanyazında sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmaktadır. Oysa ki Türk aile sisteminde ebeveynleşme çok sık karşılaşılan bir kavramdır. Bu anlamda, konunun Türk kültürüne özgü şekilde araştırılabilmesi önem taşımaktadır.

Ebeveynleşme batı kültüründe ortaya atılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebep ile kolektif toplumlarda ebeveynleşme olgusunun ele alınabilmesi önem taşımaktadır (Kerig, 2005). Ayrıca, ebeveynleşme kavramının ve kişiler üzerindeki etkilerinin anlaşılabilmesi, devamında koruyucu ve önleyici ruh sağlığı çalışmalarının hazırlanabilmesine de olanak sağlayabilecektir. Araştırmanın diğer değişkenleri olan yalnızlık ve depresyon ise yapılan birçok çalışmada ebeveynleşme ile bağlantılı olarak görülmüştür (Cho ve Lee, 2019; Jurkovic, 1998; Preciado, 2020). Ancak Türk toplumunda, doğrudan ebeveynleşme ile yalnızlık ve depresyonun incelendiği bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu anlamda yapılacak çalışma, Türkiye özelinde, henüz yeni bir olgu olan ebeveynleşme olgusunun yalnızlık ve depresyon ile ilişkisinin anlaşılması adına önem taşımaktadır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Genç yetişkinlerin ebeveynleşmeleri ile yalnızlık ve depresyon düzeyleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?

1.1.2. Alt problemler

1. Genç yetişkinlerin Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık puanları cinsiyete göre anlamlı şekilde değişiklik gösteriyor mu?

2. Genç yetişkinlerin Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık puanları yaşa göre anlamlı şekilde değişiklik gösteriyor mu?

3. Genç yetişkinlerin Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık puanları kardeş sayısına göre anlamlı şekilde değişiklik gösteriyor mu?

4. Genç yetişkinlerin Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık puanları doğum sıralarına göre anlamlı şekilde değişiklik gösteriyor mu?

5. Genç yetişkinlerin Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık puanları kronik rahatsızlığa sahip olma/olmama durumlarına göre anlamlı şekilde değişiklik gösteriyor mu?

6. Genç yetişkinlerin Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık puanları ebeveynlerinin hayatta olma/olmama durumlarına göre anlamlı şekilde değişiklik gösteriyor mu?

7. Genç yetişkinlerin Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık puanları ikametlerine göre anlamlı şekilde değişiklik gösteriyor mu?

8. Genç yetişkinlerin Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık puanları çekirdek ailelerinde kronik rahatsızlığın varlığına/yokluğuna göre anlamlı şekilde değişiklik gösteriyor mu?

9. Genç yetişkinlerin Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık puanları aylık gelirlerine göre anlamlı şekilde değişiklik gösteriyor mu?

10. Genç yetişkinlerin Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık puanları çekirdek ailelerinin aylık gelirine göre anlamlı şekilde değişiklik gösteriyor mu?

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ile ebeveynleşme kavramının; yalnızlık, depresyon ve çeşitli demografik özelliklere göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Diğer bir ifade ile gerçekleştirilen çalışmada, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, farklı bölümlerde okuyan genç yetişkinlik dönemindeki kişilerin, ebeveynleşme, yalnızlık ve depresyon düzeyleri, bu üç değişkenin birbirleri arasındaki ilişkiler ve demografik değişkenler ile ilişkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.3.Araştırmanın Önemi

Gerçekleştirilen çalışma, üç değişken ve aralarındaki ilişkinin saptanması açısından önem taşımaktadır. Türkçe alanyazında yalnızlık ve depresyon ile ilgili nispeten daha fazla çalışma olmasına karşın ebeveynleşme olgusu henüz çok yeni ve sınırlı sayıda çalışmanın gerçekleştirildiği bir konu olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan ebeveynleşmenin; aile, kültür ve ekolojik bağlamda ele alınmasının önemi de sıkça vurgulanmaktadır (Chase ve ark. 1998; Hooper, Doehler, Wallace, Hannah, 2011; Troung, 2001). Genel literatüre paralel olarak Türk örneğinde gerçekleştirilen çalışmalarda da ebeveynleşmenin genç yetişkin bireylerde depresyon, kaygı, öfke, obsesif-kompulsif bozukluklar ve stres gibi birçok psikolojik sorun ile bağlantılı olduğu görülmüştür (Karataş, 2020; Köyden,2015; Yıldırım, 2016; Zencir, 2018). Bir anlamda, çocukların yaşları ilerledikçe farklı sorumluluklar almaları beklenen bir durumdur. Ancak Chase (1999)'e göre ebeveynleşmede çocuk kendi ihtiyaçlarını hiçe saymak pahasına ebeveynlerinin ihtiyaçlarını karşılamak durumunda kalmaktadır. Ayrıca yalnızca çocuklukta değil genç yetişkinlik döneminde de ebeveynleşme, yeni ilişkiler kurulması, kişilik oluşumu gibi kritik olarak değerlendirilen birçok gelişimsel görevin sekteye uğramasına sebep olabilmektedir (Hooper, 2007). Dolayısı ile hem aile ilişkilerinde zorlanan hem de aile içi sorumluluklarının yükü ile yeni ilişkiler kuramayan ebeveynleşen çocukların genç yetişkinlik dönemlerinde yoğun bir yalnızlık ve beraberinde depresif semptomlar geliştirme olasılığı hayli

yüksek olacaktır (Chase,1999; Hooper, 2007). Ancak Türkçe alanyazında doğrudan ebeveynleşmeyle yalnızlık ve depresyonun ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda, gerçekleştirilen tez çalışması ilk olma niteliği taşımaktadır. Araştırma ile elde edilecek veriler, ebeveynleşmenin risk faktörlerine karşı, koruyucu sağlık uygulamalarının oluşturulması açısından da önem taşıyacaktır.

1.4.Sayıtları

- Gerçekleştirilen araştırma için evrenden seçilen örneklemin evreni yeterli düzeyde temsil ettiği varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılacak “Ebeveynleşme Envanteri”, “Beck Depresyon Ölçeği”, “U.C.L.A Yalnızlık Ölçeği” gibi ölçme araçlarına üniversite öğrencilerinin dikkatli, içten ve samimi yanıtlar verdikleri varsayılmaktadır.
- Araştırma içerisinde kullanılmakta olan “Ebeveynleşme Envanteri”, “Beck Depresyon Ölçeği”, “U.C.L.A Yalnızlık Ölçeği” ölçme araçlarının araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.

1.5.Sınırlılıklar

Gerçekleştirilen araştırmada örnekleme ait bazı sınırlılıklar karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada yalnızca ÇOMÜ Eğitim Fakültesinde eğitim öğretim görmekte olan genç yetişkinler yer almaktadır. İlk olarak sadece tek bir üniversiteden verilerin toplanması, elde edilen verilerin aynı yaş ve eğitim düzeylerine sahip kişilere genellenmesini sınırlamaktadır. İkinci olarak, araştırmanın yalnızca üniversite öğrencilerinden oluşması, bir anlamda farklı yaş ve eğitim düzeyine sahip kişiler için genelleme yapılabilmesini sınırlamaktadır. Üçüncü olarak da klinik örneklemin çalışmada kullanılmaması, sonuçların genellenebilirliği açısından bir sınırlılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneklem ile ilgili bir diğer sınırlılık ise araştırmada katılımcılar ölçek sorularını özbildirim yolu ile cevaplamıştır. Bu sebepten doğabilecek yanlılık faktörü de göz ardı edilmemelidir.

1.6.Tanımlar

Ebeveynleşme: Aile içerisinde alt sistemler arası sınırların eksikliğinden kaynaklı olarak, çocukların, ebeveynlerin alması gereken sorumlulukları aldığı bir ilişki kalıbı olarak tanımlanır (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973).

Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE): Ebeveynleşme Envanterinin bir alt boyutudur. Ebeveynlere odaklı olarak gerçekleşen ebeveynleşme türüdür (Hooper, 2009).

Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE): Ebeveynleşme Envanterinin bir alt boyutudur. Kardeşlere odaklı olarak gerçekleşen ebeveynleşme türüdür (Hooper, 2009).

Algılanan yarar\Uyum (AYU): Ebeveynleşme Envanterinin bir alt boyutudur. AYU alt boyutunda puan artışı, ebeveynleşmeden algılanan yarardaki artışı ifade etmektedir (Hooper, 2009).

Yalnızlık: Kişinin sosyal ağlarının çoğunun, nicelik ve nitelik olarak önemli ölçüde yetersiz olduğu zamanlarda deneyimlediği hoş olmayan bir duygu olarak tanımlanmaktadır (Peplau & Perlman, 1982).

Depresyon: Kişinin, yoğun olarak mutsuz, moralsiz, kendini aşağılayıcı ve sıkılmış olduğu bir duygu durum bozukluğudur (Santrock, 2012).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1.Ebeveynleşme

Bu bölümde, ebeveynleşme kavramının anlaşılabilmesi adına literatür paylaşılacaktır. Ebeveynleşme; en yaygın şekilde, aile içerisinde çocukların, ebeveynlerin alması gereken sorumlulukları üstlendiği bir ilişki kalıbı şeklinde tanımlanmaktadır (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973). Dolayısı ile Ebeveynleştirilmiş çocuklar, aslında, ebeveynlerinin ebeveynleridir ve bu rolü, gelişimsel olarak uygun ihtiyaçları ve arayışları pahasına yerine getirirler (Chase,1999). Çocuklukta ebeveynleştirilmenin, yaşam boyu psikolojik, ilişkisel ve fiziksel işlevsellik üzerinde kalıcı etkileri olabilmektedir (Hooper ve ark., 2015).

Bölüm içerisinde; ‘Ebeveynleşme Olgusu’, ‘Ebeveynleşmenin Türleri’, ‘Ebeveynleşmenin Kişiler Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri’ ve ‘Ebeveynleşmeyle İlgili Risk Faktörleri’ başlıkları yer almaktadır. Bu bölümlerde, ebeveynleşme kavramının gelişimi, önemi, tanımı, türleri, kişiler üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri ve ebeveynleşmenin ortaya çıkmasına sebep olabilecek risk faktörleri, literatür ışığında aktarılacaktır.

2.1.1. Ebeveynleşme olgusu

Çalışma kapsamında ele alınan değişkenlerden ilki olan ebeveynleşme kavramının gelişiminde, Minuchin’in literatüre hayli önemli katkıları bulunmaktadır. Kavramın anlaşılabilmesi adına, ilk olarak Minuchin’in geliştirdiği Yapısal Aile Terapisi’nin kavramlarının incelenmesi önem taşımaktadır. Minuchin’in, geliştirdiği Yapısal Aile Terapisi ekolü, aile bireylerinin davranışlarındaki tutarlı örüntüleri, ailenin yapısı olarak ifade eder (Nicols, 2013). Minuchin (1974)’e göre aile yapısı; görünmez işlevsel kuralları ve talepleri ile aile üyelerinin birbirleri ile olan ilişkilerini ve bağlarını organize eden şeydir. Aile yapısındaki temel problem ise hiyerarşinin net olmaması, aile sınırlarının düzensiz olması şeklinde açıklanmaktadır (Minuchin, 1974). Minuchin (1974)’e göre alt sistemler, nesile (kardes alt-sistemi gibi), cinsiyete (büyükbaba, baba, oğul alt-sistemi gibi) veya işleve (ebeveyn alt-sistemi gibi) göre çeşitli biçimlerde işlev görebilir. Sınırlar ise bireylerin, alt-sistemlerin ve ailelerin bütünlüğünü korumakta olan duygusal bariyer veya engel olarak ifade edilmektedir. Her aile

alt sisteminin kendine özgü farklı işlevleri vardır ve bu işlevler çerçevesinde farklı kişilerarası beceriler ortaya çıkmaktadır. Sınırlar, aile sisteminin farklı işlevlerini korumak ile görevlidir (Nichols ve Schwartz, 1997). Net sınırların varlığı, anne ve babanın önderlik konumunda olduğu ailenin hiyerarşik yapısını da destekler. Aile içerisindeki hiyerarşinin katı-haksız olması durumunda, çocuklar, yol gösteren olmadığı için zorlanabilir. Zayıf-etkisiz olması durumunda ise çocukların, birey olarak gelişimleri sekteye uğrayabilir ve bunu güç çatışmaları izleyebilir. Dolayısı ile ailenin istikrarı için işlevsel bir hiyerarşi gerekmektedir (Nicols, 2013).

Literatürde ebeveyn ve çocuklar arasındaki rol değişimleri, birçok farklı isimle yer almakla birlikte ilk kez Minuchin ve arkadaşlarının ele aldıkları çalışmada 'ebeveyn çocuk' kavramı ile kavramsallaştırılmıştır (Minuchin, Montalvo, Guerny, Rosman ve Schumer, 1967). Bu noktada, Minuchin, ebeveyn çocuk kavramını alt sistemler arasındaki bir geçiş ile açıklamaktadır. Minuchin ve Fishman (1981), ebeveyn çocukların, ebeveynlerinin temsilcileri gibi kardeşlerinin sorumluluklarını aldıklarını ve böylece de bir anlamda çocuklar alt sisteminden, ebeveynler alt sistemine çıkarıldıklarını aktarmaktadır. Literatüre ebeveynleşme kavramını kazandıran ise Boszormenyi-Nagy ve Spark (1973) olmuştur. Minuchin'in aktarımına benzer şekilde ebeveynleşmeyi, aile içerisinde alt sistemler arası sınırların eksikliğinden kaynaklı olarak, çocukların, ebeveynlerin alması gereken sorumlulukları aldığı bir süreç olarak aktarmaktadırlar. Bu noktada, Minuchin'in ebeveyn çocuk kavramı, alt sistemlerin ve görevlerin yerine getirilmesinin işlevsel bir düzenlemesini tanımlarken, Boszormenyi-Nagy ve Spark'ın ebeveynleştirme kavramı, ilişki dinamiklerinin "görünmez" yönlerinin ek bir boyutunu veya onların sözleriyle, "ilişki kalıplarını" tanımlamaktadır (Chase, 1999). Boszormenyi-Nagy ve Spark (1973), tüm ilişkilerin -hatta sağlıklı ilişkilerin de- bir bileşeni olan ebeveynleştirmeyi geniş bir şekilde "Bir ilişkinin, sanki eşi veya çocukları onun ebeveyniymiş gibi öznel çarpıtılması" olarak tanımlamıştır (s. 151). Buna göre, onların ebeveynleştirme tanımları, ebeveyn-çocuktaki dinamiğin yanında, eş ilişkilerini de

kapsamaktadır. Jurkovic (1997), bakımın süresine ve kapsamına göre bir sorumluluk sürekliliği üzerinden dört rol kategorisi tanımlamaktadır. Bunlar: Yıkıcı Ebeveynleştirme, Uyumlu Ebeveynleştirme, Sağlıklı Ebeveynleştirmeme ve Çocuklaştırma şeklindedir. Aşırı işlevsellik "yıkıcı ebeveynleştirme" olarak tanımlanır ve aşırı düşük işlevlilik ise "çocuklaştırma"dır. Bu iki kategori dışında "Sağlıklı ebeveynleştirmeme" ve "uyumlu ebeveynleştirme" şeklinde, çocuk için daha sağlıklı olarak görülen 2 kategori mevcuttur. Uyarlanabilir ve sağlıklı olarak görülen bu iki kategoride, çocuklara ait rollerde, bakım sorumluluğu kriz veya akut stres nedeni ile artabilir veya yoğunlaşabilir, ancak çocuğun bu katkısı yalnızca, sınırlı bir süre için kabul edilir ve beklenir (Jurkovic, 1997).

Kimi metinlerde ebeveynleşme kavramı doğrudan geçmiyor olsa da örneğin; Forward ve Buck (2015)'un kitabında, toksit anne babaların yetişkin çocukları gibi ebeveynleşmeye çok benzer örnekler de yer almaktadır. Hellinger (2010)'de ebeveynleşme kavramına benzer bir durumu ailedeki hiyerarşi sistemi üzerinden aktarmaktadır. Sevgi ile hareket eden bir çocuğun, ebeveyninin üstlenmesi gereken bir sorumluluğu üstlenmesinin bir haddini aşma olduğunu ve haddini aşan çocuğun ilerleyen zamanda kendine yabancılaşacağını ifade etmektedir (Hellinger, 2010). Chase(1999) ise ebeveynleşme terimini, bir çocuğun ebeveyninin duygusal ve\veya araçsal ihtiyaçlarının sorumluluğu dolayısı ile kendi ihtiyaçlarının göz ardı edildiği duygusal veya davranışsal bir rol değişikliği şeklinde aktarmaktadır. Bu durum, bir anlamda ebeveyn ve çocuk rollerinin tersine dönmesidir (Williams ve Francis , 2010).

2.1.2. Ebeveynleşme Türleri

Ebeveynleşme, enstrumental\araçsal (instrumental) veya duygusal (emotional) ebeveynleşme olarak iki şekilde gerçekleşebilmektedir (Chase, 1999; Hooper,

2007; Jurkovic, 1997). Bu noktada aile üyelerinin fiziksel olarak iyi oluşlarına verilen destek, araçsal ebeveynleşme, sosyo-duygusal gelişimlerine verilen destek ise duygusal ebeveynleşme olarak adlandırılabilir (Jurkovic, 1997). Araçsal ebeveynleşme davranışları olarak, market alışverişlerini yapmak, yemek hazırlamak, küçük çocukların bakımlarını üstlenme, para kazanmak, aile bütçesini idare etmek, çamaşır yıkamak ve evi temizlemek; duygusal ebeveynleşme davranışları olarak ise ebeveyne destek olmak, onun sırdaşlığını yapmak, arabulucu rol üstlenmek, ev ahalisini sakinleştirmek gibi örnekler verilebilir (Hooper, 2007; Jurkovic, 1997; Jurkovic, Jessee ve Goglia, 1991). Araçsal görevlerin tamamlanması, bir anlamda ebeveyni ev bakımı ile ilişkili stres faktörlerinden kurtarır (Hooper, 2007). Temelde her iki ebeveynleşmenin de çocukların gelişimi açısından riskli sonuçları olduğu bilinse de duygusal ebeveynleşme türünün araçsal ebeveynleşme türüne göre olumsuz doğurgularının daha fazla olabileceği düşünülmektedir. (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973; Hooper, 2007; Jurkovic, 1997). Sürekli olarak başkalarına -özellikle de kendisini ihmal ederek- duygusal destek sağlayan bir çocuğun, bağlanma bozuklukları geliştirmesi, anlamlı ilişkiler kurmakta zorlanması ve değersizlik duyguları yaşaması ihtimali ortaya çıkabilmektedir (Katz ve ark. 2009). Ebeveynleri için aşırı duygusal bakım veren çocuklar, yetişkin olarak yaşadıkları ilişkilerde, kendi ihtiyaçlarını gözden kaçırma riski altındadır. Genellikle kendi ailelerinden öğrendikleri modeli tekrar ederler. Arkadaşlarının veya romantik partnerlerinin ihtiyaçlarından sorumlu olurlar ancak karşılığında aynı tatmini beklemezler (Valleau ve ark. 1995). Diğer taraftan kimi zaman çocuklar, ebeveynleri için hem araçsal hem de duygusal bakım görevlerini yerine getirebilirler, bu da çocuğa yüklenen bakım taleplerinin miktarını ve ayrıca zayıf gelişimsel sonuçlar doğması riskini artırmaktadır.

Jurkovic, Thirkield ve Morrell (2001) duygusal ve araçsal ebeveynleşmeye ek olarak 'algılanan adaletsizlik' boyutundan da bahsetmektedir. Bu noktada ebeveynleştirilen çocukların, araçsal ve duygusal olarak bakım vermenin sonuçlarının olumlu mu yoksa olumsuz

mu olacağının, algılanan adalet ve karşılıklılığa bağlı olabileceğini öne sürerler. Sonuç olarak ebeveynleşme, çocuklarda ve ergenlerde yaşa uygun olmayan destekler beklendiğinde ve bu çabalar görülmediğinde veya değer verilmediğinde sorunlu bir hale gelebilmektedir (Cho ve Lee, 2019).

2.1.3. Ebeveynleşmenin Kişiler Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Jurkovic (1997), ebeveynleşmenin doğası gereği patolojik bir fenomen olmadığını savundu. Minuchin(1974)'e göre de geniş ailelerde özellikle en büyük çocukların daha fazla sorumluluk almak durumunda olması normal bir durumdur. Bu noktada eğer çocuğa verilen görev ve sorumluluklar, onun gelişimsel dönemi ile uyumlu ise yönetici becerilerin gelişmesi, yetkin ve başarılı hissetme gibi kimi olumlu sonuçlar da ortaya çıkabilmektedir (Hooper, 2007; Jones ve Wells, 1996; Minuchin ve Fishman, 1981). Benzer şekilde, tüm çocuklar, bir dereceye kadar ebeveynlerinin hayallerini ve bitmemiş mücadelelerini, yeni bir nesle taşırlar ve kesinlikle olgun yetişkinler olarak yaşlanan ebeveynlerin bakımına katkıda bulunurlar (Chase, 1999). Boszormenyi-Nagy ve Spark (1973)'e göre de aslında, çocukların ebeveynleştirilmesi, muhtemelen her ebeveynin çocuğuna karşı tutumunun bir parçasıdır ve bu olumlu anlamda, ebeveynlerin duygusal olarak tükenmesini önleme girişimidir (s. 153). Sağlıksız ebeveynleştirme ise, ebeveyn-çocuk değişiminde karşılıklılık, simetri veya alma ve verme dengesi kaybolduğunda ortaya çıkar ve çocuğun gelişimine zararlı etkilerle sonuçlanır. Yetişkinler ve çocuklar arasında karşılıklı anlayış olmadığında veya duygusal\araçsal beklentiler çocuğun yeteneklerini aştığında, esenliğine zarar verdiğinde ve çocuğun gelişimsel olarak uygunluğunu görmezden geldiğinde ebeveynleştirme sorunlu hale gelir. (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973; Jurkovic, 1997; Minuchin, 1974).

Literatürdeki görgül çalışmalar, çoğunlukla ebeveynleşmenin, çocukluk ve yetişkinlik dönemlerindeki olumsuz etkileri üzerinde durmaktadır (Chase, 1999; Hooper, 2007; Hooper, 2008). Yukarıda da değinildiği gibi çocukların yaşları ilerledikçe farklı sorumluluklar almaları

beklenen bir durumdur. Ancak Chase (1999)'ye göre ebeveynleşmede çocuk kendi ihtiyaçlarını hiçe saymak pahasına ebeveynlerinin ihtiyaçlarını karşılamak durumunda kalmaktadır. Böylece, ebeveynlerinin ihtiyaçları ile ilgilenirken, kendi okul, arkadaşlık, çocukluk etkinlikleri ve sonraki gelişimsel dönemlerdeki meseleleri için gerekli enerji ve zamanı bulamayabilir. Bu arayışlar, aile içinde açık veya gizli olarak iletilen ebeveyn beklenti ve taleplerinin ağır basan ve kalıcı öncelikleri nedeniyle ertelenebilir veya terk edilebilir. Çocuk, genellikle ebeveynin isteklerini karşılamaya çalıştığı için ailelerdeki bu tür dinamikler kafa karıştırıcı ve bazen oldukça belirsizdir. Örneğin; çocuklar, okul döneminde, gelişimsel olarak okul öğrenimi ve etkinliklerine konsantre olabilmesi adına kullanması gereken kapasitelerini, kimi zaman ebeveynlerin gerçekleştirmesi gereken sorumlulukları yerine getirmek adına kullanabiliyorlar. Dolayısı ile ebeveynleşmenin, okul başarısını olumsuz yönde etkilenmesi hayli akla yatkın bir sonuç olacaktır (Chase ve ark., 1998). Boszormenyi-Nagy ve Spark (1973)'a göre ebeveynleştirilmiş çocuklar, ebeveynlerinin, bağımlılık ve bakım ihtiyaçlarını inkar edecek şekilde hareket ederek, ebeveyn bakımına olan ihtiyaçlarının ancak ebeveynlerinin yardımcıları ve refakatçileri olarak hareket ederek sağlayabileceklerini öğrenebilirler. Böylece, belirli ihtiyaçları ifade etmemeyi öğrenmiş olmaları, bu gençlerden bazılarının, daha sonra kendilerini yalnız kalmış olarak tanımlamasının nedeni olabilir. Diğer taraftan ebeveynlerinin oldukça savunmasız olduklarını erken yaşlarda fark eden çocuklar, tüm duygu ve düşüncelerini gizli tutarak yoğun bir yalnızlık pahasına, ebeveynlerini korumaya çalışabilirler (Boszormenyi-Nagy ve Spark, 1973).

Ayrıca yalnızca çocuklukta değil, genç yetişkinlik döneminde de ebeveynleşme, yeni ilişkiler kurulması, kişilik oluşumu gibi kritik olarak değerlendirilen birçok gelişimsel görevin sekteye uğramasına sebep olabilir (Hooper,2007). Örneğin, Dragan ve Hardt (2016), ebeveynleşmenin, yetişkinlik dönemindeki sorunlu alkol kullanımı ile bağlantılı olabileceğini belirtmektedir. Bu gibi birçok sebepten dolayı Hooper (2007), ebeveynleşmenin, bir çocuk

ihmal türü olarak ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Forward ve Buck (2015), çocukların her şeyden önce çocuk olmaya haklarının olduğunu vurgular ve anne-babaların çocuklarına fiziksel ve duygusal destek olmaları, bakım vermeleri, onları koruyup kollamaları ve doğal olarak çocuklarının olgunlaşma süreçlerini destekleyebilmek adına, büyüdükçe onlara küçük sorumluluklar vermelerini olağan bir süreç olarak ele alır. Ancak yüklenen bu sorumluluklar, hiçbir zaman çocukların çocukluklarından çalmamalıdır. Forward ve Buck (2015)'e göre bir ebeveyn, çocuklarına ana-babalık rolünü yüklerse, aile dinamikleri zarar görür, roller belirsizleşir, tersyüz olur. Ebeveyn gibi davranan çocuğun, örnek alacağı kimse kalmaz ve ebeveyn gibi davranan çocuğun kimlik gelişimi de bu durumdan hayli olumsuz etkilenir (Forward ve Buck, 2015)

Yukarıda da değinildiği gibi ebeveynleşme, yalnızca ebeveynlerin ihtiyaçlarına yönelik olarak gelişmemektedir. Kardeşlerin ihtiyaçlarına yönelik olarak da ebeveynleşme gerçekleşebilmektedir (Hooper, Doehler, Wallace, Hannah, 2011). Bu durumda, çocuk, aslında ebeveyn alt sistemindenmiş gibi kardeşleri ile ilgilenmekte ancak hem ebeveyn alt sisteminde olamamakta hem de kardeşler alt sistemine yabancılaşmaktadır. Bir anlamda, ebeveynleşen çocuğun, kardeşleri ve ebeveynleri arasında bir barikat oluşmasına sebep olmaktadır (Minuchin ve Fishman, 1981).

Diğer taraftan, literatürde, ebeveynleşmenin olumlu etkilerine odaklanan çalışmalar da mevcuttur. Büyük (2019)'e göre aile içerisinde yaptıklarından dolayı takdir gören, aldığı rol ve sorumluluklardan bunalmayarak memnun olan ve yaşlılarının da benzer şeyleri yaptığını görerek haksızlığa uğramadığını hisseden çocuklarda, ebeveynleşmenin olumsuz etkileri yetişkinlikte görülmemektedir. Ebeveynleşmenin, çocukların ve ergenlerin yönetici becerilerine, kişilik gelişimine, psikolojik dayanıklılığına, iyilik haline, kendine hakim olabilme becerilerine olumlu etkilerinin olduğuna dair çalışmalar da mevcuttur (Hooper, 2007; Kuperminc ve ark., 2009; Minuchin ve Fishman, 1981; Sarıkaya, 2019; Telzer ve Fuligni, 2008

). Ancak aynı zamanda, ebeveyn çocukların kimi zaman onlara üstesinden gelmekte zorlanacağı veya kaldıramayacağı sorumlulukların da verilebileceği belirtilmiştir (Minuchin ve Fishman, 1981). Bu anlamda, Minuchin ve Fishman (1981), aile terapistlerine, aile içerisinde alt sistemler arası sınırların vurgulanması, eğer ebeveyn alt sistemine aşırı yükleniliyorsa kardeşler arasında daha adil dağıtılan bir görev dağılımı yapılabileceği önerilerinde bulunmaktadır.

2.1.4. Ebeveynleşme ile İlişkili Risk Faktörleri

Ailelerin yaşantılarında, çocukların ebeveynleşmesi açısından risk teşkil eden birçok durum ortaya çıkabilmektedir. Örneğin; kimi durumlarda, yetersiz ebeveynler, sürekli kendi problemlerine odaklanıp bir anlamda çocuklarını kendilerine bakan küçük ebeveynlere dönüştürebilirler (Forward ve Buck, 2015). Özellikle, ebeveynlerin aileyi fiziksel veya psikolojik olarak terk ettiği durumlarda çocukların ebeveynleştiği görülmektedir (Minuchin, Montalvo, Guerny, Rosman ve Schumer, 1967). Tek ebeveynli ailelerde, anne-babamın boşandığı ailelerde, aile sistemindeki dengenin sürdürülmesi amacı ile eksik olan ebeveyne ait rol ve sorumlulukları çocuklar üstlenebilmektedir (Jurkovic, Jessee ve Goglia, 1991; Jurkovic, Thirkield, ve Morrell, 2001; Minuchin, 1974). Örneğin; ebeveynlerden birinin farklı bir şehirde çalışıyor olduğu ailelerde de çocukların genel ebeveynleşme düzeylerinin arttığı görülmektedir (Zencir, 2018). Kimi durumlarda ise ebeveyn fiziksel olarak evde olsa bile alkol veya madde tüketiminin bir sorun haline aldığı ailelerde bağımlılığı olan ebeveynin aile içi görev ve sorumlulukları çocukları tarafından üstlenilebilmektedir (Köyden, 2015; Shifren ve Kachorek, 2003; Zencir, 2018). Bu aileler, çoğunluk ile ebeveynlerin madde veya alkol bağımlısı olmasına ek olarak ekonomik açıdan da dezavantajlı ailelerdir. Örneğin; alkoliklerin çocukları, genellikle ebeveynleri ile ilgili olarak ebeveynleştirilmiş roller üstlenirler, ebeveynlerinin iyiliği ile ilgilenirler, onları beladan uzaklaştırmaya çalışırlar ve çoğu zaman alkolik olmayan ebeveyni alkolden korumaya çalışırlar (Burton, 2007; Chase, Deming ve Weels, 1998).

Carroll ve Robinson (2000) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise, lisans üniversite öğrencilerinde, depresyon ve ebeveynleşme düzeyleri arasındaki ilişkiler incelendi. Katılımcılar (a) alkolik ebeveynleri olan yetişkin çocuklar, (b) işkolik ebeveynleri olan yetişkin çocuklar, (c) en az bir ebeveyni hem alkolik hem de işkolik olan yetişkin çocuklar ve (d) grup kriterlerinin hiçbirini karşılamayan yetişkin çocuklar olmak üzere 4 grupta toplandı. Bir anlamda işkolik olmanın erdemlilik ile bağdaştırıldığı birçok düşünceye karşın, çalışmada işkolik ebeveynlerin çocuklarının da alkolik ebeveynlerin çocuklarının yaşadığı birçok zorluğu yaşadığını gösteriyor. Ebeveyn işkolizminin de çocuklarda depresyon ve ebeveynleşme düzeyine katkısı olmaktadır (Carroll ve Robinson, 2000).

Farklı bir çalışmada da özel gereksinimli kardeşi olan çocukların, olmayanlara kıyasla kardeşe yönelik ebeveynleşme düzeylerinin daha fazla olduğunu ve ebeveynleşmeyi daha az yararlı olarak algıladığı bulunmuştur (Arıkan-Çolak, 2019). Aile bireylerinden birinin fiziksel veya psikolojik bir rahatsızlığın olması ile ebeveynleşme arasında da anlamlı ilişki bulunmaktadır (Akün, 2017; Jones ve Wells, 1996; Zencir, 2018). Ebeveynleşmeye sebep olabilecek bir diğer etken ise ailenin finansal olarak zorlanmasıdır (Burton, 2007; Cho ve Lee 2019; Deveci, 2019; Yıldırım, 2016). Dar gelirli ailelerde ebeveynlerin para kazanabilmek adına uzun saatler çalışması sonucu, ebeveynlere ait birçok sorumluluğun çocuğa kaldığı ve dolayısı ile çocuğun ebeveyn odaklı olarak ebeveynleşmeye maruz kalabileceği yorumunda bulunulmuştur. Benzer şekilde, babanın çalışmadığı ailelerde de çocukların ebeveynleşme düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür (Zencir, 2018). Genel anlamda literatürde en büyük kardeş olmak ve kardeş sayısının fazla olması durumunda ebeveynleşmenin de arttığı savunulmaktadır (Arıkan-Çolak, 2019; McMahon ve Luthar, 2007; Minuchin, 1974; Sarıkaya, 2019; Zencir, 2018). Genelde, aile içerisinde çatışmaların yoğun olarak yaşanması durumunda çocukların duygusal ebeveynleşme türünü daha fazla deneyimledikleri görülmektedir (Cho ve Lee, 2019). Sonuç olarak, ebeveynleşme için birçok farklı faktör etkili olabilmek ile birlikte

bir sebepten organize olamama veya düzensizliğin olduğu aile türlerinde görülebileceği söylenebilmektedir (Williams ve Francis ,2010).

Ebeveynleşmenin, anlaşılabilmesi ile bireyin olgunlaşmasını ve bireyselliğini baltalayabilecek aile dinamiklerine ilişkin içgörünün artmasının da mümkün olacağı vurgulanmaktadır (Chase ve ark., 1998). Karataş (2020), okullardaki çocukların üstlendikleri rol ve aile içerisindeki sınırların gözden geçirilmesi ve koruyucu/önleyici PDR hizmetlerinin sağlanması önerisinde bulunmaktadır.

2.2.Depresyon

Bu bölümde, depresyon kavramı açıklanmaktadır. Depresyon, modern dünyada adından sıkça söz ettiğimiz bir kavram olarak karşımıza çıksa da aslında ilk yazılı kaynaklarda dahi depresyonun örneklerine rastlamak mümkündür. Bu anlamda, ilk olarak kısaca depresyon kavramının tarihsel gelişimi aktarılacaktır. Ardından güncel olarak depresyona bakış açısı sunulacaktır. Günümüzde depresyon, birçok farklı durumda kullanılagelen bir sözcük olmuştur. Depresyon derken kastedilen durum, en ağır intihar riski taşıyan hastadan; keyifsiz, morali bozuk, dünyayı ve geleceği karamsar bir bakış açısı ile değerlendiren bir kişiye kadar tüm depresyon düzeylerini ifade etmek için kullanılabilir (Alper, 2003). Temelde, depresyon ile ifade edilen konular 3 farklı başlıkta toplanabilir. İlk olarak, normal bir duygulanım için depresyon terimi kullanılmaktadır. İkinci anlamında, bir ruhsal belirtiyi ifade edebilmek için depresyon terimi kullanılır. Son olarak ise psikiyatrik bir hastalık olarak depresyon tanısı kullanılmaktadır (Alper, 2001; Savrun, 1999; Türkçapar, 2009). Depresyonun 3 özelliği ise evrenselliği, sıklığı ve tehlikeli olmasıdır (Lo ve Lo, 1993). Bu araştırma içerisinde ise öz bildirim yolu ile kişilerin, depresyona dair puanlarının diğer değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bölüm içerisinde, Depresyon kavramı; ‘Depresyonun Tanımı’ ve ‘Depresyon İle İlgili Risk Faktörleri’ şeklinde iki başlık altında literatür ışığında aktarılmaktadır.

2.2.1. Depresyonun tanımı

Depresyon; çocuk, genç, yaşlı tüm yaş gruplarında yaygın olarak görülmesinden kaynaklı olarak, psikiyatrinin soğuk algınlığı olarak da adlandırılmaktadır (Blackburn, 1992; Köroğlu, 2007). Her ne kadar günümüz modern dünyasında, çağın problemlerinden biri olarak görülse de diğer taraftan, tarih boyunca birçok alanda varlığını görmekteyiz. Eper papirüsünde, Eski Ahid’de, antik çağlarda geçen öykülerde ve efsanelerde günümüzdeki depresyon tanımını düşündüren pek çok öge mevcuttur. Tarih öncesindeki dönemlerde, Apollo tarafından 14 oğlu öldürüldükten sonra sonsuza dek ağlayan bir taşa dönüşen Niobe, depresyona dair ilk örneklerden bir tanesi sayılabilir (Türkçapar, 2009). Bu anlamda, bilinen ilk destan olan Gılgamış destanında dahi bir depresyonun aktarıldığını görmekteyiz. M.Ö. 3000’li yıllardan M.S. 1700’lü yıllara kadar, kimi zaman bir hastalık kimi zaman ise bir hastalık etkeni olarak yer almış, kimi dönemlerde ise depresyon yaşantısı ‘Ruhun şeytan tarafından ele geçirilmesi’ olarak da adlandırılmıştır (Köknel, 1989). Hipokrat (M.Ö. 460-377), kan, kara safra, sarı safra ve lenf olmak üzere 4 bedensel sıvıya bağlı olarak mizaç ile karakterleri sınıflandırmış ve kişilerin bedenlerinde kara safranın fazla bulunması durumunda karasevdalı bir mizaç, melankoli ve depresyon olacağını ifade etmiştir. Böylece depresyonun nedeni ile ilgili ilk örneklerden birini ortaya koymuştur (Türkçapar, 2009).

Hem mani hem de depresyon terimleri antik Yunan’da bugünkü anlamlarına benzer şekilde kullanılmaktadır (Türkçapar, 2009). Depresyon sözcüğünün latince kökü ‘depressus’ur ve aşağı doğru bastırmak, çekmek, bitkin, kederli, gamlı, cesaret kırmak, donuklaşmak, durgunlaşmak, üzülme anlamına gelir (Işık, Işık ve Taner, 2013; Köknel, 1989). Kavram, ilk kez 19. Yüzyılda Baillenger tarafından kullanılmış, ardından Kreaplin’in de kullanımı ile yaygınlığını arttırmıştır. Başlangıçta kullanılan melankoliye benzer bir tanım iken, devamında değişmiş, bu çerçeveyi aşmış ve kişinin yaşamı ve davranışlarını bozarak, psişik canlılığı

azalttığı tüm üzüntü dönemlerini ifade etmeye başlamıştır (Lo ve Lo, 1993). Türkçede ise ‘bunalım veya çöküntü’ anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu-TDK, 2021).

Santrock (2012), kişinin yoğun olarak mutsuz, moralsiz, kendini aşağılayıcı ve sıkılmış olduğu bir duygu durum bozukluğu şeklinde açıklamıştır.

Farklı bir tanımda ise Depresyon; kişinin psikolojik ve fizyolojik işlevlerinin tümünü etkileyebilecek birçok belirtiden oluşan duygu durumdaki bir bozukluktur (Blackburn, 1992).

Bir başka tanımda Depresyon, insanın yaşama zevkinin kaybolduğu, kişinin kendini derin bir keder duygusu içerisinde hissettiği, geleceğe dair karamsar düşünceler, geçmişe dair yoğun pişmanlık ve suçluluk duygularının belirgin olduğu, bazen ölüm düşüncesinin de eşlik edebildiği uyku, iştah, cinsel istek vb. fizyolojik bozuklukların olduğu bir hastalıktır (Alper, 2003).

Klinik anlamda depresyon; kişinin nasıl hissettiğini, nasıl düşündüğünü ve nasıl davrandığını değiştiren ve kişinin beden sağlığını da olumsuz yönde etkileyen bir durumdur (Köroğlu, 2007).

Bazı uzmanlar ise depresyona biyolojik yaklaşımı eleştirmektedir. Sorunu, bireyin bilinci ve duyguları, yani yazılımı yerine donanımına, yani beynine yerleştiren bozuk beyin şeklindeki düşünceye sahip olmakla eleştirmektedirler ve bu modellerin yaklaşımlarını televizyonda çıkan programı sevmediğiniz için televizyonu tamire götürmek gibi bir duruma benzetirler. Ayrıca, depresyona bir hastalık gibi bakmanın artık kişinin tedaviye ihtiyaç duyacağını, bir anlamda depresyonun kişinin içinden kurtulması gereken bir deli gömleğine dönüşeceğini ifade etmektedir (Corry ve Tubridy, 2009).

Birçok depresyon tanımından da anlaşıldığı üzere depresyonun en belirgin özelliklerinden biri, hüznün, üzüntü duygusudur (Köknel, 1989; Lo ve Lo, 1993; Türkçapar, 2009). Depresif bir durumu olan kişiler, sanki etraflarını karanlık gösteren, bakışlarını karartan

koyu renk gözlükler takıyorlarmış gibi bir bakış açısına sahip olabilirler (Yalom, 2012). Ancak depresyonda problem, yalnızca hüznü hissetmek değildir. Tıpkı neşe, sevinç, gibi haz veren duyguların varlığı gibi hüznü, kaygı, durgunluk, isteksizlik gibi duygular da normaldir ve aksine yaşam, tüm duyguları barındırdığı için sürekli mutlu, neşeli olmak ve olumsuz durumların hiçbirini deneyimlememek de yaşamak anlamına gelmeyecektir (Köknel, 1989). Bir anlamda her üzüntü duygusu, depresyon değildir ancak depresyon, kaçınılmaz olarak üzüntüyü de içerir (Lo ve Lo, 1993). Ayrıca depresyon, başta duygusal olmak üzere, düşünsel, davranışsal ve bedensel bazı değişikliklere sebep olmaktadır (Köroğlu,2007). Kederli, çökkün, suçlu, özgüveni azalmış duygu durumuna bilişsel (zihinsel) işlevlerde de azalma ve yavaşlama eşlik eder; hatırlamak, seçim yapmak, dikkatini toplayıp doğru ve mantıklı bir karar vermek hayli zorlaşabilir (Morrison, 2017). Ayrıca davranışsal olarak uyku, iştah gibi birçok davranışta etkilenir. Geçmişte gerçekleştirilen birçok aktiviteye karşı ilgi kaybolur ve yorgunluk, enerji düşüklüğü tariflenir. Kimi zaman kişilerin konuşması ve fiziksel hareketlerinde de gözle görülür bir yavaşlama olur (Psikomotor gerileme). Sıklıkla depresyon tablosuna kaygının da eşlik ettiği görülmektedir (Morrison, 2017; Türkçapar, 2004).

Depresyonun tedavisinde şiddetine bağlı olarak değişebilen elektroşoktan müzik terapisine kadar birçok farklı metod kullanılmaktadır (Köknel, 1989). Yakın dönemde antidepresan tedavilerinin her koşulda hayli yaygın şekilde kullanıldığı görülmektedir. Ancak güncel alan yazında bu durum tartışmalı olarak ele alınmaktadır (Alper, 2003). Örneğin; yas sürecindeki kişi ile depresyon geçiren kişinin duygusal, fiziksel, bilişsel ve davranışsal olarak belirtileri birbirlerine benzemektedir (Worden,2009). Diğer taraftan, yas durumunda bu tepkiler olağan ve kişinin kendi biricikliğine göre değişebilecek ortalama iki yıla kadar sürebilecek bir süreç olarak ele alınmaktadır ve yas dönemlerinde antidepresan tedavisinin, kişinin kaybedilenin ardından dünyaya uyum sağlama, duygu düzenleme gibi becerilerinin gelişimini ertelediği veya sekteye uğratabildiği belirtilmektedir (Volkan ve Zıntl, 2010). Güncel

psikopatolojik rahatsızlıkların tanı gruplarının yer aldığı DSM-5 içerisinde de artık normal yas süreci, psikiyatrik tedavi gerektiren bir durum olarak ele alınmamaktadır (Morrison, 2017). Depresyon tedavisinde birçok farklı tedavi yöntemi denenmiş olmak ile birlikte günümüzde etkililiği kanıtlanmış, en sık başvuru alan yöntemlerden biri Bilişsel Davranışçı Terapi(BDT)'dir (Türkçapar, 2009; Waltman, Creed ve Beck, 2016).

Yukarıda da söz edildiği gibi depresyon, insanların ilk zamanlarından beri örneklerine rastlanabilen ve her kesimden insanın deneyimlediği bir durumdur. Diğer taraftan, gerçekleştirilen birçok çalışmada, depresyona yakalanma riskini arttıran birçok faktör ortaya konmuştur.

2.2.2. Depresyon İle İlgili Risk Faktörleri

Köknel (1989)'e göre her toplumda her zaman depresyon olmuştur ve her zaman da olacaktır. Bir kişinin yaşamı boyunca en az bir kez depresyon geçirme olasılığı %25 olarak hesaplanmıştır (Gülümser, 2019). Dünya çapında, 2019 yılı içerisinde yaklaşık 280 milyon kişinin depresyon bozukluklarından tanı aldığı ifade edilmektedir (Institute of Health Metrics and Evaluation. Global Health Data Exchange [GHDx]).

Depresyon, dünyada en fazla yeti kaybı oluşturan hastalıklar sırasında dördüncü sıradadır, 2020 yılında ise ikinci sıralarda olduğu düşünülmektedir (Türk Psikiyatri Derneği [TPD]). Gelişmiş ülkelerde ise yeti kaybı açısından her zaman birinci sırada seyretmektedir. TPD'ye göre on erkekte bir ve her dört veya beş kadından birinin yaşamlarında en az bir kez depresyona yakalanmaktadır. Dolayısıyla kadınlar arasında depresyona rastlama sıklığı erkeklerin iki katıdır (Blackburn, 1992; Köroğlu, 2007; Nolen-Hoeksema,2001). Bu oranın ergenlerde de benzer şekilde olduğu hesaplanmıştır (Chabrol,2011). Diğer taraftan, literatürdeki bazı araştırmalar, cinsiyet ve depresyon arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koymaktadır (Bayraktar, 2021; Koç, 2019; Otlu, 2008; Özden ve ark., 2002).

Alanyazında, depresyona dair bir diğer önemli risk faktörü ise üniversite öğrencisi olmaktır. Üniversite öğrencileri, yeni çevreye uyum, gelecekteki mesleği ve çalışma hayatı ile ilgili kaygı, ekonomik güçlükler, yalnızlık, barınma problemleri, aileden ayrı yaşama, gelecek kaygısı, arkadaş edinmede sorunlar ve benzeri birçok problemle karşı karşıya kalabilmekte ve bu problemlerle başa çıkmaya çalışırken kimi zaman zorlanabildikleri görülmektedir. Bu durum, onların depresyon ve benzeri başka sorunlar ile karşı karşıya kalmalarına yol açabilen bir risk faktörü olarak karşımıza çıkar (Kara ve Ceyhan, 2017; Özdel ve ark., 2002). Gerçekleştirilen birçok çalışmada, üniversite öğrencilerinde, depresyonun yaygınlığının genel popülasyona göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Bayraktar,2021; Chen ve ark., 2016; Stallman, 2010).

Üniversite öğrencilerinde sosyodemografik özellikler ile depresif belirtilerin ilişkisini inceleyen bir çalışmada, 504 öğrenci arasında sendromal düzeyde depresyon oranı %26.2 olarak tespit edilmiştir. Farklı bir çalışmada, öğrencilerin %25.4'ünün depresyon açısından risk altında olduğu görülmüştür (Aylaz, Kaya, Dere, Karaca ve Bal, 2007). Bostancı, Ozdel, Kalkan-Oğuzhanoğlu ve Özdel (2005)' in gerçekleştirdiği çalışmada ise üniversite öğrencilerinin dörtte birinin depresif belirtiler gösterdiği ortaya konmuştur.

Gerçekleştirilen istatistiksel testlerde, ailenin yaşadığı yer, kardeş sayısı değişkenleri ile depresif belirtiler taşıma arasında anlamlı bir ilişki bulunmaz iken, ekonomik sorunun olması, arkadaşlık ilişkileri ve sorunun olup olmaması depresif belirtilerle ilişkili bulunmuştur (Özdel ve ark., 2002).

Depresyon, her yaşta görülebilmektedir (Brody, Pratt ve Hughes, 2018). Diğer taraftan yaşın ilerlemesi ile birlikte ortaya çıkma olasılığı artmakta otuz- kırk yaşları arasında görülme sıklığı en yüksek seviyeye gelmektedir (Köroğlu, 2007). Depresyon yaşlılık döneminde de hayli yaygındır. Geropsikiyatri servislerine yatışların yaklaşık %60'ını depresyon oluşturmaktadır ve

cinsiyetler arasındaki anlamlı farklılık, yaşlılık döneminde ortadan kalkmaktadır (Lo ve Lo, 1993; Mumcu ve Yazgan, 2002).

Kalıtısal yatkınlık da depresyon riskini arttıran faktörlerdendir (Köroğlu, 2007; Morrison,2017). Birçok farklı psikiyatrik rahatsızlıkta olduğu gibi depresyonun da kişinin çocukluk çağını nasıl geçirdiği ile alakalı olduğu düşünülmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2011). Örneğin; Kerfoot ve arkadaşlarına (2007) göre sokaktaki çocukların %74'ü depresyon yaşamaktadır.

Bunun dışında yoksulluk, işsizlik, boşanmış veya mutsuz bir evliliğe sahip olma, son zamanlarda geçirilmiş stres yaratan bir olay, küçük yaşlarda ebeveyn kaybı, bedensel rahatsızlıklar, çocukluk dönemindeki örseleyici deneyimler, kişilik yapısı, yalnızlık, alkol/ilâç kullanımı, mevsimsel değişiklik, yaşın ilerlemesi gibi birçok sebep sayılabilmektedir (Alper, 2003; Blackburn, 1992; Chabrol, 2011; Köknel, 1989; Köroğlu, 2007; Lo ve Lo, 1993; Türkçapar, 2009).

Yukarıda söz edildiği gibi depresyon için birçok risk faktörü bulunmaktadır. Gerçekleştirilen araştırmada, çocukların aile içerisinde ebeveyn rollerini üstlenmesi ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2.3.Yalnızlık

Bu bölüm içerisinde, alanyazın ışığında yalnızlık olgusu tanımlanmış ve olası risk faktörlerinden bahsedilmiştir. Yalnızlığın tanımını yapmak her ne kadar kolay görünse de duygusal yükünü belirlemek ve çağrıştırdığı yaşantıları bir başlık altında toplamak o kadar zordur (Kayaalp, 2001). Birçoğumuz, acı veren yalnızlık deneyiminden kaçınmaya çalışırız. Ancak hayat içerisinde hepimiz her yaşta birçok ayrılık, kayıp yaşarız (Perlman ve Peplau, 1982). Bölüm içerisinde ilk olarak yalnızlığın tanımı yapılacaktır. Bazı faktörler yalnızlık

riskini arttırabilmektedir. İkinci bölümde ise yalnızlık riskini arttıran bu faktörlere yer verilmektedir.

2.3.1. Yalnızlığın Tanımı

Yalnızlık deneyimi insan ırkı kadar eskidir. Örneğin; dini kitaplarda tanrının ademi yarattıktan sonra yalnız kalmasın diye ona bir eş yapması bir anlamda yalnızlığın zorluğunu vurgular niteliktedir (Perlman ve Peplau, 1982). Olgunlaşma düzeyi ne olursa olsun her birey hayatının bir aşamasında kimi zaman yalnızlık çeker (Erten, 2001). Diğer taraftan günümüzün modern dünyasında insanlar, daha modern büyük şehirlerde kocaman bir kalabalığın içerisinde eski dönemlere nazaran çok daha büyük yalnızlıklar yaşamaktadır (Özodaşık, 1989). Kavram olarak Psikoloji alanından önce Edebiyatın dikkatini çekmiştir. Ancak Freud (1910) edebiyatın estetik uyandırma endişesi ile yalnızlığın betimlenmesinde gerçeğin olduğu gibi aktarılamadığını ifade etmektedir. Diğer taraftan, günümüzde dahi yalnızlığın öznel bir tarafının olduğundan bahsedilmektedir (Anzieu, 1987; Özodaşık, 1989; Peplau & Perlman, 1982). Bir anlamda yalnızlık, tarif edilmesi, tanımlanması kolay gibi gözükse ancak bireyin yalnızlık karşısındaki duruşunun değişkenliği dolayısı ile kendi içerisinde dahi paradokslar barındıran bir kavramdır (Kayaalp, 2001).

En yaygın olarak kullanılan tanımı ile yalnızlık; kişinin sosyal ağlarının çoğunun nicelik ve nitelik olarak önemli ölçüde yetersiz olduğu zamanlarda deneyimlediği, hoş olmayan bir duygu olarak tanımlanmaktadır (Peplau & Perlman, 1982).

Hogg ve Vaughan (2011)'a göre yalnızlık, ilişkilerimizde yaşadığımız doyumsuzluk olarak tanımlanabilir. İnsanlar ile istediğimiz etkileşim düzeyimiz, gerçek etkileşim düzeyimizi karşılayamadığında ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan yalnızlık, olağan bir deneyimdir. Örneğin; bir partnerin kaybının ardından gelen yalnızlık hissi, her ne kadar kişinin geniş bir sosyal çevresi olsa da onu bir miktar etkileyecektir.

Tükel (2001)'e göre yalnızlık, kişinin kaçınmak adına çaba harcadığı, korkutucu, acı veren bir yaşantıdır ve terk edilme, vazgeçilme, tehlikeye maruz kalma gibi duyguları içerir. Benzer şekilde Alonzo (1989)'a göre yalnızlık; üzüntü, öfke, kaygı ve kendini diğer bireylerden farklı hissetme duygularının eşlik ettiği istenmeyen bir deneyim olarak tanımlanmaktadır.

Anzieu (1987)'ya göre yalnızlık, birine rastlanmasının istenmesine karşın hiç kimse ile denk gelinememesidir. Farklı bir deyişle ötekinin eksikliğinin yarattığı bir durumdur. Ancak diğer taraftan, kimi zaman kişi yanında birileri olmasına rağmen kendisini yalnız hissedebilir. Dolayısı ile yalnızlık, dışarıdaki birinin eksikliğinden çok öznenin kendisi ile ilgili bir durumdur.

Birçok farklı yalnızlık tanımı yapılsa da literatürde yalnızlığa bakış açılarında üç önemli ortaklık görülmektedir (Peplau ve Perlman, 1982).

Birincisi, yalnızlığın kişilerin sosyal ilişkilerindeki eksiklikten kaynaklandığıdır (Jones ve ark. 1982; Peplau ve Perlman, 1982). Bu konu ile ilgili Matthews(1993) insanların temelde ilişki kurmak istediklerini ancak bunu nasıl yapacaklarını bilmediklerinde, iletişim becerilerinde bir eksiklik olduğunda yalnızlık ve depresyon yaşadıklarını ifade etmektedir. Ayrıca yalnızlığı, bireyin sosyal ilişkilerinde önemli eksiklikler olduğunu gösteren, diğer bir ifade ile bir şeylerin ters gittiğine ilişkin bir ipucu olduğunu eklemektedir. Rogers (1994) ise yalnızlığın, insanın başkaları ile hiçbir gerçek ilişkisinin olmadığını hissettiği an ortaya çıktığını belirtmektedir.

İkincisi, yalnızlık öznel bir deneyimdir, nesnel olarak sosyal izolasyon ile aynı anlamı değildir (Geçtan, 1988; Peplau ve Perlman, 1982). Kişi, kalabalıklar içinde yalnız olabilir veya yalnızken kalabalık olabilir. Kimi zaman çevremizdeki insanların varlığı yalnızlığı ortadan kaldıran değil ortaya çıkaran bir etken olabilir (Kayaalp, 2001).

Üçüncüsü ise yalnızlık, tatsız ve üzücüdür (Peplau ve Perlman, 1982). Acı veren niteliği, kişiyi ondan uzak kalma ya da ona karşı durma çabalarına iter. Elbette ki diğer taraftan hiç kimse yalnızlıktan kaçamaz (Geçtan, 1988; Tükel, 2001).

Yalnızlık denildiğinde, kişinin tek başına olması şeklindeki somut yalnızlık, kendi toplum grubuna yabancılaşma şeklindeki yalnızlık, çevresindeki kişiler tarafından itilmesi sonucunda oluşan yalnızlık, kişinin ilişkilerini en aza indirmeyi tercih etmesi sonucu oluşan yalnızlık ve kişinin kendisini anlaşılmamış ve kimsesiz hissettiği gerçek yalnızlık gibi birbirinden çok farklı deneyimlerin tümü yalnızlık sözcüğü ile ifade edilmektedir (Geçtan,1988). Peplau ve Perlman (1998), öznel bir duygu olan yalnızlık ile kişinin fiziksel olarak diğer insanlardan uzakta bulunma durumu olan ‘tek başınalığı’ veya ‘kendi başınalığı’ birbirinden ayırmaktadır. Kişi, kendi başına olabilir ancak yalnız hissetmeyebilir. Örneğin; kumsalda tek başına uzanıyordur ve kendi başına olmanın keyfini sürüyordur. Öte yandan çok sayıda insanla birlikte olup pek ala kendisini yalnız da hissedebilir. Dolayısı ile yalnızlık, hoşnutsuzluk duygularının da eşlik ettiği bir ruhsal durum olarak ele alınır iken; kendi başınalık, kişinin diğer insanlardan ayrı olup uzak hissetmediği, keyif alabildiği bir varoluş durumu olarak görülebilir (Tükel, 2001). Diğer taraftan, her ne kadar kendi başına olmak ve yalnız olmak birbirinden farklı kavramlar olsa da kolaylık ile birbirlerine dönüşme imkanları mevcuttur. Yani fiziki olarak uzun süreler kendi başına kalan kişi, bir müddet sonra yalnızlık hissedebilir veya uzun zamandır yalnız hisseden birey, zaman ile sosyal etkileşim eksikliği ve fiziki yalnızlık hissedebilir (Özodaşık, 1989).

Winnicott(2001) ise ‘kendi başına olma kapasitesi’ nden bahsetmektedir. Kendi başına olma kapasitesini, duygusal gelişimde olgunluğun en önemli işaretlerinden bir tanesi olarak görmektedir. Örneğin; bir kişi, kendi başına hapiste bir hücrede günlerini geçiriyor olabilir ancak kendi başına olmayı beceremeyebilir. Diğer taraftan, pek çok kişi henüz çocukken kendi başına olmaktan keyif alabilir ve tek başınalığı sahip olduğu en kıymetli şey olarak

değerlendirebilir. Bu noktada Winnicott (2001), yalnızlıkla ilgili genel olumsuz tanımların yanında, kendi başına olabilmenin olumlu taraflarından söz etmektedir. Temelde kendi başına olma kapasitesi, annenin yanında bir bebek ve küçük bir çocuk olarak kendi başına olmayı içerir. Bu noktada, kendi başına olan bebek veya çocuk ile gerçekte güvenilir biçimde yanında olan, bakım veren ilişkisine işaret etmektedir (Winnicott, 2001).

2.3.2. Yalnızlık ile ilgili Risk Faktörleri

Yalnızlığı konu alan birçok çalışmada, cinsiyet değişkeni karşımıza çıkmaktadır. Literatürde bu konu ile ilgili birçok farklı sonuç mevcuttur. Kimi araştırmalarda yalnızlık açısından cinsiyetler arasında belirgin bir farklılık olmadığı ortaya konulurken (Buluş, 1997; Demir ve Fıfıloğlu, 1999; Demir ve Tarhan, 2001; Duru, 2008; Kozaklı, 2006; Oruç, 2013; Selçukoğlu, 2001) kimi araştırmalarda ise cinsiyetler arasında belirgin bir farklılık tespit edilmiştir (Armağan, 2014; Demir, 1990; Durak-Batıgün, 2005; Girgin,2009; Kim, 2001). Demir(1990), gerçekleştirdiği çalışmasında erkeklerin, kadınlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek yalnızlık deneyimlediğini ortaya koymuştur. Bu durumu ise geleneksel kalıplar ile açıklamaktadır. Örneğin; kültürümüzde, erkeklerden, bir romantik ilişkiyi başlatma ve sürdürmesi veya sosyal ilişkilerinde daha aktif olabilmesi beklenmektedir. Dolayısı ile toplumda daha atılgan sosyal özellikler göstermesi beklenen erkeklerin, kendilerini daha az sosyal ilişkiye sahip olarak tanımlaması, sosyal ilişkilerde beklentiyi karşılayamamaktan kaçınarak yalnızlığı daha fazla yaşamalarına sebep olabilir.

Literatürde kimi çalışmalar, yalnızlık ile kardeş sayısı arasında bir ilişki olmadığını ifade ederken (Demir, 1990; Kılınç, 2005) kimi araştırma bulguları ise kardeş sayısı daha fazla olan katılımcıların yalnızlık düzeylerinin, az kardeşe sahip olanlardan daha yüksek olduğu yönündedir (Saraçoğlu, 2000).

Yalnızlık ile ilgili iki farklı neden sınıfı tanımlanabilir. İlki, yalnızlığın başlamasını hızlandıran olaylar ve değişiklikler ile ilgilidir. Örneğin; sevilen birinin veya bir işin kaybı. Bu gibi olaylar, yalnızlığın başlaması için tetikleyici bir rol oynayabilir. İkinci olarak ise bireylerin zaman ile yalnız kalması veya yalnız kalmasını sürdüren yatkınlık yaratan faktörlerle ilgilidir. Örneğin; kişilerin sosyal becerilerden yoksun olması, tatmin edici sosyal ilişkiler geliştirmesini ve sürdürmesini zorlaştırabilmektedir (Peplau ve Perlman, 1982).

Yalnızlık kelimesinin çağrışımları, özellikle kültürel bağlamda çeşitlilik gösterebilmektedir. Örneğin; akdeniz veya doğu kültürleri gibi ilişki mesafesinin daha dar ve yakın olduğu kültürlerde, yalnızlık, daha olumsuz çağrışımlar oluşturabilir. Diğer taraftan, Batı veya Batılılaşmayı amaçlayan toplumlarda yalnızlık, tek başına olabilmek, bireyleşmek, kendine yetmek veya ayrılmak gibi daha olumlu çağrışımlara da sahip olabilmektedir (Erten, 2001). Diğer taraftan, yalnızlığın, kültürel değerler ve kurumlar tarafından şiddetlendirildiğini öne sürenler de vardır. Örneğin Slater (1970), Amerikan değerleri olan rekabet, katılımsızlık ve bağımsızlık ile topluluk, katılım ve başkalarına bağımlılık gibi temel insan ihtiyaçları arasındaki çelişkiyi bahsetmektedir.

2.4.İlgili araştırmalar

Bu bölüm içerisinde araştırma kapsamında ele alınan Ebeveynleşme, Depresyon ve Yalnızlık değişkenleri ile ilgili alanyazında gerçekleştirilen araştırmalar aktarılmıştır. Bölüm ‘Ebeveynleşme ile İlgili Araştırmalar’, ‘Depresyon İle İlgili Araştırmalar’, ‘Yalnızlık İle İlgili Araştırmalar’, ‘Depresyon ve Yalnızlık İle İlgili Araştırmalar’ ve ‘Ebeveynleşme ile Depresyon ve Yalnızlık İle İlgili Araştırmalar’ olmak üzere toplam beş bölümden oluşmaktadır. Literatüre bakıldığında, Depresyon ve Yalnızlık değişkenlerinin sıklıkla birlikte araştırıldığı görülmektedir. Bir anlamda, kişinin depresyonda olması, yalnız da olacağı sonucunu doğurmaz veya yalnız olması, depresyonda olduğu anlamına gelmez. Ancak diğer taraftan Lasgaard,

Goossens, Bramsen, Trillingsgaard ve Elklit (2011)'in gerçekleştirdiği meta analiz çalışmasında, depresyon ve yalnızlığın birbirlerini yüksek oranda yordayabildikleri görülmüştür. Ebeveynleşme kavramı ise literatürde başta depresyon olmak üzere birçok ruhsal rahatsızlık ile ele alındığı görülmektedir (Arıkan-Çolak, 2019; Karataş, 2020; Köyden, 2015; Shifren ve Kachorek, 2003; Yıldırım, 2016). Ebeveynleşme ve yalnızlık değişkenlerini birlikte inceleyen araştırmaların sayısının, ebeveynleşme ve depresyon değişkenlerini inceleyenlere göre nispeten daha az olduğu söylenebilir.

2.4.1. Ebeveynleşme ile İlgili Araştırmalar

Literatürde ebeveynleşme, ruh sağlığı problemleri, akademik başarı, göç öyküsü, ailede boşanma öyküsü, yalnızlık gibi değişkenlerle birlikte incelenmiştir (Borchet, Biedron, 2019; Chase ve ark. 1998; Hooper, Doehler, Wallace, Hannah, 2011; Jurkovic, Thirkield ve Morrell, 2001; Karataş, 2020; Köyden, 2015; Preciado, 2020; Shifren ve Kachorek, 2003).

Walter ve Rostowska (2016) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, ebeveynleştirme ve bunun aile sisteminin özellikleri ile olan bağlantıları hakkındaki bilgileri genişletmek amaçlanmıştır. Araştırmada, dengeli ve dengesiz aileler ebeveynleştirmenin algılanan yararına bağlı olarak ayrılmaktadır. Ek olarak, ergenlerin ebeveynleri ile paylaştığı bağ ne kadar güçlü ise ve aile hayatından ve aile içindeki iletişimden ne kadar memnuniyetlerini değerlendirirler ise ebeveynleşmenin etkilerine ilişkin görüşleri o kadar olumlu olarak bulgulanmıştır. Sonuç olarak, ergenler tarafından ebeveynleşmenin faydalarının algılanmasının yordayıcısının, ailenin uyumu olduğu ortaya konmaktadır. Dolayısı ile araştırmada ergenlere göre, aile sistemi etkin bir şekilde işlediğinde, aile kaynaklarını kullanabilir ve ebeveynleşme ile ilgili olumsuz deneyimleri bile olumlu bir şekilde yeniden formüle edebilirler.

Ergenler ile gerçekleştirilen farklı bir çalışmada ise boşanmış tek ebeveynli ailelerde (DSPFS) geleneksel olmayan rol yapısını, ebeveynleşmenin varlığını ve bunların ergenin psiko-sosyal işlevselliği ile ilişkisini incelemiştir. Katılımcılar, yaşları 14-18 aralığında değişen 236

lise öğrencisinden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 54'ü tek ebeveynli aile, 105'i ebeveynlerin bir arada olduğu aile, 38'i yeniden evlenmiş veya ebeveynin sevgilisinin de dahil olduğu aile, 39'u ise diğer aile düzenlerine sahiptir. Gerçekleştirilen analizler, ebeveynleşme ve ergenlerin psikososyal işlevleri arasında çok az ilişki olduğunu ortaya çıkardı. Tek ebeveynli ergenlerin, ebeveynleşme ile çatışmayı yönetme, bir dereceye kadar ilişkilerde duygusal destek ve tavsiye sağlama yeteneği ve ergenlerin psikososyal işlevleri arasında çok az ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca üç aile türünde (Tek ebeveynli aile , ebeveynlerin bir arada olduğu aile ve yeniden evlenmiş veya ebeveynin sevgilisinin de dahil olduğu aile), aile tipinin, ergenlerin psikososyal işlevleri üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı görülmüştür (Schimming, 2000).

Gerçekleştirilen farklı bir çalışmada, kronik fiziksel hastalığı olan 47 ebeveyn ve 132 ergenden, ebeveyn sağlık koşullarını, ergenlerin ebeveynleştirilmesini, akrana bağlanmasını ve psikolojik sıkıntısını ölçen ayrı anketler doldurmaları istendi. Çalışmaya göre hasta ebeveynlerin, enerji/yorgunluk düzeyi, ergen sıkıntısı ile ilişkili değildi, ancak hasta ebeveynlerin duygusal iyiliği, ergen sıkıntısı ile doğrudan ilişkiliydi. Ayrıca, ergenlerin ev içi sorumlulukları, onların sıkıntı düzeyleri ile bağlantılı değildi, ancak yüksek duygusal ebeveynleşme düzeylerinin, psikolojik uyumlarını etkilediği görülmüştür (Chen ve Panebianco, 2019).

Jurkovic, Thirkield ve Morrell (2001)'ın gerçekleştirdiği farklı bir çalışmada, ağırlıklı olarak geç ergenler ve genç yetişkinlerden oluşan bir çalışma grubunda, ebeveyn boşanma durumunun, ebeveynleşmenin çeşitli boyutları ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya toplam 382 kişi katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ailesi boşanmış olan grup, boşanmamış olan gruba göre daha fazla duygusal ve araçsal bakım sağladığını ve ailelerinde daha fazla adaletsizlik yaşadığını bildirmiştir. Dolayısı ile boşanmış ailelerin çocuklarında, problemli ebeveynleşme biçimlerinin, geç ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde de devam ettiği görülmüştür.

Farklı bir çalışmada, ebeveynleşme, sahtekarlık fenomeni ile birlikte ele alınmıştır. Bu noktada, Clance ve Imes (1978), kendinden şüphe duymayı “sahtekâr fenomeni” olarak tanımlamıştır. Bu fenomeni deneyimleyen kişiler, başkalarının beklentilerini karşılamaya çalışırken, gerçek kimlikleri konusunda güvensizdirler. Gerçekleştirilen çalışma, ebeveynleşme ve sahtekâr fenomeni arasındaki mantıksal bağlantıya rağmen, bugüne kadar iki fenomeni ele alan ilk çalışmadır. Katılımcılar, Klinik Psikoloji ve Psikolojik Danışmanlık yüksek lisans programlarında okumakta olan 213 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmanın amacı, ebeveynleştirilen bireylerin sahtekarlık duygularını bildirme olasılığının daha yüksek olup olmadığını belirlemektir. Araştırma sonuçlarına göre ebeveynleşme ve sahtekâr fenomeni arasında, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Ebeveynleşme ve sahtekarlık fenomeni orta derecede ilişkilidir ($r = .37$), sahtekârlık fenomen puanlarındaki varyansın %14'ü ebeveynleşme tarafından açıklanmaktadır. Dolayısı ile, sahtekarlık olgusunun, kısmen, çocuklukta deneyimlenen ebeveynleşmenin önemli bir uzun vadeli etkisi olarak açıklanabileceği belirtilmektedir (Castro, Jones ve Mirsalimi, 2004).

Ebeveynleşmenin araştırıldığı bir nitel çalışmada, depresif bir ebeveynle büyüyen 21 genç yetişkinle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan, çocukluk deneyimlerini ve yetişkinliğe geçişlerini nasıl algıladıklarını bildirmeleri istenmiştir. Bu çalışmanın araştırma sorusu iki yönlü olarak planlanmıştır. Genç yetişkinlerin, çocukluklarındaki ebeveyn depresyonu deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarının ve geriye dönük ebeveynleşme sürecindeki çocukluk deneyimlerinin anlaşılması amaçlanmıştır. Katılımcılar, genelde çocukluklarının aile refahına hizmet eden eylemlerden oluştuğunu anlattmışlardır. Nadiren, kendi deneyimlerini yansıtmışlardır. Ergenlikte ise, kendini daha fazla dikkate almaya ve aile içinde yeniden konumlandırmaya doğru bir değişimin olduğu belirtilmektedir (Van Parys, Bonnewyn, Hooghe, De Mol ve Rober, 2014).

Farklı bir çalışmada, çocukluk döneminde Amerika Birleşik Devletleri'ne göç eden 115 kişinin ebeveynlik deneyimleri incelenmiştir. Çalışmanın amacı, kültürleşmenin, ebeveynleşmenin etkisini azaltıp azaltmadığını ayrıca olumsuz zihinsel sağlık sonuçlarına karşı tampon görevi görüp görmediğini incelemektir. Araştırma sonuçları, ebeveynleşmenin ruh sağlığı üzerinde zararlı bir etkisi olduğu yönündeki literatürü destekler niteliktedir. Baskın veya etnik kültürlerle kültürlenme, ebeveynleşmenin, katılımcılar üzerindeki olumsuz etkisinde belirleyici bir rol almamaktadır (Biedron, 2019).

Ebeveynleşme, batı kültüründe ortaya atılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebep ile kollektif toplumlarda ebeveynleşme olgusunun ele alınabilmesi önem taşımaktadır (Kerig, 2005). Ebeveynleşme kavramı ile ilgili son dönemde Türk örneğinde yapılan çalışmaların sayısı da artmaktadır. Alanyazında, ebeveynleşmenin aile, kültür ve ekolojik bağlamda ele alınmasının önemi vurgulanmaktadır (Chase ve ark. 1998; Hooper, Doehler, Wallace, Hannah, 2011; Troung, 2001). Örneğin; ekolojik bir çerçeve kullanılarak gerçekleştirilen iki dalgalı boylamsal bir çalışmada, Afrika kökenli Amerikalı ve Avrupa kökenli Amerikalı çocuklar, ergenliğe geçiş boyunca, ebeveynleşmenin gençlik uyumu üzerindeki etkileri açısından incelendi. Araçsal ve duygusal ebeveynleşme, Avrupa kökenli Amerikalı gençler üzerinde artan dışsallaştırıcı davranış sorunları ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesinde azalma şeklinde olumsuz sonuçlar ile ilişkilendirilirken; Afrika kökenli Amerikalı gençlerde, artan duygusal ebeveynleşme, ebeveyn-çocuk ilişkisinde olumlu sonuçlar ile ilişkilendirildi (Khafi ve ark., 2014). Dolayısı ile ebeveynleşme kavramı, birçok kültürde görülebilmek ile birlikte ne gibi doğurgularının olacağı ancak o kültüre dair gerçekleştirilecek çalışmalar ile aydınlatılabilmektedir. Bu kapsamda, konu ile ilgili Türkiye örneğinde yapılacak yeni çalışmalar bu fenomenin anlaşılabilirliğini arttıracaktır.

Türkiye literatüründe yapılan çalışmaların birçoğunda, kadınların, erkeklerden daha fazla ebeveynleşme yaşantısı belirttiği görülmektedir (Büyük, 2019; Karagöbek, 2014;

Köyden,2015; Yıldırım,2016). Bu durumun, bir anlamda geleneksel kalıplardan kaynaklandığı yorumu yapılabilir. Örneğin; akşam yemeğinin hazırlanması, evin temizlenmesi, anne müsait değil ise küçük kardeşlerin bakımlarının üstlenilmesi gibi işlerde, aileler, kız çocuklarından daha aktif rol almasını bekleyebilmektedir (Karagöbek, 2014). Kimi çalışmalarda ise ebeveynleşme ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya konmuştur (Arıkan-Çolak, 2019; Sarıkaya, 2019; Zencir, 2018). Diğer taraftan, literatürde, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek ebeveynleşme düzeyine sahip olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur (Hooper, Tomek, Bond ve Reif, 2014). Karagöbek (2014)'in gerçekleştirdiği bir çalışmada, bağımsız benlik kurgusuna sahip olan çocukların daha az ebeveynleşme gösterdiklerini aktarmaktadır. Bu durum, araştırmacı tarafından kendilerini aile üyeleri ile daha az ilişkili hissediyor olmaları ve dolayısı ile ebeveynleşme davranışlarını daha az sergilemeleri şeklinde yorumlanmıştır. Kendini daha ilişkisel olarak tanımlayan çocukların ise daha çok duygusal ebeveynleşme gösterdiği görülmüştür (Karagöbek, 2014). Yabancı literatürle paralel olarak, Türk örneğinde gerçekleştirilen çalışmalarda da ebeveynleşmenin, depresyon, kaygı, öfke, obsesif-kompulsif bozukluklar ve stres gibi birçok psikolojik sorun ile bağlantılı olduğu görülmüştür (Arıkan-Çolak, 2019; Karataş, 2020; Köyden,2015; Yıldırım, 2016). Diğer taraftan, algılanan yararın, ebeveynleşmenin birçok olumsuz etkisine karşı belirli düzeylerde koruyucu etkisinin olduğu aktarılmaktadır (Arıkan-Çolak, 2019; Karataş, 2020; Köyden, 2015). Köyden (2015)'in gerçekleştirdiği çalışmada, hem kadınlarda hem erkeklerde, ebeveyn ve kardeşlere yönelik ebeveynleşme, yüksek ve pozitif düzeyde ilişkili olarak görülmüştür. Bu durum, aile içerisinde bir taraf için sorumluluklar almaya başlayan çocuğun, büyük oranda diğer kişiler için de sorumluluklar üstlenmek durumunda kaldığını göstermektedir (Köyden, 2015). Diğer taraftan, Köyden (2015), ebeveynleşmenin sonuçlarının, cinsiyet faktörüne göre değişiklik gösterebileceğini belirtmektedir.

Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada bulgular, ebeveynleşme deneyiminin, psikolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık üzerinde doğrudan olumsuz bir etkiye sahip olduğunu, diğer taraftan proaktivite yolu ile psikolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık üzerinde dolaylı olarak olumlu bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (Ekşisu, 2021). Farklı bir ifade ile üniversite öğrencilerinin proaktiflik düzeyi arttıkça, ebeveynleşmenin psikolojik iyi oluş ve psikolojik dayanıklılık üzerindeki olumsuz etkisi azalmaktadır.

Deveci (2019)'nin gerçekleştirdiği çalışmada, sanayide işçi olarak çalışan 7 erkek ergen ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sonucunda, 5 temaya ulaşılmıştır. Bunlar; (a) zorla yetişkinliğe itilme, (b) çocukların çocuk işçiliği meşrulaştırması, (c) yitirilen çocukluğa yönelik hissedilen örtük özlem, (d) ebeveynlerin çocuğu yetişkinliğe ya da işgücüne örtük şekilde teşvik etmesi, (e) evdeki üçüncü ebeveyn olmaktır. Araştırmacılar tarafından, katılımcıların okuldaki akranlarından 'çocuk' olarak bahseder iken kendilerini yetişkin olarak tanımladıkları gözlemlenmiştir. Yaşadıkları çevrede, akranlarının genelde çalışıp eve para getirdiğini vurgulanmış ve çalışıyor olmalarını meşrulaştırmaya çalıştıkları aktarılmıştır. Çalışmadaki çocukların hiçbirinin, erken yaşta iş gücüne girmeye zorlayan koşullarından bahsetmediği belirtilmiştir. Bunun yerine katılımcılar, okul başarılarının eksikliğini, kendi entelektüel yeteneksizliklerine bağladığı aktarılmıştır. Bu durum, araştırmacı tarafından, çocukların gelecekteki kazanımları açısından çarpıcı şekilde cesaret kırıcı olarak yorumlanmıştır. Katılımcı olan çocukların, koşullarını meşrulaştırmaya çalışmalarına rağmen karşılaştıkları zorlukların farkında oldukları ve çocuk olmanın temel özgürlüklerine özlem duydukları ifade edilmiştir. Bu özlem, katılımcı çocukların, çocuk kalma ayrıcalığına sahip akranlarına karşı, neden öfke duyduklarını da açıklar nitelikte görülmüştür. Araştırmaya katılan çocukların hepsi ebeveynlerinin, onları çalışmak için zorlamadıklarını ifade etmektedirler. Diğer taraftan çocuklar, ebeveynlerinin açıkça baskı yapmasalar da okul döneminde maddi ve

manevi destek sağlamadıkları ve onlara çalışmalarını için teşvik edici konuşmalar gerçekleştirdiklerini ifade etmektedirler. Ebeveynlerinin ‘Eğitimini sürdürmek istesen bir şekilde başarılı olurdu.’ şeklinde dikte ederek, okul süreçlerini sabote ettikleri ve katılımcı çocukların bu durumu içselleştirdikleri aktarılmıştır. Son olarak mevcut çalışmada çocuklar kazandıkları ile evin giderlerini (Örn. Mutfak giderleri, faturalar) karşıladıklarını ve işten sonra yorgun olsalar dahi ev işlerinde de (örn. Sofra kurma, bulaşık yıkama) aktif rol almak zorunda oldukları aktarılmıştır.

Yukarıda da değinildiği gibi yabancı literatürde, hayli kapsamlı çalışmaların yürütüldüğü ebeveynleşme konusu, ülkemizde henüz çok yeni bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk örneğinde, ebeveynleşme kavramının nasıl bir yer edindiği, kişiler ve aile kapsamında ne gibi etkilerinin olduğu konularında yapılacak yeni çalışmalar ışığında kavram aydınlatılabilecektir. Bu çalışma kapsamında ebeveynleşme kavramı ile depresyon ve yalnızlık ilişkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Henüz türkiye literatüründe bu değişkenler ile gerçekleştirilen çalışmalar yer almasa da yabancı literatürde farklı kültürler içerisinde yapılan çalışmalara rastlanılmaktadır (Preciado, 2020).

2.4.2. Depresyon ile İlgili Araştırmalar

Günümüzde, Türkiye de dahil tüm ülkelerde depresyon sözcüğü günlük yaşamda en sık kullanılan sözcüklerden biri haline gelmiştir (Köknel, 1989). Türkiye’de ve yabancı literatürde, uzun zamandır araştırma konusu olmuştur. Güncel çalışmaların sonuçları, kimi hayvanların dahi depresyona girdiği yönündedir (Blackburn, 1992).

Depresyonu olan veya olmayan 123 ergen, 109 anne ve 87 baba olmak üzere toplam 319 katılımcı ile gerçekleştirilen bir çalışmada, birbirleri ile ilişkilerindeki çatışma düzeyleri, fonksiyonel olmayan tutumlara bağlılıkları ve aile ilişkileri hakkındaki bilişsel çarpıtmaları gibi değişkenlere bakılmıştır. Genel olarak gençlik döneminde görülen depresyonda, ana-babaların

depresyon düzeylerinin, ergen-ana-baba arasındaki çatışmanın, bazı bilişsel çarpıtma ve işlevsel olmayan şemaların önemli olduğu söylenebilmektedir (Eryüksel ve Akün, 2003).

Üniversitede öğrenim görmekte olan 300 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışmada, depresyon düzeyleri ve aile işlevleri incelenmiştir. Genel olarak, aile işlevlerinde sağlıksız doğru bir gidiş olduğunda, depresyon puanlarının arttığı tespit edilmiştir. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ)' nin tüm alt boyutları ile (problem çözme, roller, duygusal tepki verebilme, iletişim, davranış kontrolü, gereken ilgiyi gösterme ve genel fonksiyonlar) depresyon puanları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir (Oflu, 2008).

Kara ve Ceyhan (2017)'in, 808 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdiği çalışmada ise öz-kontrolün, depresyon düzeyleri ile bilinçli farkındalık arasındaki ilişkide aracılık rolünün ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, bilinçli farkındalığın öz-kontrol aracılığı ile depresyonu negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Dolayısı ile bilinçli farkındalığı daha yüksek düzeyde olan üniversite öğrencilerinin, öz-kontrol düzeyleri de yüksek olmakta ve sonuçta kişilerin depresyon düzeyleri daha düşük olmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre ise bilinçli farkındalığın düşük depresyon ile ilişkili olduğu gözlenmiştir.

Üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen farklı bir çalışmada, depresyon belirtileri ile kaygılı bağlanma ve kaçınmacı bağlanma tarzları arasında pozitif yönde bir ilişki görülmüştür. Ayrıca çocukluk çağı travmaları, patolojik tarzda üstbilişsel süreçleri ve kaygılı bağlanmanın, depresyon eğiliminin %15'ini yordadığı görülmüştür (Koç,2019).

Doğan ve Çetin (2008) tarafından 520 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen bir çalışmada, sosyal zeka, sosyal farkındalık düzeyi, sosyal beceri ile depresyon arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Depresyon düzeyleri yüksek olan öğrencilerin, sosyal beceriler, sosyal zeka ve sosyal farkındalık düzeyleri düşük çıkmıştır. Depresyon ile sosyal zekanın alt boyutlarından biri olan sosyal bilgi süreci düzeyi arasında ise anlamlı düzeyde bir ilişki tespit

edilmemiştir. Dolayısı ile bireyin kişilerarası ilişkilerinin ve bu ilişkileri yürütmeye yönelik becerilerin yetersiz oluşu bireyin depresyona yatkın olmasına ya da depresyonda girmesini etkileyebilmektedir.

Seligman, depresyon ile ilgili olarak ‘Öğrenilmiş Çaresizlik’ modelini ortaya koymuştur. Seligman ve Maier(1967)’in köpekler ile gerçekleştirdiği bir araştırmada 3 köpek bir barınağa konulmuştur. İlk köpek, bir süre tutulup ardından salınmış; ikinci köpeğe belli bir pedala bastığında durdurabileceği şekilde elektroşok uygulaması gerçekleştirilmiş; son köpeğe ise şoku durdurabileceği bir mekanizma olmadan elektroşok uygulanmıştır. Birinci ve ikinci köpek bu uygulama sonunda herhangi bir davranış problemi geliştirmemiş ancak üçüncü köpek elektroşoktan kurtulmaya yönelik herhangi bir davranışta bulunmamaya ve bir anlamda çaresizliği öğrenmeye başlamıştır. Bu ve benzeri köpekler ile gerçekleştirdiği çalışmalar neticesinde, belirli bir süre kaçınılamayan zorlanmalara tabii tutulan canlılarda bir süre sonra bu zorlamalar karşısında bir şey yapmama tutumunun gelişeceğini belirtmiştir (Schueller & Seligman, 2008).

Depresyonun anlaşılmasında önemli bir isim Aaron Beck’tir (Davison ve Neale, 2011). Beck (1967)’e göre depresyon yaşayan kişiler çocukluk veya gençlik dönemlerinde akran reddi, ebeveyn kaybı, trajediler, gibi birçok farklı durumun sonucunda olumsuz şemalar geliştirirler. Bu şemalar aracılığı ile da hayatlarını düzenlerler. Çocuklukta öğrenilen şemalara benzer durumlar ile karşı karşıya kaldığımızda bir anlamda bu şemaları harekete geçiririz (Beck, 1967). Örneğin; kişi bir yetersizlik şemasına sahip ise yaptığı, giriştiği her işte başarısız olacağı düşüncesi ona eşlik etmektedir. Dolayısı ile Beck, depresyona, çocukluk veya gençlik dönemlerinde yaşadıklarımız ile temeli oluşturulan düşünce sistemindeki (bilişsel) şemalar ile açıklık getirmiştir.

Gerçekleştirilen bir çalışmada, 18-25 yaş ve 26-40 yaş aralığındaki katılımcıların, 41-65 yaş aralığındaki katılımcılara göre daha yüksek düzeyde depresyon deneyimledikleri

görülmektedir. Üç kategori arasında, yaş aralıkları incelendiğinde, 18-25 yaş grubunun en yoğun depresyon düzeyine sahip olan grup olduğu tespit edilmiştir (Bayraktar, 2021).

Türkçe literatürde de depresyon Fibromiyalji, Kaygı, Mizaç ve Karakter, Bağlanma, Otobiyografik Bellek, Problem Çözme Becerileri, Algılanan Sosyal Destek, Aile İlişkileri, cinsiyet ve cinsiyet rolleri, akademik başarı (Akün, 2017 ; Aydın, 1988; Boyraz ve Er, 2007; Eryüksel ve Dökmen, 1997; Karakaş ve Arkar, 2012; Nazlıgün ve Bozo, 2017; Özgüven ve ark, 2003; Sümer ve ark, 2009) gibi kavramlarla birlikte araştırıldığı görülmektedir.

2.4.3. Yalnızlık İle İlgili Araştırmalar

Yalnızlık, modern çağın problemi olarak, günümüzde araştırmaların hayli sıklaştığı bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerçekleştirilen bir çalışmada, geçmiş dönemlere göre psikoloji literatüründe yalnızlığa dair ölçeklerin kullanımının yaygınlaştığı görülmüştür (Perlman, 1984). Türkçe alanyazında yalnızlık kavramı, akademik başarı, sosyal destek, sosyal bağlılık, İntihar Olasılığı, İletişim Becerileri, Atılganlık, Cinsiyet, Utangaçlık, Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk, Uyum Düzeyi, Aşk Biçemleri ve İlişki Doyumu, Okul Öfkesi, Benlik Kavramı (Arkar, Sarı ve Fidaner, 2004; Çivitçi, 2011; Demirli-Yıldız, 2018; Durak-Batıgün, 2008; Duru, 2008; Erpay, 2017; Kaya, 2005; Özodaşık,1989; Pekel-Uludağlı ve Uçanok, 2005; Türk ve Demirli-Yıldız, 2017) gibi değişkenlerle birlikte incelenmiştir.

Kozaklı (2006) tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada, yalnızlık ve sosyal destek arasında, negatif anlamlı bir ilişki görülmüştür. Diğer bir ifade ile öğrencilerin sosyal destekleri yükseldikçe yalnızlık düzeyleri azalmaktadır. Aynı çalışmada, öğrencilerin ailelerinin ikamet ettiği yerleşim yerine (Köy, ilçe veya il merkezi gibi) bağlı olarak yalnızlık düzeyinde anlamlı farklılıklar ortaya konmuştur. Yerleşim yerinin büyümesi ve nüfusun artmasına bağlı olarak yalnızlık düzeyinin arttığı görülmüştür. Türkiye’de üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmaların kimilerinde ikamet edilen yerleşim yeri ile yalnızlık

arasında benzer sonuçlara ulaşılrken kimilerinde ise iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya konmuştur (Oruç, 2013)

Erpay(2017)'ın 470 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdiği bir çalışmada tek başına olmayı tercih etmek ile yalnızlık arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Araştırma, katılımcılarının tek başına olmayı, orta düzeyde ve daha çok olumlu bir süreç olarak deneyimledikleri görülmüştür. Katılımcıların, tek başına olmayı tercih etme düzeyleri arttıkça, yalnızlık ve utangaçlık düzeyleri artmakta, yaşamlarında anlamın varlığı düzeyleri de düşmektedir.

Türkmen ve Demirli (2011) tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada, yalnızlığın, umut değişkeni ile güçlü ve negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Buna göre, yüksek yalnızlık seviyesi, kişilerin hedeflerine ulaşabilmek adına genel istek ve motivasyonlarını düşüren bir etki yaratır. Araştırma ile ilgili bir diğer sonuçta ise annelerin ebeveyn stillerinin, kişilerin yalnızlık düzeylerini yordadağı, bunun ile birlikte babaların, ebeveyn stillerinin hem yalnızlık hem de umut düzeylerini yordamadığı ortaya koyulmuştur.

Peplau ve Perlman (1998)'ın gerçekleştirdiği bir araştırmada Amerikalıların %25'inin araştırmaya katılmadan önceki iki hafta içerisinde kendilerini yalnız ya da başkalarından uzakta hissettiklerini ortaya koymuştur.

İnsanların tüm yaş dönemleri düşünöldüğünde, akla, en yalnız oldukları dönem olarak yaşlılık dönemi gelebilir. Ancak Perlman (1988)'ın gerçekleştirdiği çalışmada, yalnızlık, en çok ergenler ve gençlerde görülmüştür. Alonzo (1989)'da bilinenin aksine yalnızlık duygusunun çocuk ve ergenlerde ileri yetişkinliğe ve yaşlılığa göre daha yaygın olarak göröldüğünü ifade eder.

Demir(1990)'in gerçekleştirdiği bir araştırmada ise katılan üniversite öğrencilerinde, yalnızlığın görölme sıklığı %15,4 olarak hesaplanmıştır. Farklı bir üniversitede gerçekleştirilen

bir çalışmada da bu oran 15,5 olarak hesaplanmıştır (Buluş, 1997). Üniuersiteye geçiş, birçok kişinin hayatında önemli bir dönüm noktası olarak geçmektedir. Üniuersite eğitimi için gençlerin alıştıkları sosyal ilişkilerde ciddi değişiklikler meydana gelmektedir. Dolayısı ile birçok üniuersite öğrencisi için yalnızlığın daha yoğun yaşanmaya başladığı bir dönem olabilmektedir (Beck ve Young, 1978). Genel olarak her yaş grubunda ise yalnızlığın, %15-30 arasında yaygınlık gösterdiği belirtilmektedir (Heinrich ve Gullone, 2006).

Duru (2005) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada Amerika'da ve Türkiye'de lisansüstü eğitim görmekte olan öğrencilerin yalnızlık puanları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Amerika'daki ve Türkiye'deki lisansüstü öğrenci gruplarının, yalnızlık puanları açısından, anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görölmüştür. Ayrıca yaş, cinsiyet, öğrenim görölen alana göre de değişmediği ancak yakın ve samimi arkadaş sayısı ve burslu olma durumuna göre değişiklik gösterdiği ortaya koyulmuştur.

Kim (2001), üniuersite öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışma sonucunda, kızların erkek öğrencilere göre, kendini ama davranışlarının yoğun olması nedeni ile daha geniş sosyal ağa sahip olduklarını, fakat memnuniyet değerlerinin düşük olduğunu ve yalnızlık, depresyon düzeylerinin ise erkeklere göre daha yüksek olduğu aktarılmaktadır.

Üniuersite öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmaya göre katılımcıların, sosyal bağlılık, aile desteği, arkadaş desteği ve özel insan desteği arttıka yalnızlık azalmaktadır. Ayrıca sanılanın aksine, aile desteğinin, yalnızlığı yordamadığı görölmüştür (Duru, 2008).

Parçalanmış aile veya parçalanmamış aileye sahip olmanın ise yalnızlık ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığı görölmüştür. Kimi ailelerde, ebeveynler arasında ciddi anlaşmazlıklar olsa da ebeveynlerin boşanmadıkları görölmektedir. Diğer taraftan, ebeveynler boşansa dahi çocukların ebeveynler ve yakınları tarafından desteklenebildiği bilinmektedir. Dolayısı ile bu

noktada ailenin parçalanmış olması veya olmaması doğrudan çocukların yalnızlık hissetmeleri ile bağlantı olarak görülmemiştir (Demir,1990).

Özodaşık(1989)'ın gerçekletirdiği tez çalışmasında, yalnızlık, atılganlık ile negatif yönde, kaygı ve depresyon ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Bu sonuç, bir anlamda, yalnızlığın, insanları karamsarlığa iten bir duygu olduğu düşüncesini doğrular niteliktedir. Diğer bir bulgu ise yalnızlık ve akademik başarı arasında negatif yönde ilişkinin bulunduğu şeklinde olmuştur.

Amerikan üniversitelerinde okuyan 232 İranlı üniversite öğrencisi (156 erkek, 76 kadın) ve İran üniversitelerinde okuyan 305 İranlı üniversite öğrencisi ile (168 erkek, 137 kadın) gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynleri ile tatmin edici bir ilişkisi olmadığı bildirilen kişilerin ve çocukluk döneminde akranları ile anlamlı bir kişilerarası ilişki kuramayanların, yetişkinlik döneminde yalnızlık deneyimlerinin araştırılması amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen analizler sonucunda, ebeveynlerinin kendilerine yeterince zaman ayırmadığını, ebeveynlerinin onları hiç anlamadığını veya ebeveynlerinden yardım isteyemediklerini bildiren katılımcıların yetişkinlik döneminde yalnızlık yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur. Ayrıca, çocukluklarında, yaşlıları ile anlaşamadıklarını ve duygularını paylaşamadıklarını belirten katılımcıların, yetişkinlik döneminde daha fazla yalnızlık hissettikleri bulunmuştur (Hojat, 1982a). Birçok çalışmada, bu bulguyu destekler şekilde, anne baba arasındaki ilişkiden memnun olmayan kişilerin memnun olanlara göre anlamlı düzeyde daha fazla yalnız hissettikleri görülmüştür (Cutrona, 1982; Demir, 1990; Jones, 1981).

Yukarıda da değinildiği gibi çocukluk veya ergenlik dönemlerinde ebeveynleştirilen çocukların, çocuk alt sisteminden çıktıkları ve ebeveyn alt sistemine de dahil edildikleri ve bu durumun da kardeşleri ile ilişkilerini olumsuz etkilediğinden söz edilmiştir (Minuchin ve Fishman, 1981). Diğer taraftan, ebeveynlerinin ihtiyaçları ile ilgilenen çocuğun kendi sosyal

ihtiyaçlarını (akranlarla bir araya gelme gibi) karşılamaya zaman bulamayacağı belirtilmektedir (Chase,1999). Bu bilgiler ışığında, ebeveynleştirilmiş çocukların, yetişkinlik dönemlerinde, yalnızlık düzeylerinin incelenmesi bu araştırmanın problemlerinden biri olmuştur.

2.4.4. Yalnızlık ve Depresyon ile ilgili alışmalar

Günümüzde hayli yoğun olarak yaşanmakta olan yalnızlık, patolojik birçok ruhsal bunalımın veya kişilik bozukluklarının hazırlayıcı bir etkeni olarak anılmaktadır (Buluş, 1997). Yalnız insanlar, genelde zgn ve depresif hissettiklerini bildirirler ve depresyon ile ilgili standart ölçümlerde, yalnız olmayanlara göre daha yüksek puanlar alırlar (Peplau ve Perlman, 1988). Diğer taraftan, depresyon ve ona eşlik eden genel ilgisizlik ve uyuşukluk hali, insanların sosyal etkileşim miktarlarının azalmasına sebep olabilir (Levin ve Stokes, 1986). Bir anlamda, depresyondaki birey, kişiler arası ilişkilerde de zorlanmaya ve doyum alamamaya başlar ve bu doyumsuzluk, kişinin ailesi, çevresi ve içi ile ilişkisini azaltır veya tümü ile koparır (Köknel, 1989). İki kavram, her ne kadar birbiri ile çok yakın ilişki içerisinde olsa da birbirinden farklılaştığı durumlar da grlmektedir. Depresyon, yalnızlıktan çok daha geniş bir olgudur; insanlar çeşitli nedenler ile depresyona girebilirler; bu nedenle depresif insanlar her zaman yalnız değildir (Peplau ve Perlman, 1982). Dolayısı ile farklı durumlar olsa da genellikle yalnızlık ve depresyonun eş zamanlı gerçekleştiği dşnlmektedir. (Türkçapar, 2009). Sonuç olarak, yalnızlık ve depresyon kavramları arasındaki ilişki; yalnızlığın depresyona yol aması veya depresyonun yalnızlığa yol aması şeklinde değil her ikisinin de benzer sebepler ile ortaya çıkması şeklinde yorumlanabilir (Weeks ve ark. ,1989).

Gerçekleştirilen bir çalışmada, yalnız ve depresif kişilerin, kendi başarısızlıkları veya yeteneksizlikleri dolayısı ile kişilerarası ilişkilerde zorlandıklarına inandıkları rapor edilmiştir. Dolayısı ile bu kişiler yalnızlıklarını, şahsi sebepler ile açıklama eğilimi göstermektedirler (Anderson, Horowitz, French, 1983). Benzer konuda, Peplau ve arkadaşlarının (1979) gerçekleştirdiği çalışmada ise yalnız olmayan kişilere göre yalnız kişilerin, başarısızlıklarının

sebebi olarak kendilerini, başarılarının sebepleri olarak ise dış etkenleri gördükleri tespit edilmiştir. Bu durum, depresyon ile ilgili yatkınlık oluşturan savunma mekanizmalarından da bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Levin ve Stokes (1986) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise beş farklı değişkenin (dışadönüklük, depresyon, benlik saygısı, nevrotilik ve başkalarına karşı tutum) yalnızlık ile ilişkisi araştırılmıştır. Sonuç olarak, yalnız insanlar, yalnız olmayanlara göre daha fazla içedönük, depresif ve endişeli olma eğiliminde ve kendileri ve başkaları hakkında daha fazla olumsuz duygular beslemekte olduğu ortaya konmuştur.

İstanbul ilinde sokakta çalışan 651 çocuk ile yapılan araştırmada, yalnızlık ve depresyon düzeyleri, ebeveyn durumları açısından incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, annesi/babası hayatta olmayan ve üvey anneye/babaya sahip olan çocukların, depresyon ve yalnızlık düzeylerinin diğer gruplardan daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca depresyon ve yalnızlık düzeyleri diğer gruplara göre anlamlı derecede düşük olan grup ise ebeveynleri birlikte olan çocuklar olmuştur. Son olarak, sokakta çalışmakta olan çocuklar için yalnızlığın, depresyon adına anlamlı bir yordayıcı olduğu aktarılmaktadır. Buna göre parçalanmış aile yapısı, yalnızlık ve depresyonun, sokakta çalışan çocuklar açısından önemli birer risk faktörü olduğu belirtilmektedir (Erbaş, Karahan ve Uzun, 2020).

Birçok çalışmada, yalnızlık ve depresyon arasında nispeten yüksek düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir (Bragg, 1979, Russell, Peplau, ve Ferguson, 1978; Gürsoy, 2021; Hojat, 1982b; Levin, Stokes, 1986; Özodaşık, 1989; Russel, Peplau, Cutrona, 1980; Stefan, Fath ve Lamn, 1988).

2.4.5. Ebeveynleşme ile yalnızlık ve depresyon konulu çalışmalar

Ebeveynleşme kavramının ve kişiler üzerindeki etkilerinin anlaşılabilmesi, devamında koruyucu ve önleyici ruh sağlığı çalışmalarının hazırlanabilmesine de olanak sağlayabilecektir.

Araştırmanın diğer değişkenleri olan yalnızlık ve depresyon ise yapılan birçok çalışmada, ebeveynleşme ile bağlantılı olarak görülmüştür (Cho ve Lee, 2019; Jurkovic, 1998; Preciado, 2020). Ancak, Türkçe literatürde, doğrudan ebeveynleşme ile yalnızlık ve depresyonun incelendiği bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu anlamda yapılacak çalışma, Türkiye özelinde henüz yeni bir olgu olan ebeveynleşme olgusunun, yalnızlık ve depresyon ile ilişkisinin anlaşılması adına önem taşımaktadır.

Yabancı literatürde ve Türkiye’de, ebeveynleşme ve depresyon arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir çok çalışmaya rastlamak mümkündür (Carroll ve Robinson, 2000 ; Champion ve ark., 2009; Hooper, 2008; Hooper ve ark., 2008; Hooper ve ark. 2012 ; Jacobvitz ve ark, 2004 ; Jones ve Wells, 1996; Katz ve ark., 2009 ; Köyden, 2015; Martin, 1996 ; Shifren ve Kachorek, 2003; Stein ve ark., 1999 ; Williams ve Francis, 2010; Yıldırım, 2016; Zencir, 2018).

Yaşları 19-27 aralığında olan 175 genç yetişkin ile gerçekleştirilen bir çalışmada, ebeveynleşme ile depresyon ve anksiyete ve doğum sırası incelenmiştir. Çocuklukta, daha fazla araçsal bakım, duygusal bakım ve algılanan adaletsizlik bildiren katılımcılar, daha yüksek düzeyde mevcut kaygı ve depresyon gösterirken daha fazla duygusal bakım verdiğini bildirenler, aynı zamanda daha yüksek düzeyde mevcut stres göstermektedir. Bu bulgular, yaş kontrol edildikten sonra da istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar vermiştir. Araştırmada ebeveynleşme ve doğum sırası arasında ise anlamlı bir ilişki görülmemiştir (Derikozis ve Wingsiong , 2017).

Yıldırım (2016)’nın gerçekleştirdiği çalışmada, kadınların, depresyon puanlarının, ebeveyn odaklı ebeveynleşme tarafından yordandığı görülmüştür. Bu durum ise bir çocuğun, annesinden destek beklerken, aksine annesine destek olmak durumunda kalmasının ilerleyen dönemde, depresyon açısından risk oluşturabildiği şeklinde yorumlanmıştır. Genel olarak bakıldığında hem kadınlarda hem de erkeklerde ebeveynleşmenin, depresyon geliştirilmesi ile ilişkili olduğu gözlenmiştir.

Gerçekleştirilen çalışmada, yaşları 19-22 arasında değişen 93 kadından oluşan bir örneklem kullanılmıştır. Araştırmada iki aile modeli ortaya çıkmaktadır. Bunlar; (a) babalarının eşleri yerine kızlarından yakınlık ve şefkat aradığı baba ve kızların ittifak olduğu aile (FDA) ve (b) kız çocuklarının ebeveynleri arasında kaldığı, annelerinin kocaları yerine kızlarından yakınlık aradığı, çatışmalı evliliklerin olduğu anne kız ittifaklı aile (MDT). Her iki ailede de ebeveynlerin duygusal ihtiyaçlarını karşılamak için partnerlerinden ziyade kızlarına güvendikleri görülmektedir. Katılımcı olan kadınlar, her iki ilişkide de gerekli ebeveyn rehberliğini almadıklarını bildirmektedir. İstatistiksel sonuçlar, çocukluk çağındaki FDA'nın, çocukluk çağı fiziksel istismarı ve mevcut FDA'nın etkileri kontrol edildikten sonra bile depresyon, kaygı ve düşük benlik saygısını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Diğer taraftan MDT, kaygıya katkıda bulunmaktadır (Jacobvitz ve Bush, 1996).

Hooper, Tomek, Bond ve Reif (2014)'in çocuklukta ebeveynleşme öyküsü bildiren 977 Amerikalı üniversite öğrencisi ile (%81 kadın, %5 Latin/Latin Amerikalı, %10 Siyah Amerikalı ve %85 Beyaz Amerikalı) gerçekleştirdiği çalışmada, ırk/etnik köken, psikolojik durum ve cinsiyete dayalı ebeveynleşme puanlarında farklılıklar ortaya konmuştur. Beyaz Amerikalılar, benzer ebeveynleşme düzeylerini paylaşan Siyah Amerikalılar ve Latin/Latin Amerikalılara kıyas ile daha düşük ebeveynleşme düzeyleri bildirmişlerdir. Latin/Latina Amerikalılar, ebeveynleşmeden olumlu psikolojik fayda görüyor gibi görünür iken bu durum Siyah Amerikalılar ve Beyaz Amerikalılar için geçerli değildir. Ebeveyn odaklı ebeveynleşmede yüksek puan alan Avrupalı/Beyaz katılımcılar, yüksek düzeyde depresyon bildirirken, ebeveyn odaklı ebeveynleşmede yüksek puan alan Afrikalı/Siyah katılımcılar, düşük düzeyde depresyon bildirmiştir. Düşük düzeyde ebeveyn odaklı ebeveynleşmeye sahip Avrupalı/Beyaz ve Afrikalı/Siyah katılımcıların benzer depresyon düzeylerine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Burton ve arkadaşları (2018)'na göre birikmiş literatür, ebeveynleşme ve zararlı sonuçlar arasında önemli bir pozitif ilişkiye işaret etmektedir, ancak yeni ortaya çıkan literatür de ebeveynleşme ile dayanıklılık ve seçme yetkinlikleri arasında bağlantılar da ortaya konmaktadır. Bu doğrultuda gerçekleştirdikleri çalışmada, erken ergenlerden oluşan bir örnekleme, ebeveynliğin, ebeveynlik davranışları ile depresif belirtiler ve iyilik hali (olumsuz ve olumlu duygulanım) arasındaki ilişkiye ne ölçüde aracılık ettiği araştırılmıştır. Çalışma, 11-14 yaş aralığındaki 314 ergen ile gerçekleştirilmiştir. Sonuçta, ebeveynleşmenin, ebeveynlik davranışları ile depresif belirtiler (olumsuz duygulanım) arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini ve ebeveynlik davranışları ile iyi oluş (olumlu duygulanım) arasındaki ilişkiye kısmen aracılık ettiği belirtilmiştir (Burton ve ark, 2018).

Yukarıda bahsedildiği gibi ebeveynleşme, bireyleşmenin vurgulandığı batı toplumlarında ortaya çıkan bir kavramdır ve kültürel bağlamda ele alınması hayli önem taşımaktadır. Bu anlamda, daha kolektivist olarak görülen doğu toplumlarından birinde gerçekleştirilen çalışmada, Koreli üniversite öğrencileri arasında, ebeveynleşmenin özelliklerini ve depresif belirtiler üzerindeki etkisini daha iyi anlamak için ebeveynleşme boyutlarını, başlangıç yaşını, süresini ve aile koşulları araştırılmıştır. Sonuçlara göre, daha uzun süre ve daha erken ebeveynleşme, yetişkinlikte daha yüksek depresif semptom puanları ile anlamlı şekilde ilişkili görülmektedir. Bunun ile birlikte, başlangıç yaşı, süresi ve diğer ebeveynleşme boyutları kontrol edildikten sonra, yalnızca algılanan adaletsizlik depresif belirtilerle ilişkilendirilmiştir. Bu bulgular, çocuklukta ebeveynleşmenin, yetişkinlikteki depresif belirtiler üzerindeki etkilerini daha iyi yakalamak için ebeveynleşmenin durumsal bağlamlarını incelemenin önemini ortaya koymaktadır (Cho ve Lee, 2019).

Yaşları 20-67 arasında değişen 25 katılımcı ile biyografik bir bakış açısı ile gerçekleştirilen bir çalışmada, ebeveynleşmenin, bir ailede genellikle ana sorun olmamasına rağmen, bireylerin yaşamlarının gidişatını belirleyen önemli bir faktör olduğu vurgulanmıştır.

Gerçekleştirilen analizlerde, sorumluluk, istemsiz kahramanlık, kendi kendine yetme ve yalnızlık gibi dört kategori ortaya çıkmıştır. Katılımcılar genel olarak ebeveynleşme deneyimlerine, bir yalnızlık hissinin eşlik ettiğini ifade etmektedirler (Chojnacka, 2020).

Preciado (2020) tarafından 18-56 yaş aralığındaki toplam 159 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada, Afrikalı/Siyah, Latin ve Avrupalı/Beyaz Amerikalı bireyler arasında ebeveynleşme ve yalnızlık duyguları araştırılmıştır. Etnik azınlıkların, Avrupalı/Beyaz Amerikalı bireylere kıyas ile anlamlı düzeyde daha yüksek ebeveynleşme yaşadıkları bulunmuştur. Ebeveynleşme ve yalnızlığın her etnik grup içinde yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler gösterdiğini belirtilmiştir. Ebeveynleşmedeki farklılıklara rağmen, yalnızlık duyguları, etnik gruplar arasında benzer olarak görülmüştür. Araştırmacı, ebeveynleşme ve yalnızlık duygularını inceler iken, etnik ve kültürel farklılıkları dikkate alma ihtiyacının altını çizmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırma evreni ve örnekleme ile veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler verilmektedir. Araştırmada, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek adına Kişisel Bilgi Formu, ebeveynleşme olgusunu saptamak için Ebeveynleşme Envanteri (EE), depresyon düzeylerini belirlemek için Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) ve algıladıkları yalnızlık düzeyini tespit etmek üzere UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanılacaktır. Elde edilen veriler, SPSS programı aracılığı ile incelenerek bulgular literatür ışığında tartışılacaktır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, ebeveynleşme ile depresyon ve yalnızlık arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik olarak nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Ayrıca, araştırmanın değişkenleri, demografik değişkenler açısından da incelenmiştir. İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha fazla değişkenin birlikte değişimlerinin varlığını ve derecesini tespit edebilmeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2012).

3.2. Araştırma Evreni ve Örnekleme

Araştırma evrenini, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören, genç yetişkinlik döneminde olan kişiler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesinde eğitim gören, rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen araştırmaya katılmaya gönüllü olan kişiler oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında katılımcılara, Demografik özelliklerin belirlenebilmesi adına, Demografik Bilgi Formu, çocukluk ve ergenlik döneminde yaşanmış olabilecek ebeveynleşme düzeyinin değerlendirilmesi için “Ebeveynleşme Envanteri (EE)”, halihazırdaki yalnızlık

düzeylerinin belirlenebilmesi adına “U.C.L.A. Yalnızlık Ölçeği” ve Depresyon düzeylerinin belirlenebilmesi için “Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ)” verilmiştir. Veri toplama araçları hakkında detaylı açıklamalar aşağıda mevcuttur.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmada, katılımcıların demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacı ile araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bilgi formu içerisinde katılımcılardan yaş, cinsiyet, doğum sırası, kronik rahatsızlığın varlığı, kardeş sayısı, ebeveyn kaybı, kişinin çocukluğunu geçirdiği yer (il, ilçe veya köy), kendisinin ve ailesinin gelir durumu, eğitim durumu gibi demografik bilgiler istenmiştir.

3.3.2. Ebeveynleşme Envanteri (Parentification Inventory)

Hooper (2009) tarafından, yetişkinler için geriye dönük öz-bildirim amacı ile geliştirilmiştir. Beşli likert tipi derecelendirmenin olduğu bir ölçektir. Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE), Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE) ve Algılanan Yarar\Uyum (AYU) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır (Hooper, 2009). Ölçekte EOE için 12, KOE için 7, AYU için 3 ve toplam 22 madde yer almaktadır (Hooper, 2009). EOE ve KOE alt boyutlarında puan artışı ebeveynleşme düzeyinin artışı, AYU alt boyutunda puan artışı ise ebeveynleşmeden algılanan yarardaki artışı ifade etmektedir (Hooper, 2009). Ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları üniversite öğrencileri ile yürütülmüştür. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirliği .84 bulunmuştur (Hooper, Doehler, Wallace & Hannah, 2011). Yapı geçerliği ölçümü için EE, Parentification Questionnaire (PQ) (Jurkovic ve Thirkield, 1998) ile değerlendirilmiş ve alt ölçekler arasındaki puanlar istatistiksel olarak ilişkili bulunmuştur (Hooper, 2009). Köyden (2015) tarafından, ölçeğin orijinal yapısı korunarak, kültürümüze geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin 3 alt boyutu için Cronbach Alfa değerleri sırası ile EOE için .83, KOE için .73, AYU için .76 ve envanterin bütünü için .82

olarak aktarılmaktadır (Köyden, 2015). Birleşen geçerliğinin değerlendirilmesi adına, Ebeveynleşme Envanteri'nin alt boyutları ile SCL-90-R alt boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiş ve envanterin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır (Köyden, 2015).

3.3.3. UCLA-Yalnızlık Ölçeği

Bireylerin algıladıkları yalnızlık düzeylerinin tespit edilebilmesi için geliştirilmiş bir ölçektir (Russell, Peplau ve Cutrona, 1980). Dörtlü likert şeklinde 20 sorudan oluşmaktadır (Russell, Peplau ve Cutrona, 1980). Ölçeğin, geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları, Demir (1989) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 80'dir (Demir, 1989). Testten alınan yüksek puanlar, yalnızlığın daha yoğun şekilde yaşandığını ifade etmektedir. Testin geçerliliğine dair bulgular, testin yalnızlıktan yakınan ve yakınması olmayan bireyleri ayırmada anlamlı düzeyde geçerliliğe sahip olduğunu göstermektedir ($r=.77$; $p<0.001$). Ayrıca, testin benzer ölçek geçerliliği de Çok Yönlü Depresyon Ölçeğinin alt ölçeği olan sosyal içedönüklük puanları ile UCLA test puanları korelasyonunun ($r=.82$; $p<0.001$) anlamlı çıkması ile sağlanmıştır (Demir, 1989). Testin iç tutarlılık katsayısının ($\alpha=.94$) yeterli düzeyde olduğu görülmüştür (Demir, 1989). Crombach alfa katsayısı ise .96 olarak hesaplanmıştır ($p<0.001$). Ölçekte 1., 5., 6., 9., 10., 12., 15., 16., 19. ve 20. maddeler ters kodlanmaktadır (Demir, 1989).

3.3.4. Beck Depresyon Ölçeği

Orjinali Beck, Ward, Mendelson, Mock ve Erbaugh (1961) tarafından geliştirilen Beck Depresyon ölçeği dörtlü likert tipinde, 21 sorudan oluşan bir öz bildirim ölçeğidir. Gerçekleştirilen çalışmada, güvenirlik, madde analizi ve yarıya bölme tekniği ile incelenmiş ve korelasyon katsayıları sırası ile $r=.80$ ve $r=.74$ olarak hesaplanmıştır (Beck ve ark., 1961). Birlikte geçerlilik yöntemi kullanılarak MMPI-D skalası ile geçerlilik çalışması gerçekleştirilmiş ve iki ölçek arasında pearson korelasyon katsayısı $r=.50$ olarak hesaplanmıştır

(Beck ve ark., 1961). Türkçeye, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Hisli (1989) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin, yarıya bölme güvenilirliği $r=.74$ olarak hesaplanmıştır (Hisli,1989). Madde analizi sonucu elde edilen Crombach alfa katsayısı $r=.80$ olarak hesaplanmıştır (Hisli, 1989). Birlikte geçerlilik hesaplanması için ölçek, MMPI-D skalası ile birlikte uygulanmış ve Pearson korelasyon katsayısı $r=.50$ olarak hesaplanmıştır (Hisli, 1989). Gerçekleştirilen geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları konu ile ilgili geçmiş çalışmalar ile benzer sonuçları vermiştir (Hisli, 1989).

3.4. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırma verileri, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) Eğitim Fakültesinde 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde öğrenim görmekte olan genç yetişkin, araştırmaya gönüllü olan bireylerden elde edilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcılardan, Demografik Bilgi Formu, Ebeveynleşme Envanteri (EE), Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) ve U.C.L.A Yalnızlık Ölçeği uygulanmıştır. Ölçek uygulamaları için derslerin hocaları ile bağlantı kurulmuş ve eğitimi aksatmayacak şekilde uygulama yapılabilmesi adına zaman kararlaştırılmıştır. Belirlenen zamanlarda, derslere katılım gösterilerek, öğrencilere kısaca araştırma içeriği ve katılımın gönüllülük esaslı olduğu konusunda bilgi verilmiştir. Araştırma, katılımcılara bu yöntem ile yüz yüze, kalem-kağıt yöntemi ile ve gruplar halinde uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma da elde edilen verilerin analizinde, SPSS 22 istatistik paket programından yararlanılmıştır. Araştırmada, cinsiyet, yaş, aylık gelir, ailenin aylık geliri, kronik rahatsızlığın varlığı, çekirdek ailede kronik rahatsızlığa sahip aile üyesinin varlığı, kardeş sayısı, doğum sırası, ebeveyn/ebeveynlerin kaybı ve ikamet gibi sosyo-demografik değişkenler frekans tablosu halinde verilmiştir. Çalışmanın verileri, Kolmogorov-Smirnov değerleri açısından incelenmiş ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Bundan dolayı ölçek puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek için parametrik testlerden Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır.

Araştırma kapsamında uygulanan ölçekler ile katılımcıların sosyo-demografik verileri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek üzere parametrik testlerden T testi ve One-Way Anova testi uygulanmıştır. One-Way Anova testi uygulanan verilerde anlamlı fark çıkması halinde, hangi gruplar arasında anlamlı fark olduğunun tespit edilebilmesi adına Tukey HSD, LSD ve Sheffe oklu Karşılaştırma Post-Hoc testleri uygulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölüm içerisinde problem durumuna uygun bulgulara ve bu bulgulara ait analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Katılımcılar İle İlgili Sosyodemografik Bulgular

Araştırma kapsamında ele alınan sosyo-demografik veriler Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcılar İle İlgili Sosyodemografik Özellikler (n=462)

Sosyodemografik Değişkenler	N	%	
Yaş	18-19	63	13,64
	20	123	26,62
	21	136	29,44
	22	78	16,88
	23	28	6,06
	24-35	34	7,36
Cinsiyet	Kadın	323	69,91
	Erkek	139	30,09
Kardeş Sayısı	0	41	8,87
	1	214	46,32
	2	122	26,41
	3	41	8,87
	4	21	4,55
	5-6	23	4,98
Doğum Sırası	1	223	48,27
	2	142	30,74
	3	53	11,47
	4	22	4,76
	5-6	22	4,76
Aylık Gelir	0-999	191	41,34
	1000-1999	180	38,96
	2000-2999	62	13,42
	3000+	29	6,28

Tablo 1'in Devamı

Ailenin Aylık geliri	0-2999	39	8,44
	3000-3999	50	10,82
	4000-4999	77	16,67
	5000-5999	77	16,67
	6000-6999	63	13,63
	7000-7999	35	7,58
	8000-8999	37	8,01
	9000-9999	17	3,68
	10000-10999	43	9,31
	11000-+	24	5,19
Kronik Rahatsızlığın varlığı	Var	45	9,74
	Yok	417	90,26
Ebeveynler hayatta mı	Hayatta	436	94,37
	Biri veya her ikisi de hayatta değil	26	5,63
İkamet	İl	212	45,89
	İlçe	179	38,74
	Köy	71	15,37
Çekirdek ailede Kronik rahatsızlığın varlığı	Var	437	94,59
	Yok	25	5,41

Tablo 1'e göre araştırmaya katılanların %69,91'i kadın, %30,09'i ise erkek bireylerdir. Katılımcıların %13,64'ü 18-19 yaş aralığında, %26,62'i 20 yaşında, %29,44'ü 21 yaşında, %16,88'i 22 yaşında, %16,88'i 23 yaşında ve %7,36'sı ise 24 yaş ile 35 yaş aralığındadır. Araştırmaya katılan bireylerin %8,87'si tek çocuk, %46,32'si bir kardeşe sahip, %26,41'i iki kardeşe sahip, %8,87'si üç kardeşe sahip, %4,55'i dört kardeşe sahip ve %4,98'i beş veya altı kardeşe sahiptir. Doğum sırasına göre bakıldığında, katılımcıların %48,27'si ilk sırada, %30,74'ü ikinci sırada, %11,47'si, üçüncü Sırada, 4,76'sı dördüncü sırada ve %4,76'sı ise beş veya altıncı sırada doğmuştur. Aylık gelire göre katılımcıların %41,34'ü 0-999 ₺ arası, 38,96'sı 1000-1999 ₺ arası, %13,42'si 2000-2999 ₺ arası ve %6,28'i ise 3000 ve daha fazla gelire sahiptir. Ailenin toplam aylık gelirine göre %8,44'ü 0-2999 ₺ arası, %10,82'si 3000-3999 ₺ arası, %16,67'si 4000-4999 ₺ arası, %16,67'si 5000-5999 ₺ arası,

%13,63'ü 6000-6999 ₺ arası, %7,58'i 7000-7999 ₺ arası, %8,01'i 8000-8999 ₺ arası, %3,68'i 9000-9999 ₺ arası, %9.31'i 10000-10999 ₺ arası ve %5,19'u ise 11000 ve üzeri aylık gelire sahiptir.

Kronik bir rahatsızlığın varlığı sorusuna, katılımcıların %9,74'ü kronik rahatsızlığının olduğunu %90,26'sı ise olmadığı şeklinde cevap vermiştir. Ebeveynlerinden biri veya her ikisinde de vefat durumu sorgulandığında, katılımcıların %94,37'si ebeveynlerinin sağ olduğunu ifade ederken %5,63'ü ebeveynlerinden en az birinin hayatta olmadığını ifade etmiştir. Katılımcılara çocukluklarının büyük bir bölümünde nerede ikamet ettikleri sorusu yöneltilmiş ve katılımcıların %45,89'u il merkezi, %38,74'ü ilçe merkezi ve %15,37'si ise köy olarak yanıtlamıştır. Son olarak katılımcılara çekirdek ailelerinde kronik rahatsızlığa sahip bir aile üyesinin olup olmadığı sorulmuş ve katılımcıların %94,59'u herhangi bir kronik rahatsızlığa sahip aile üyesinin olmadığını ifade eder iken %5,41'i ise ailesinde kronik rahatsızlığa sahip en az bir kişinin olduğunu ifade etmiştir.

4.2. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ele alınan ebeveynleşme düzeyi, depresyon ve yalnızlık ile ebeveynleşmeye dair alt boyutlar arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı analizi kullanılmıştır. Değişkenlerin alt boyutlara ilişkin korelasyon katsayıları Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2

Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Bulguları

Değişkenler	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE)	1					
2.Algılanan Yararlı Uyum (AYU)	,034	1				
3.Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE)	,515**	-,070	1			
4.Ebeveynleşme	,866**	,367**	,690**	1		
5.Depresyon	,023	-,369**	,066	-,091*	1	
6.Yalnızlık	-,069	-,413**	,054	-,171**	,521**	1
Ortalama	24,80	21,53	10,64	61,16	15,24	37,76
Standart Sapma	7,29	4,53	4,02	11,60	10,30	11,63

p<0.01** p<0.05

Tablo 2’de incelendiğinde, ebeveynleşmenin alt boyutlarından EOE ile AYU arasında anlamlı bir ilişki bulunamaz iken, EOE ve KOE boyutları arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki hesaplanmıştır (R=0,515; p<0,01). Ebeveynleşmenin alt boyutlarından EOE ile Toplam Ebeveynleşme puanları arasında da pozitif yönde çok yüksek düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur (R=0.866; p<0.01). Ayrıca EOE ile depresyon ve yalnızlık değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ebeveynleşmenin alt boyutlarından AYU ile KOE arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. AYU ile Toplam Ebeveynleşme arasında pozitif yönde orta düzeylerde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (R=0,367; p<0,001). AYU ile Depresyon (R=-0,369; p<0.001) ve Yalnızlık (R=-0.413; p<0.001) puanları arasında ise negatif yönde orta düzeylerde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle Algılanan Yararlı arttıkça depresyon

ve yalnızlık düzeyleri azalmaktadır. KOE ile depresyon ve yalnızlık değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. KOE ile Toplam Ebeveynleşme arasında, pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki hesaplanmıştır ($R=0.690$; $p<0.001$). Toplam Ebeveynleşme puanı ile Depresyon ($R=-0.091$; $p<0.001$) ve yalnızlık ($R=-0.171$; $p<0.001$) arasında negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki hesaplanmıştır. Diğer bir deyiş ile toplam ebeveynleşme arttıkça depresyon ve yalnızlık düzeyleri azalmaktadır. Son olarak, Depresyon ve Yalnızlık arasında da pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki hesaplanmıştır ($R=0.521$; $p<0.01$).

4.3. Değişkenlerin Cinsiyete Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları

Toplam örneklem grubunda, ebeveynleşme ve alt boyutlarının, depresyonun ve yalnızlığın, cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini anlamak için bağımsız iki örneklem t testi sonuçları Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3

Değişkenlerin Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem T testi Bulguları

	Gruplar	N	\bar{x}	Ss	Sd	T	P
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE)	erkek	139	24,7842	7,76350	460	,65849	,971
	kadın	323	24,8111	7,09244			
Algılanan Yararlı Uyum (AYU)	erkek	139	20,7986	4,28374	460	,36334	,023
	kadın	323	21,8452	4,60767			
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE)	erkek	139	10,8993	3,91262	460	,33186	,382
	kadın	323	10,5418	4,07469			
Ebeveynleşme	erkek	139	61,7986	12,78483	460	1,08440	,443
	kadın	323	60,8947	11,06733			
Depresyon	erkek	139	16,1727	11,23138	460	,95263	,207
	kadın	323	14,8514	9,87104			
Yalnızlık	erkek	139	39,1007	11,64219	460	,98748	,106
	kadın	323	37,1920	11,60666			

$P<0.05$

Tablo 3’e göre katılımcıların, ebeveynleşmenin alt boyutlarından olan AYU alt boyutu bakımından, cinsiyetler arasında anlamlı farklılık görülmektedir [$t(460)$: (0.363, $p<0.05$)]. Buna

göre kadın katılımcıların AYU puanları ortalaması ($\bar{x}=21,84$) erkek katılımcıların AYU puanları ortalamasından ($\bar{x}= 20,79$) daha fazladır. Katılımcıların Ebeveynleşme Ölçeğinin alt boyutlarından EOE ve KOE puanları bakımından, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark yoktur ($p<0.05$). Depresyon puanları bakımından, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p<0.05$). Son olarak, yalnızlık puanları ve cinsiyet arasında da anlamlı fark bulunamamıştır ($p<0.05$).

4.4.Değişkenlerin Yaş Gruplarına Göre Tek Yön ANOVA Testi Bulguları

Yaş grupları sayısı ikiden fazla olduğu için yaş gruplarına göre ebeveynleşme ve alt boyutları, depresyon ve yalnızlık değişkenleri arasında tek yön ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4

Değişkenlerin Yaş Gruplarına Göre Tek Yön Anova Bulguları

	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamalar Toplamı	F	P	Anlamlı fark
Ebeveyn Odaklı Ebeveynleşme (EOE)	Gruplar arası	276,266	5	55,253	1,039	,394	
	Grup içi	24238,810	456	53,155			
	Toplam	24515,076	461				
Algılanan Yarar\Uyum (AYU)	Gruplar arası	233,424	5	46,685	2,304	,044	1819-21
	Grup İçi	9241,652	456	20,267			20-21
	Toplam	9475,076	461				21-22
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE)	Gruplar arası	70,899	5	14,180	,874	,499	
	Grup içi	7400,296	456	16,229			
	Toplam	7471,195	461				
Ebeveynleşme	Gruplar arası	535,757	5	107,151	,794	,554	
	Grup içi	61540,410	456	134,957			
	Toplam	62076,167	461				
Depresyon	Gruplar arası	611,341	5	122,268	1,153	,331	
	Grup içi	48341,034	456	106,011			
	Toplam	48952,374	461				
Yalnızlık	Gruplar arası	627,065	5	125,413	,925	,464	
	Grup içi	61809,688	456	135,548			
	Toplam	62436,753	461				

Tablo 4'e göre katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutu olan EOE boyutundan aldıkları puanların yaş değişkeni uyarınca yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. $[F(5-456)= 1,039; p>0.05]$. Katılımcıların Ebeveynleşmenin diğer alt boyutu olan KOE boyutundan aldıkları puanların, yaş değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. $[F(5-456)= ,874; p>0.05]$. Katılımcıların Ebeveynleşmenin alt boyutu olan Algılanan Yarar\Uyum (AYU) boyutundan aldıkları puanların, yaş değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre en az iki grup arasında anlamlı fark bulunmuştur $[F(5-456)= 2,304; p<0.05]$. Hangi yaş düzeyleri arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için Tukey, Scheffe ve LSD Post-Hoc testleri uygulanmıştır. Tukey ve Scheffe testlerinde, herhangi bir anlamlı fark görülmezken LSD testi sonucunda 18 ve 19 - 21, 20-21 ve 21-22 yaş grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre 18ve 19 yaş grubundaki bireylerin AYU puanı ortalaması (22,15) 21 yaş grubundaki bireylerin AYU puan ortalamasından (20,48) daha yüksektir. 20 yaş grubundaki bireylerin AYU puanı ortalaması (21,75) 21 yaş grubundaki bireylerin AYU puan ortalamasından (20,48) daha yüksektir. Son olarak, 21 yaş grubundaki bireylerin AYU puanı ortalaması(20,48) 22 yaş grubundaki bireylerin AYU puanı ortalamasından (22,30) düşüktür. Diğer taraftan, analiz sonuçlarında söz edilen farklılık çok küçük bir farklılıktır ve yaş grupları arasında gerçekten anlamlı olan bir farklılık yoktur denilebilir. Katılımcıların toplam ebeveynleşme puanları ve yaş değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. $[F(5-456)= ,794; p>0.05]$. Katılımcıların depresyon puanları ve yaş değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. $[F(5-456)= 1,153; p>0.05]$. Son olarak katılımcıların yalnızlık puanları ve yaş değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre gruplar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. $[F(5-456)= ,925; p<0.05]$.

4.5.Değişkenlerin Kardeş Sayısı Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları

Yaş grupları sayısı ikiden fazla olduğu için kardeş sayısı kategorilerine göre ebeveynleşme ve alt boyutları, depresyon ve yalnızlık değişkenleri arasında tek yön ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar Tablo 5.'de yer almaktadır.

Tablo 5

Değişkenlerin Kardeş Sayısı Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamalar Toplamı	F	P	Anlamlı fark
Ebeveyn Odaklı	Gruplar arası	91,439	5	18,288	,341	,888	
Ebeveynleşme (EOE)	Grup İçi	24423,636	456	53,561			
	Toplam	24515,076	461				
Algılanan yarar\Uyum (AYU)	Gruplar arası	243,108	5	48,622	2,402	,036	2-4
	Grup İçi	9231,967	456	20,246			
	Toplam	9475,076	461				
Kardeş odaklı Ebeveynleşme (KOE)	Gruplar arası	788,495	5	157,699	10,761	,000	0-1
	Grup içi	6682,700	456	14,655			0-2
		7471,195	461				0-3
	Toplam						0-4
							0-5ve6
Ebeveynleşme	Gruplar arası	1042,338	5	208,468	1,558	,171	
	Grup İçi	61033,828	456	133,846			
	Toplam	62076,167	461				
Depresyon	Gruplar arası	1101,597	5	220,319	2,100	,064	
	Grup İçi	47850,778	456	104,936			
	Toplam	48952,374	461				
Yalnızlık	Gruplar arası	1120,933	5	224,187	1,667	,141	
	Grup içi	61315,820	456	134,465			
	Toplam	62436,753	461				

Tablo 5'te görülmekte olan ebeveynleşme ve alt boyutları, depresyon ve yalnızlık değişkenlerinin, kardeş sayısına göre varyans analizi sonuçlarına göre ebeveynleşmenin alt boyutlarından EOE, kardeş sayısına göre anlamlı şekilde değişmemektedir [F(5-456)= ,341; p>0.05]. Katılımcıların Ebeveynleşme ölçeğinin alt boyutlarından AYU alt boyutundan aldıkları puanlar ile kardeş sayısı değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre en az iki grup arasında anlamlı fark bulunmuştur [F(5-456)= 2,402; p<0.05].

Hangi kardeş sayısı kategorileri arasında anlamlı fark olduğunu anlamak için Tukey Post Hoc testi gerçekleştirilmiştir. Buna göre iki kardeşe sahip olan bireylerin AYU alt boyutu puanları ortalaması (21,95) dört kardeşe sahip bireylerin AYU alt boyutu puanları ortalamasından (18,90) daha yüksektir.

Katılımcıların Ebeveynleşmenin alt boyutu olan KOE boyutu puanları, kardeş sayısına göre anlamlı şekilde değişmektedir [F(5-465)= 10,761; p<0.05]. Hangi kardeş sayısı kategorisi arasında, anlamlı fark olduğunu anlamak için Scheffe Post-hoc testi kullanılmıştır. Buna göre tek çocuk olan katılımcıların KOE alt ölçeği puanları ortalaması (14,73) bir kardeş olan katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (9,96), iki kardeş olan katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (10,54), üç kardeşi olan katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (10,34), dört kardeşi olan katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (10,80) ve beş kardeş ve dokuz kardeş arası kardeşi olan katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (10,64) yüksek olarak hesaplanmıştır. Toplam Ebeveynleşme puanları, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı şekilde değişmemektedir [F(5-456)= 1,558; p>0.05]. Depresyon puanları, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı şekilde değişmemektedir [F(5-456)= 2,100; p>0.05]. Son olarak, yalnızlık puanları, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı şekilde değişmemektedir [F(5-456)= 1,667; p>0.05].

4.6. Değişkenlerin Doğum Sırasına Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları

Yaş grupları sayısı ikiden fazla olduğu için doğum sırasına göre ebeveynleşme ve alt boyutları, depresyon ve yalnızlık değişkenleri arasında tek yön ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6

Değişkenlerin Doğum Sırasına Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamalar Toplamı	F	P	Anlamlı fark
Ebeveyn odaklı	Gruplar arası	1081,120	4	270,280	5,271	,000	1-3
Ebeveynleşme (EOE)	Grup İçi	23433,955	457	51,278			
	Toplam	24515,076	461				
Algılanan yarar\ Uyum (AYU)	Gruplar arası	138,378	4	34,595	1,693	,150	
	Grup İçi	9336,697	457	20,430			
	Toplam	9475,076	461				
Kardeş odaklı	Gruplar arası	1803,034	4	450,759	36,343	,000	1-2
Ebeveynleşme (KOE)	Grup İçi	5668,160	457	12,403			1-3
	Toplam	7471,195	461				1-56 3-4
Ebeveynleşme	Gruplar arası	5627,753	4	1406,938	11,390	,000	1-2
	Grup İçi	56448,413	457	123,520			1-3
	Toplam	62076,167	461				1-56
Depresyon	Gruplar arası	504,891	4	126,223	1,191	,314	
	Grup İçi	48447,484	457	106,012			
	Toplam	48952,374	461				
Yalnızlık	Gruplar arası	1166,311	4	291,578	2,175	,071	
	Grup İçi	61270,442	457	134,071			
	Toplam	62436,753	461				

Tablo 6'ya göre katılımcıların Ebeveynleşmenin alt boyutu olan AYU'dan aldıkları puanların doğum sırası değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(4-457)= 1,693$; $p>0.05$]. Katılımcıların Ebeveynleşme Ölçeği alt boyutu olan EOE puanları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı şekilde değişmektedir [$F(4-457)= 5,271$; $p<0.05$]. Hangi doğum sırası kategoriler arasında anlamlı fark olduğunu anlamak için Scheffe çoklu karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Buna göre ilk sırada doğan katılımcıların EOE alt ölçeği puanı ortalaması (25,91) 3. Sırada doğan katılımcıların EOE alt ölçeği puan ortalamasından (21,81) daha fazladır.

Katılımcıların Ebeveynleşme Ölçeği alt boyutu olan KOE puanları kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı şekilde değişmektedir [$F(4-457)= 36,343$; $p<0.05$]. Hangi doğum sırası kategoriler arasında anlamlı fark olduğunu anlamak için Scheffe çoklu karşılaştırma

yöntemi kullanılmıştır. Buna göre ilk sırada doğan katılımcıların KOE alt ölçeği puanı ortalaması (12,60) ikinci sırada doğan katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (9,02), üçüncü sırada doğan katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (7,73) ve beşinci ve altıncı sıralarda doğan katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (8,31) anlamlı şekilde daha fazladır. Ayrıca üçüncü sırada doğan katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalaması (7,73) dördüncü sırada doğan katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (10,63) daha düşüktür.

Katılımcıların Ebeveynleşme Ölçeği toplam puanları, kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı şekilde değişmektedir [$F(4-457)= 11,390$; $p<0.05$]. Hangi doğum sırası kategoriler arasında anlamlı fark olduğunu anlamak için Scheffe Post-hoc testi kullanılmıştır. Buna göre ilk sırada doğan katılımcıların Ebeveynleşme ölçeği puanı ortalaması (64,25) ikinci sırada doğan katılımcıların Ebeveynleşme ölçeği puan ortalamasından (59,26), üçüncü sırada doğan katılımcıların Ebeveynleşme ölçeği puan ortalamasından (55,03) ve beşinci ve altıncı sıralarda doğan katılımcıların Ebeveynleşme ölçeği puan ortalamasından (54,77) anlamlı şekilde daha fazladır.

Katılımcıların depresyon ölçeği puanları doğum sırasına göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir [$F(4-457)= 1,191$; $p>0.05$]. Ayrıca, katılımcıların yalnızlık ölçeği puanları da doğum sırasına göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir [$F(4-457)= 2,175$; $p>0.05$].

4.7. Değişkenlerin Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi

Analizi Bulguları

Toplam örneklem grubunda ebeveynleşme ve alt boyutları, depresyon ve yalnızlığın, katılımcılarda, kronik rahatsızlığın varlığına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin anlaşılması adına bağımsız iki örneklem t testi gerçekleştirilmiştir ve analiz sonuçları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7

Değişkenlerin Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları

	Kronik rahatsızlık	N	\bar{x}	Ss	Sd	T	P
Ebeveyn odaklı	Var	417	24,5612	7,25741	53.782	.049	.030
Ebeveynleşme (EOE)	Yok	45	27,0444	7,31423			
Algılanan yarar\ Uyum (AYU)	Var	417	21,7386	4,47764	460	.202	.003
	Yok	45	19,6000	4,64367			
Kardeş odaklı	Var	417	10,6235	4,08088	460	2,980	.675
Ebeveynleşme (KOE)	Yok	45	10,8889	3,50469			
Ebeveynleşme	Var	417	61,0767	11,77550	460	1.104	.613
	Yok	45	62,0000	9,95216			
Depresyon	Var	417	14,5564	9,66269	48.959	9.133	.001
	Yok	45	21,6667	13,53279			
Yalnızlık	Var	417	37,2230	11,41337	460	.869	.002
	Yok		42,8000	12,59798			
		45					

Tablo 7' ye göre katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutlarından olan EOE alt boyutu bakımından kronik rahatsızlığın varlığı arasında anlamlı farklılık görülmektedir [t(53,782):(0.49, p<0.05)]. Buna göre kronik rahatsızlığı olan katılımcıların EOE puanları ortalaması (\bar{x} =27,04) kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların EOE puanları ortalamasından (\bar{x} =24,56) daha fazladır. Ebeveynleşme Ölçeğinin diğer bir alt boyutu olan AYU puanları bakımından kronik rahatsızlığın olması ve olmaması bakımından da anlamlı bir fark vardır [t(460)= (.202; p<0.05)]. Buna göre kronik rahatsızlığı olan katılımcıların AYU puanları ortalaması (\bar{x} =19,60) kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların EOE puanları ortalamasından (\bar{x} =21,73) daha azdır. Ebeveynleşme ölçeğinin alt boyutlarından KOE alt boyutu bakımından ise kronik rahatsızlığın varlığı ve yokluğu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark hesaplanmamıştır [t(460)= (.298; p>0.05)]. Depresyon puanları bakımından kronik rahatsızlığın varlığı ve yokluğu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [t(48.959)=(9.133; p>0.05)]. Kronik rahatsızlığı olan katılımcıların Depresyon puanları ortalaması (\bar{x} =21,66)

kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların depresyon puanları ortalamasından ($\bar{x}=14.55$) daha fazladır. Son olarak Kronik rahatsızlığı olan katılımcıların Yalnızlık puanları ortalaması ($\bar{x}=42,80$) kronik rahatsızlığı olmayan katılımcıların depresyon puanları ortalamasından ($\bar{x}=37.22$) daha fazladır.

4.8. Değişkenlerin Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumuna Göre Bağımsız İki Örneklem

T Testi Analizi Bulguları

Toplam örneklem grubunda, ebeveynleşme ve alt boyutlarının, depresyonun ve yalnızlığın, ebeveynlerin hayatta olup olmamasına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini anlamak için bağımsız iki örneklem t testi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8

Değişkenlerin Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumuna Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları

		N	Mean	Ss	Sd	T	P
	Ebeveynler hayatta	436	24,8440	7,29846	28.067	.002	.625
Ebeveyn odaklı	Ebeveynlerden biri	26	24,1154	7,29563			
Ebeveynleşme (EOE)	veya her ikisi de vefat etti						
	Ebeveynler hayatta	436	21,6193	4,51684	460	.306	.084
Algılanan yarar\	Ebeveynlerden biri	26	20,0385	4,64311			
Uyum (AYU)	veya her ikisi de vefat etti						
	Ebeveynler hayatta	436	10,6674	4,04309	460	.136	.693
Kardeş odaklı	Ebeveynlerden biri	26	10,3462	3,78357			
Ebeveynleşme (KOE)	veya her ikisi de vefat etti						
	Ebeveynler hayatta	436	61,3394	11,57065	460	.247	.190
Ebeveynleşme	Ebeveynlerden biri	26	58,2692	12,01185			
	veya her ikisi de vefat etti						
	Ebeveynler hayatta	436	15,1422	10,24136	460	1.589	.393
Depresyon	Ebeveynlerden biri	26	17,0385	11,38238			
	veya her ikisi de vefat etti						
	Ebeveynler hayatta	436	37,7018	11,64980	460	.066	.627
Yalnızlık	Ebeveynlerden biri	26	38,8462	11,60583			
	veya her ikisi de vefat etti						

Tablo 8’de toplam örneklem grubunda değişkenlerin anne ve/veya babanın hayatta olup olmamasına göre anlamlı fark olup olmadığını anlamak için bağımsız iki örneklem t testi sonuçları yer almaktadır. Ebeveynleşme ölçeğinin alt boyutlarından EOE alt boyutu puanları ile ebeveynlerin hayatta olup olmaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark hesaplanmamıştır [$t(28,067) = (.002; p > 0.05)$]. Ebeveynleşme ölçeğinin alt boyutlarından AYU alt boyutu puanları ile ebeveynlerin hayatta olup olmaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark hesaplanmamıştır [$t(460) = (.306; p > 0.05)$]. Ebeveynleşme ölçeğinin alt boyutlarından

AYU alt boyutu puanları ile ebeveynlerin hayatta olup olmaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark hesaplanmamıştır [$t(460) = (.693; p > 0.05)$]. Toplam ebeveynleşme puanları ile ebeveynlerin hayatta olup olmaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark hesaplanmamıştır [$t(460) = (.247; p > 0.05)$]. Depresyon puanları ile ebeveynlerin hayatta olup olmaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark hesaplanmamıştır [$t(460) = (1,589; p > 0.05)$]. Son olarak yalnızlık puanları ile ebeveynlerin hayatta olup olmaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark hesaplanmamıştır [$t(460) = (.066; p > 0.05)$].

4.9. Değişkenlerin Katılımcıların İkametlerine Göre Tek Yönlü ANOVA Analizi

Bulguları

İkamet kategorisi sayısı ikiden fazla olduğu için ikamete göre ebeveynleşme ve alt boyutları, depresyon ve yalnızlık değişkenleri arasında tek yön ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9

Değişkenlerin Katılımcıların İkametlerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamalar Toplamı	F	P	Anlamlı fark
Ebeveyn odaklı	Gruplar arası	61,865	2	30,932	,581	,560	
Ebeveynleşme (EOE)	Grup İçi	24453,211	459	53,275			
	Toplam	24515,076	461				
Algılanan yarar/ Uyum (AYU)	Gruplar arası	152,511	2	76,255	3,754	,024	İl- ilçe
	Grup İçi	9322,565	459	20,311			
	Toplam	9475,076	461				
Kardeş odaklı	Gruplar arası	48,888	2	24,444	1,512	,222	
Ebeveynleşme (KOE)	Grup İçi	7422,307	459	16,171			
	Toplam	7471,195	461				
Ebeveynleşme	Gruplar arası	759,605	2	379,802	2,843	,059	
	Grup İçi	61316,562	459	133,587			
	Toplam	62076,167	461				
Depresyon	Gruplar arası	16,596	2	8,298	,078	,925	
	Grup İçi	48935,778	459	106,614			
	Toplam	48952,374	461				
Yalnızlık	Gruplar arası	423,895	2	211,948	1,569	,209	
	Grup İçi	62012,858	459	135,104			
	Toplam	62436,753	461				

Tablo 9'a göre katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutu olan EOE'den aldıkları puanlar ile ikamet değişkeni arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(2-459) = ,581$; $p > 0.05$]. Katılımcıların Ebeveynleşmenin alt boyutu olan AYU'dan aldıkları puanlar ile ikamet değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunmuştur [$F(2-459) = 3,754$; $p > 0.05$]. Hangi ikamet kategorileri arasında anlamlı fark olduğunu anlamak için Scheffe çoklu karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Buna göre çocukluğunun genelini il merkezinde geçiren katılımcıların AYU alt ölçeği puanı ortalaması (22,01) çocukluğunun genelini ilçede geçiren katılımcıların AYU alt ölçeği puan ortalamasından (20,81) daha fazladır. Katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutu olan KOE'den aldıkları puanlar ile ikamet değişkeni arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(2-459) = ,222$; $p > 0.05$].

Katılımcıların ebeveynleşmeden aldıkları toplam puanlar ile ikamet değişkeni arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [F(2-459)= ,059; p>0.05]. Katılımcıların depresyon puanları ile ikamet değişkeni arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [F(2-459)= ,925; p>0.05]. Son olarak katılımcıların yalnızlık puanları ile ikamet değişkeni arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [F(2-459)= ,209; p>0.05].

4.10. Değişkenlerin Çekirdek Ailede Kronik Rahatsızlığının Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Test Analizi Bulguları

Örneklem grubunda ebeveynleşme ve alt boyutlarının, depresyonun ve yalnızlığın çekirdek ailede kronik rahatsızlığın varlığına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini anlamak için bağımsız iki örneklem t testi sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10

Değişkenlerin Çekirdek Ailede Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizi Bulguları

	Aile hastalığı	N	\bar{x}	Ss	Sd	T	P
Ebeveyn odaklı Ebeveynleşme (EOE)	Yok	437	24,7735	7,30002	26,832	365	.718
	Var	25	25,3200	7,28423			
Algılanan yarar\ Uyum (AYU)	Yok	437	21,6957	4,46560	460	3.313	.001
	Var	25	18,6400	4,82942			
Kardeş odaklı Ebeveynleşme (KOE)	Yok	437	10,6682	3,98129	460	.420	.675
	Var	25	10,3200	4,81941			
Ebeveynleşme	Yok	437	61,3135	11,64518	27,321	1.221	.232
	Var	25	58,6000	10,75484			
Depresyon	Yok	437	14,9634	10,15470	460	-2.504	.013
	Var	25	20,2400	11,78728			
Yalnızlık	Yok	437	37,5538	11,47814	460	-1,644	.101
	Var	25	41,4800	13,88980			

Tablo 10'a göre katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutlarından olan EOE alt boyutu puanları ile ailede kronik rahatsızlığın varlığı arasında anlamlı farklılık görülmemektedir [t (26,832): (.365, p>0.05)]. Katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutlarından olan AYU alt boyutu bakımından ailede kronik rahatsızlığın varlığı açısından anlamlı farklılık görülmektedir [t (460): (3.313, p<0.05)]. Buna göre ailede kronik rahatsızlık olan katılımcıların AYU puanları ortalaması (\bar{x} =18.64) ailede kronik rahatsızlık olmayan katılımcıların AYU puanları ortalamasından (\bar{x} =21,69) anlamlı şekilde daha azdır. Katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutlarından olan KOE alt boyutu puanları ile ailede kronik rahatsızlığın varlığı arasında anlamlı farklılık görülmemektedir [t (460): (.420, p>0.05)]. Katılımcıların toplam ebeveynleşme puanları ile ailede kronik rahatsızlığın varlığı arasında anlamlı farklılık görülmemektedir [t (27,321): (1.221, p>0.05)].

Katılımcıların depresyon puanları bakımından, ailede kronik rahatsızlığın varlığı arasında anlamlı farklılık görülmektedir [t (460): (-2,504, p<0.05)]. Buna göre ailede kronik rahatsızlık olan katılımcıların Depresyon puanları ortalaması (\bar{x} =20.24) ailede kronik rahatsızlık olmayan katılımcıların Depresyon puanları ortalamasından (\bar{x} =14,96) anlamlı şekilde daha fazladır. Son olarak katılımcıların yalnızlık puanları ile ailede kronik rahatsızlığın varlığı arasında anlamlı farklılık görülmemektedir [t (460): (-1.644, p>0.05)].

4.11. Değişkenlerin Aylık Gelir Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları

Aylık gelir kategori sayısı ikiden fazla olduğu için aylık gelire ebeveynleşme ve alt boyutları, depresyon ve yalnızlık değişkenleri arasında tek yön ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11

Değişkenlerin Aylık Gelir Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamalar Toplamı	F	P	Anlamlı fark
Ebeveyn Odaklı	Gruplar arası	412,572	3	137,524	2,613	,051	
Ebeveynleşme (EOE)	Grup içi	24102,504	458	52,626			
	Toplam	24515,076	461				
Algılanan yarar/Uyum (AYU)	Gruplar arası	11,591	3	3,864	,187	,905	
	Grup içi	9463,485	458	20,663			
	Toplam	9475,076	461				
Kardeş Odaklı Ebeveynleşme (KOE)	Gruplar arası	9,045	3	3,015	,185	,907	
	Grup içi	7462,150	458	16,293			
	Toplam	7471,195	461				
Ebeveynleşme	Gruplar arası	606,255	3	202,085	1,506	,212	
	Grup içi	61469,912	458	134,214			
	Toplam	62076,167	461				
Depresyon	Gruplar arası	353,634	3	117,878	1,111	,344	
	Grup içi	48598,741	458	106,111			
	Toplam	48952,374	461				
Yalnızlık	Gruplar arası	519,172	3	173,057	1,280	,281	
	Grup içi	61917,581	458	135,191			
	Toplam	62436,753	461				

Tablo 11'e göre katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutu olan EOE'den aldıkları puanlar ile aylık gelir arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(3-458)= 2.613$; $p>0.05$]. Katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutu olan AYU'dan aldıkları puanlar ile aylık gelir arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(3-458)= .187$; $p>0.05$]. Katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutu olan KOE'den aldıkları puanlar ile aylık gelir arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(3-458)= .185$; $p>0.05$]. Katılımcıların ebeveynleşme toplam puanları ile aylık gelir arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(3-458)= 1.506$; $p>0.05$]. Katılımcıların depresyon puanları ile aylık gelir arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(3-458)= 1.111$;

p>0.05]. Son olarak katılımcıların yalnızlık puanları ile aylık gelir arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [F(3-458)= 1.280; p>0.05].

4.12. Değişkenlerin Ailenin Aylık Geliri Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi

Bulguları

Ailenin aylık gelir kategori sayısı ikiden fazla olduğu için ailenin aylık geliri ile ebeveynleşme ve alt boyutları, depresyon ve yalnızlık değişkenleri arasında tek yön ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12

Değişkenlerin Ailenin Aylık Geliri Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizi Bulguları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Ortalamalar Toplamı	F	P	Anlamlı fark
Ebeveyn Odaklı	Gruplar arası	555,810	9	61,757	1,165	,316	
Ebeveynleşme (EOE)	Grup İçi	23959,266	452	53,007			
	Toplam	24515,076	461				
Algılanan Yarar/Uyum (AYU)	Gruplar arası	146,957	9	16,329	,791	,625	
	Grup İçi	9328,119	452	20,637			
	Toplam	9475,076	461				
Kardeş odaklı Ebeveynleşme (KOE)	Gruplar arası	303,330	9	33,703	2,125	,026	0-2999 ve 3000-3999 3000-3999 ve 5000-5999 3000-3999 ve 7000-7999 3000-3999 ve 8000-8999 3000-3999 ve 11000+
	Grup İçi	7167,864	452	15,858			4000-4999 ve 8000-8999 6000-6999 ve 8000-8999 7000-7999 ve 9000-9999 8000-8999 ve 9000-9999 9000-9999 ve 11000+
	Toplam	7471,195	461				
Ebeveynleşme	Gruplar arası	1578,376	9	175,375	1,310	,229	
	Grup İçi	60497,791	452	133,845			
	Toplam	62076,167	461				
Depresyon	Gruplar arası	274,736	9	30,526	,283	,979	
	Grup İçi	48677,638	452	107,694			
	Toplam	48952,374	461				
Yalnızlık	Gruplar arası	375,349	9	41,705	,304	,974	
	Grup İçi	62061,404	452	137,304			
	Toplam	62436,753	461				

Tablo 12'e göre katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutu olan EOE puanları ile ailenin aylık geliri arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(9-452)= 1.165$; $p>0.05$]. Katılımcıların ebeveynleşmenin alt boyutu olan AYU puanları ile ailenin aylık geliri arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(9-452)= .791$; $p>0.05$]. Katılımcıların Ebeveynleşmenin alt boyutu olan KOE'den aldıkları puanlar ile ailenin geliri değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunmuştur [$F(9-452)= 2,125$; $p>0.05$]. Hangi aile geliri kategorileri arasında anlamlı fark olduğunu anlamak için LSD çoklu karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Hangi aile geliri kategorileri arasında anlamlı fark olup olmadığını anlamak için Scheffe Çoklu Karşılaştırma, Tukey HSD ve LSD Post-Hoc testleri kullanılmıştır. Buna göre Scheffe ve Tukey HSD Post-Hoc testlerinde herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir. LSD Post-Hoc testine göre ise 3000-3999 aralığında aylık aile gelinine sahip katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalaması (11.88), 0-2999 aralığında aylık aile gelinine sahip katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (10.0), 5000-5999 aralığında aylık aile gelinine sahip katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (10,20), 7000-7999 aralığında aylık aile gelinine sahip katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (9,65) ve 8000-8999 aralığında aylık aile gelinine sahip katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (9,43) daha fazladır. 8000-8999 aralığında aylık aile gelinine sahip katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalaması (9,43), 4000-4999 aralığında aylık aile gelinine sahip katılımcıların KOE alt ölçek puan ortalamasından (11,03), 6000-6999 aralığında aylık aile gelinine sahip katılımcıların KOE alt ölçek puan ortalamasından (11,14) ve son olarak 9000-9999 aralığında aylık aile gelinine sahip katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (12,00) daha azdır. Son olarak 9000-9999 aralığında aylık aile gelinine sahip katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalaması (12,00), 7000-7999 aralığında aylık aile gelinine sahip olan KOE alt ölçeği puan ortalamasına sahip katılımcılardan (9,65) ve 11.000 ve üstü aylık aile gelinine sahip

katılımcıların KOE alt ölçeği puan ortalamasından (9,41) daha fazladır. Katılımcıların toplam ebeveynleşme puanları ile ailenin aylık geliri arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(9-452)= 1.310$; $p>0.05$]. Katılımcıların depresyon puanları ile ailenin aylık geliri arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(9-452)= .283$; $p>0.05$]. Son olarak katılımcıların yalnızlık puanları ile ailenin aylık geliri arasında gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucuna göre anlamlı farklılık bulunamamıştır [$F(9-452)= .304$; $p>0.05$].

BEŞİNCİ BÖLÜM BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, çalışmaya ilişkin bulgulardan yola çıkılarak sonuçlar ortaya konmuş ve devamında tartışılmıştır. Son olarak bulgulara dair tartışma ve yorumlardan hareket ile önerilerde bulunularak bölüm sonlandırılmıştır.

5.1. Ebeveynleşme ve Alt Boyutları, Depresyon ve Yalnızlık Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin Tartışılması

Gerçekleştirilen araştırmada, ebeveynleşme düzeyi, depresyon, yalnızlık ve ebeveynleşme düzeyine dair alt boyutlar olan ebeveyn odaklı ebeveynleşme (EOE), kardeş odaklı ebeveynleşme(KOE) ve algılanan uyum(AYU) boyutlarının Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları hesaplanmıştır. Ebeveynleşmenin alt boyutlarından EOE ile KOE, EOE ve Toplam Ebeveynleşme, KOE ve Toplam Ebeveynleşme arasında, pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki; AYU alt boyutu ile toplam ebeveynleşme arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç, literatürde EOE ve KOE puanları arasında yüksek düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunduğu çalışmalarla paralel bir sonuç olarak görülmüştür (Karataş, 2020; Köyden, 2019). Buna göre kardeşleri veya ebeveynlerinden biri için ebeveyn rolleri üstlenen çocuğun, yüksek olasılıkla diğer taraf için de sorumluluklar almak durumunda kaldığı söylenebilir. Diğer taraftan Ebeveynleşme düzeyi arttıkça Algılanan Yarar/Uyum'un arttığı veya Algılanan Yarar/Uyum arttıkça ebeveynleşme düzeyinin de arttığı söylenebilir. EOE ve KOE ile AYU arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunamaması ise kişinin ebeveynleşmeden algıladığı yararın hangi aile üyesi için ebeveynleştiği ile bir bağlantısının olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Dolayısı ile algılanan yarar, sorumlulukların üstlenildiği aile ferdi ile ilişkili görülmemektedir.

Ebeveynleşmenin alt boyutlarından KOE ve EOE boyutları ile depresyon ve yalnızlık değişkenleri arasında herhangi bir anlamlı ilişki bulunamazken AYU ile depresyon ve yalnızlık

arasında, negatif yönde, orta düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgulara göre katılımcıların Ebeveynleşmeye yönelik olarak algıladıkları yarar düzeyi arttıkça, depresyon ve yalnızlık düzeyleri düşmekte; depresyon ve yalnızlık düzeyi yükseldikçe, algılanan yarar düzeyi azalmaktadır. Dolayısı ile Ebeveynleşmeden algılanan yarar, depresyon ve yalnızlık açısından koruyucu bir faktör olarak yorumlanabilir. Bir anlamda, kişiler, ebeveynleşmeyi gerekli olan, karşılığında takdir edildikleri bir süreç olarak algıladıklarında sonuçların olumsuz olmayacağı belirtilebilir (Jurkovic, 1997). Diğer taraftan, depresyonda olan veya yalnızlık hisseden kişilerin ebeveynleşmeyi olumsuz olarak algılamaya meyilli olabildiği yorumu da yapılabilir. Ebeveynleşme envanterinin algılanan yarar/uyum alt boyutu puanları ile depresyon arasında negatif yönde anlamlı ilişki literatür ile benzer bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır (Aranello, Mier-Chariez, Tomek ve Hooper, 2018; Karataş, 2020; Köyden, 2015; Tomeny, Barry, Fair ve Riley, 2017; Yıldırım, 2016). Arıkan Çolak (2019) ise gerçekleştirdiği çalışmada sağlıklı kardeşe sahip olan katılımcıların Algılanan Yarar\Uyum alt boyutu ile depresyon puanları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmektedir. Ancak özel gereksinime sahip kardeşi olan katılımcıların ebeveynleşmeden algıladıkları yarar ile depresyon puanları arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Diğer taraftan, Türkçe alanyazında ebeveynleşme ve yalnızlık ilişkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ebeveynleşmeden algılanan yararın artması ile yalnızlık düzeyinin azalması bu anlamda Türk örnekleme ilk defa ulaşılan bir sonuçtur.

Toplam ebeveynleşme puanı ile depresyon ve yalnızlık değişkenleri arasında ise negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki hesaplanmıştır. Diğer bir ifade ile katılımcıların ebeveynleşme düzeyleri arttıkça, depresyon ve yalnızlık düzeyleri azalmakta; depresyon ve yalnızlık düzeyleri arttıkça, ebeveynleşme düzeyleri azalmaktadır. Bu sonuç güncel çalışmalarda aktarılan ebeveynleşme ve yalnızlık (Chojnacka, 2020; Preciado, 2020) ile ebeveynleşme ve depresyon (Hooper, Doehler, Jankowski ve Tomek, 2012; Katz ve ark., 2009)

arasındaki pozitif yönlü anlamlı ilişkiden farklıdır. Elde edilen bu sonucun örneklemeden etkilendiği düşünülebilir. Araştırmada elde edilen sonuçların, normal örneklemeden alınması da sonuçlar üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Örneğin; ebeveynlerinin sorumluluklarını alan ve ailenin giderlerini karşılamak adına bir işte çalışan, dolayısı ile eğitimini yarıda bırakan kişilere, bu araştırma kapsamında ulaşılamamıştır. Diğer taraftan, ailesi içerisinde yoğun şekilde ebeveynlik sorumluluklarını üstlenmek zorunda kalan bireylerin, üniversiteye başlasa dahi devamsızlık yapması veya okulu yarıda bırakması da olasıdır. Dolayısı ile ev işleri, kardeş bakımı veya evin giderleri için çalışmakta olan ebeveynleşmiş kişiler, araştırmanın gerçekleştirildiği sırada devamsızlık yapmış da olabilir. Diğer taraftan patolojik örnekleme dair katılımcılar da bu araştırma kapsamında yer almamaktadır. Dolayısı ile ulaşılan katılımcıların ebeveynleşmenin sağlıklı düzeyde yaşandığı ailelere ait kişilerden oluşuyor olabilir. Gerçekleştirilen çalışma, ebeveynlere yönelik veya kardeşe yönelik ebeveynleşme puanları ile depresyon ve yalnızlık puanları arasında bir ilişki ortaya koymamakla birlikte bireylerin aile üyeleri ile ilgili aldıkları sorumluluklara dair algıladıkları yararın, depresyon ve yalnızlık üzerinde de etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Son olarak, yalnızlık ve depresyon arasında da pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki hesaplanmıştır. Bir anlamda bu sonuç, genel Türkçe ve yabancı literatürdeki sonuçlarla paralel bir sonuç olarak görülebilir (Türkçapar, 2009). Weeks ve arkadaşları (1989)'na göre yalnızlık ve depresyon kavramları birinin bir diğerini ortaya çıkarması veya tetiklemesi şeklinde değil her ikisinin de benzer nedenler ile çoğu zaman birlikte ortaya çıkması şeklinde yorumlanmaktadır.

5.2. Değişkenlerin Cinsiyete Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma sonuçları incelendiğinde, Ebeveynleşme Ölçeğinin alt boyutu olan Algılanan Yarar/Uyum alt boyutunda kadın katılımcıların puanlarının erkek katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazla olduğu görülmektedir. Bu alt boyuttan alınan yüksek puanlar, kişilerin ebeveynleşmeden algıladıkları yarardaki artışı ifade etmektedir (Hooper, 2009). Yani araştırmaya katılan kadın katılımcıların, erkek katılımcılara göre aile içerisinde çeşitli sorumluluklar almaya dair algıları daha olumludur. Diğer bir ifade ile kadınlar, erkeklere göre aile içerisinde ebeveynlerin sorumluluklarını üstlenmeyi daha faydalı bulmaktadır. Bu sonuçlar, Türkçe alayazında gerçekleştirilmiş geçmiş çalışmalar ile tutarlıdır (Köyden,2015; Yıldırım, 2016). Bu durum, toplumsal cinsiyet rolleri ile açıklanabilir. Ebeveynleşmenin, Türkiye’de kadınların aile içerisinde görünür hale gelmesini sağlamaya hizmet edebileceği yorumu yapılabilir. Örneğin; babası ile sınırlı iletişimi olan bir kız çocuğu için ev işlerini yapması veya kardeşlerinin bakımını üstlenmesi durumunda babasından övgü almak, babası tarafından görülmek, aldığı sorumluluklara dair algısını da olumlu yönde etkileyebilmektedir. Diğer taraftan erkek çocukların, aile içerisinde hali hazırda görünür olması, ebeveynleşmede algılanan yarar puanlarının, kadınlara göre daha düşük olması sonucunu doğuruyor olabilir.

Ebeveynleşmenin diğer alt boyutları olan EOE ve KOE boyutlarında ve toplam ebeveynleşmede, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık hesaplanmamıştır. Dolayısı ile ebeveyn odaklı, kardeş odaklı ebeveynleşme ve toplam ebeveynleşme düzeyleri, erkek ve kadınlarda, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemekte ancak kadınların, erkeklere göre ebeveynleşmeyi daha yararlı olarak algılamakta olduğu söylenebilir.

Depresyon ile cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatürde, kadınların, erkeklere göre daha fazla depresyon geçirdiğine dair geçmiş çalışmalar (Blackburn,

1992; Köroğlu, 2007; Yaşın-Dökmen, 1997) olduğu gibi kadın ve erkekler arasında depresyon açısından anlamlı bir farklılığın olmadığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Hisli, 1988). Konu ile ilgili 1994-1995 yılları arasında tüm illerde 500 psikiyatri uzmanı tarafından depresyon tanısı ile takip edilen 2014 kişinin verilerinin incelendiği bir çalışmada, depresyon açısından cinsiyetler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı aktarılmıştır (Ünal, Küey, Güleç, Bekaroğlu, Evlice ve Kırılı, 2002). Diğer taraftan, araştırma kapsamında, klinik örneklem yer almamaktadır. Bu durumun sonuçları etkilemiş olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca uygulamalar, sınıf ortamında yüzyüze kalem-kağıt aracılığı ile gerçekleştiği için şiddetli depresyon geçiren öğrencilerin devamsızlık yapıp uygulama günü okulda olmaması, olsa dahi ölçeği doldurmak istememesi veya eksik doldurması da söz konusu olabilir. Diğer taraftan bu verilerin, kadınların ruh sağlığı ile ilgili bir problem yaşadıklarında yardım alma eğiliminde olması, erkeklerin ise depresyonun çözümü ile ilgili bir adım atmıyor olması ile bağlantılı olabileceğine dair araştırmalar da mevcuttur (Aydın, 2017).

Cinsiyet ve yalnızlık arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki hesaplanmamıştır. Demir (1990)'ın gerçekleştirdiği bir çalışmada, kadınların erkeklere göre kendilerini daha fazla yalnız hissettiklerini belirttikleri bulunmuştur. Bu noktada, araştırma örnekleminin üniversite öğrencilerinden oluşuyor olması, kişiler için eğitim ve sosyal hayat gibi artıları da beraberinde getirmektedir. Üniversiteye devam etmeyen bir örneklem içerisinde farklı sonuçlar tespit edilebilir.

5.3. Değişkenlerin Yaş Gruplarına Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Analiz sonuçlarına göre ebeveynleşmenin alt boyutlarından KOE ve EOE'de yaş kategorileri bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. AYU alt boyutunda ise yaş kategorisine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Hangi gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olduğunun tespit edilmesi amacı ile Post-Hoc testlerden LSD testi

gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda; 18-19 yaş ve 21 yaş, 20-21 yaş son olarak da 21-22 yaş aralıklarındaki gruplarda, istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu bulunmuştur. Diğer taraftan analiz sonuçlarında söz edilen farklılık, çok küçük bir farklılıktır ve yaş grupları arasında gerçekten anlamlı olan bir farklılık yoktur denilebilir. Benzer şekilde, yaş kategorileri arasında, depresyon ve yalnızlık açısından anlamlı farklılık görülmemiştir. Bu durum, tüm katılımcıların üniversite öğrencisi olması ve yaş kategorilerinin birbirlerine hayli yakın olması şeklinde yorumlanabilir. İleri yaşlardaki katılımcıların dahil edilerek gerçekleştirileceği yeni araştırmalar bu noktada önem taşımaktadır.

5.4. Değişkenlerin Kardeş Sayısı Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Kardeş sayısına göre EOE alt boyutu ve toplam ebeveynleşmede herhangi bir anlamlı farklılık hesaplanmamıştır. Bu durum, aile içerisinde daha fazla veya az sayıda kardeşe sahip olmanın, Ebeveyn odaklı olarak ebeveynleşme üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Dolayısı ile aile içerisinde çocukların ebeveynlerinin rollerini üstlenmesi veya üstlenmemesi kardeş sayısındaki değişiklikten etkilenmemektedir. Diğer taraftan AYU alt boyutunda iki ve dört kardeşe sahip katılımcılar arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen Tukey Post Hoc testi sonuçlarına göre iki kardeşe sahip olan bireylerin AYU alt boyutu puanları ortalaması (21,95) dört kardeşe sahip bireylerin AYU alt boyutu puanları ortalamasından(18,90) daha yüksektir. Bu durum kardeş sayısındaki artışın, ebeveynleşmeye dair algılanan yararı olumsuz yönde etkilediği gibi yorumlanabilir. Diğer taraftan, beş ve daha fazla kardeşe sahip olan grup ile diğer gruplar arasında algılanan yarar anlamında herhangi bir anlamlı fark tespit edilmemiştir. Dolayısı ile bu noktada bulgular çelişkilidir. Kardeş odaklı olarak gelişen ebeveynleşme ve kardeş sayısı arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmektedir. Hangi kardeş sayısı kategorisi arasında anlamlı fark olduğunu anlamak için Scheffe Çoklu Karşılaştırma Yöntemi kullanılmıştır.

Sonuçlara göre tek çocuk olan katılımcıların KOE alt ölçeği puanları ortalaması diğer tüm gruplardaki KOE alt ölçeği puan ortalamalarında daha yüksektir. Bu sonucun tek çocukların kardeşlerinin olmaması dolayısıyla kardeşe yönelik sorumluluk almamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Kardeş sayısı değişkeni ile depresyon arasında da istatistiksel olarak herhangi bir anlamlı ilişki bulunamamıştır. Kardeş sayısının, depresyonu yordadığına dair çalışmalar olsa da (Gür, 1996) bu araştırmanın örnekleminin büyük bir kısmını (%72,73), bir ile iki kardeşi olan kişiler oluşturmaktadır ve en fazla kardeşe sahip katılımcı altı kardeşi olduğunu ifade etmektedir. Dolayısı ile kardeş sayısındaki yoğun bir artışın depresyona etkisi bu araştırma içerisinde yer almamaktadır.

Yalnızlık ile kardeş sayısı arasında da anlamlı bir ilişki hesaplanmamıştır. Oruç (2013) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada da bu araştırma sonucuna benzer şekilde yalnızlık ile kardeş sayısı arasında anlamlı olabilecek herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir. Bu durum yalnızlığın öznel bir tarafının olması ile açıklanabilir (Kayaalp, 2001). Bir anlamda birey, kardeşlerinin varlığında da kendisini yalnız hissedebilmektedir. Diğer taraftan tek başınayken de kendisini yalnız hissetmiyor olabilir.

5.5. Değişkenlerin Doğum Sırasına Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Doğum sırası ve AYU alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Dolayısı ile kaçınıcı sırada doğmuş olduğu, bireylerin ebeveynleşmeden algıladıkları yarar üzerinde herhangi bir etkiye sahip değildir. Diğer taraftan, EOE alt boyutu ile doğum sırası arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre ilk sırada doğanların 3. Sırada doğanlara göre daha fazla ebeveyn odaklı ebeveynleştikleri hesaplanmıştır. Ayrıca KOE alt boyutu ve toplam ebeveynleşme puanlarına göre ilk sırada doğan çocukların, diğerlerine göre genel olarak daha

fazla ebeveynleştigi söylenebilir. Bir anlamda, eve gelen küçük ve bakıma ihtiyaç duyan kardeşler ile birlikte en büyük çocuğun da (örneğin; ev işlerine yardımcı olmak, kardeşinin bakımını üstlenmek gibi) farklı sorumluluklar aldığı söylenebilir. Bu durum, Adler (1964)'in doğum sırası ile ilgili yaptığı açıklamalar üzerinden, ilk çocukların ebeveynlerinden koruyucu olmayı öğrenmeleri ve küçük kardeşlerine onların anne-babalarıymış gibi davranabilme eğilimi göstermeleri ile de açıklanabilir. Sonuç olarak, ilk sırada doğan çocukların, aile içerisinde hem ebeveynlerine hem kardeşlerine yönelik olarak daha fazla sorumluluk aldıkları söylenebilir. Diğer taraftan, ilk sırada doğan çocukların, aile içerisinde aldıkları sorumluluklara dair algıladıkları fayda ile diğer doğum sırasında olan çocukların algıladıkları fayda arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Doğum sırası değişkeni ile depresyon ve yalnızlık arasında da herhangi bir istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. Gerçekleştirilen çalışma bulguları ile benzer şekilde Ay (2018)'ın gerçekleştirdiği çalışmada da doğum sırası ile depresyon arasında ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan, Minuchin ve Fishman (1981)'a göre ilk sırada doğan çocukların, kendisinden küçük kardeşlerine bakım veriyor olmaları, kimi zaman onların hem kardeşler alt sistemine yabancılaşması hem de ebeveyn alt sistemine dahil olamamasına yol açabilir. Bu durum ise ilk çocukların diğer kardeşler ve ebeveynleri arasındaki ilişkide sıkışmaları ve sonuçta aile içerisinde kendilerini daha yalnız hissetmeleri gibi bir sonucu doğurabilmektedir. Farklı bir açıdan bakıldığında ise kişinin yalnızlığı sosyal ağlarının nicelik ve nitelik olarak önemli ölçüde yetersiz olduğu zamanlarda deneyimlediği (Peplau & Perlman, 1982) düşünüldüğünde, doğum sırasından çok, kardeşler arasındaki ilişkilerin niteliğinin her iki taraf için de doyurucu olmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Örneğin; ilk sırada doğan ve kardeşlerine destek olan kişilerin, yaşları ilerlediğinde kardeşlerinden destek görmeleri ile birlikte destekleyici ilişkiler içerisinde olması ve kendilerini daha az yalnız hissetmeleri de muhtemeldir.

5.6. Değişkenlerin Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi

Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların, kronik bir rahatsızlığa sahip olma/ olmama durumlarına göre KOE ve toplam ebeveynleşme puanları arasında herhangi bir anlamlı fark tespit edilmemiştir. Dolayısı ile kronik rahatsızlığın varlığı veya yokluğunun, kardeşe yönelik alınan sorumluluklara dair herhangi bir ilişkisi yoktur. Diğer taraftan, EOE puanları ile kronik rahatsızlık değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre Ebeveyn odaklı olarak ebeveynleşen bireylerin anlamlı düzeyde kronik rahatsızlık geliştirdikleri söylenebilir. Bu durum bir anlamda yaşları ile orantılı olmayan ve bir çocuk için zorlayıcı olabilecek yetişkinlere dair sorumlulukların erken yaşta alınmasına bağlı olarak gelişiyor olabilir. Literatürde, yaşı ile orantısız sorumluluklar alan çocukların, ruhsal veya fiziksel problemler geliştirebildiğine dair çalışmalar ile paralel olarak yorumlanabilir (Hooper, 2007; Hooper, 2008) Forward ve Buck (2015)'e göre bir ebeveyn, çocuklarına kendi rollerini yüklerse, aile dinamikleri zarar görür, roller belirsizleşir, tersyüz olur. Son olarak kronik rahatsızlığı olan kişilerin ebeveynleşmeye dair algıladıkları yarar, kronik rahatsızlığı olmayanlara göre daha yüksektir. Bu durum ise kronik rahatsızlığa bağlı olarak ebeveynlerin, kişilere yoğun sorumluluklar vermemesi ve kişilerin aldıkları nispeten daha gerçekleştirilebilir sorumluluklarını tamamlayabilmeleri ile bu sorumlulukları faydalı olarak görmeleri şeklinde yorumlanabilir.

Kronik rahatsızlığı olan katılımcıların depresyon puanları, kronik rahatsızlığı olmayan katılımcılara göre daha fazladır. Arıcı (2018)'in gerçekleştirdiği çalışmada kronik rahatsızlıkların varlığının, depresyon üzerinde etkili olduğu ve aynı zamanda kişinin sahip olduğu kronik rahatsızlık sayısının artması ile depresyon düzeyinin de anlamlı düzeyde arttığı görülmektedir. Kronik rahatsızlıkların tedavi edilme ihtimalinin olmaması, kişilerin bu

rahatsızlıkları kabullenebilmelerini zorlaştırıyor ve bu sebeple onları daha mutsuz ediyor olabilir.

Kronik rahatsızlığı olan katılımcıların yalnızlık puanları, kronik rahatsızlığı olmayan katılımcılara göre anlamlı düzeyde daha fazladır. Bu sonuç literatürde kronik rahatsızlık ve yalnızlık arasında anlamlı ilişkinin tespit edildiği diğer çalışmalar çalışmaların sonuçları ile paraleldir (Softa, Karaahmetoğlu, Demirci, Kılınç, Kandemir ve Durak, 2015). Bu noktada, kronik rahatsızlığa sahip bireylerin hissettikleri ağrı veya acı sonucunda içe çekilmeleri, bedenlerindeki problemlerden dolayı yoğun hüznü hissetmeleri, yalnızlık ve depresyon için bir risk faktörü oluşturuyor olabilir.

5.7. Değişkenlerin Ebeveynlerin Hayatta Olma Durumuna Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların ebeveynlerinin hayatta olup olmadığı ile ilgili sorunun cevabına göre ebeveynleşme ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Diğer bir deyiş ile ebeveynlerin hayatta olup olmaması durumunun, ebeveynleşme üzerinde bir etkisi bulunmamıştır. Diğer taraftan, bu sonuca, gruplar arasındaki katılımcı sayılarındaki farklılıkların sebep olabileceği düşünülmektedir. Katılımcıların çok büyük bir bölümü (%94,37), ebeveynlerinin hayatta olduğunu ifade etmektedir. Bu konuda gruplar arası katılımcı sayılarının daha dengeli olduğu yeni çalışmalarda farklı sonuçlara ulaşılabileceği öngörülebilir. Diğer taraftan literatürde, bir ebeveynin vefat veya farklı bir sebeple fiziksel veya psikolojik yokluğu durumunda, çocukların daha fazla sorumluluk almak durumunda kaldığı ve daha fazla ebeveynleştiği görülmektedir (Minuchin, 1974).

Benzer şekilde, ebeveynlerin hayatta olma durumu ile depresyon ve yalnızlık arasında da herhangi bir istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. Literatür incelendiğinde, ebeveyn kaybı durumunda kişilerin anlamlı düzeyde daha yüksek depresyon puanlarına sahip

oldukları görülmektedir. Diğer taraftan, ebeveyn kaybı yaşamış kişilerde intihar düşüncelerinin gözlenmesinin nedeni olarak, kişilerin yasa özgü kaybedilen ebeveyn ile tekrar birleşme isteğinin olabileceği aktarılmıştır (Uluğ, 2008). Ancak yukarıda da söz edildiği gibi bu araştırma kapsamında grupların dengeli dağılmıyor olması, bu noktada sonuçlar üzerinde bir etki yaratmış olabilir.

5.8. Değişkenlerin Katılımcıların İkametlerine Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların ikamet ettikleri bölgelere göre ebeveynleşme ve alt boyutlarından, yalnızca AYU alt boyutunda anlamlı fark tespit edilmiştir. Buna göre il merkezinde ikamet eden katılımcıların ebeveynleşmeden algıladıkları yarar düzeyi, ilçedekilere göre anlamlı düzeyde daha fazladır.

Depresyon ve Yalnızlık ile ikamet arasında anlamlı bir ilişki hesaplanmamıştır. Kozaklı (2006)'nın gerçekleştirdiği çalışmada, ikamet edilen adres büyüdükçe kişiler kendilerini daha yalnız belirtmişlerdir. Özodaşık (1989)'a göre de genellikle büyük şehirlerde yaşayan insanlar, büyük kalabalıklar içerisinde kendilerini daha yalnız hissedebilir iken köy, ilçe gibi daha küçük yerleşim yerlerinde ikamet eden kişiler, daha yakın ilişkiler içerisinde olabilmekte ve kendilerini daha az yalnız hissedebilmektedir. Diğer taraftan, Oruç (2013) tarafından gerçekleştirilen farklı bir çalışmada da bu araştırma sonucuna benzer şekilde yalnızlık ile ikamet arasında anlamlı herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir. Gerçekleştirilen çalışmada, il merkezi, ilçe ve köy olarak üç yerleşim yeri kategorisi yer almaktadır. Bu noktada, analiz sonuçlarının 'büyük şehir' kategorisinin olmamasından da etkilenmiş olması muhtemeldir.

5.9. Değişkenlerin Çekirdek Ailede Kronik Rahatsızlığın Varlığına Göre Bağımsız İki Örneklem T Testi Analizine İlişkin Bulguların Tartışılması

Çekirdek aile üyelerinin birinde kronik rahatsızlık olan katılımcıların, ebeveynleşmeden algıladıkları yarar, ailede kronik rahatsızlık olmayan katılımcıların algıladıkları yarardan düşüktür. Bu sonucun literatür ile paralel olduğu söylenebilir. Literatürde, çekirdek aile içerisinde kronik rahatsızlığa sahip bireylerin varlığı durumunda, çocukların ebeveynleşmeye dair algıladıkları yararın düştüğü aktarılmaktadır (Arıkan-Çolak, 2019; Jones ve Wells, 1996; Rolland, 1999; Zencir, 2018). Jurkovic, Morrel ve Thirkield (1999), ebeveynleşme ile ilgili dört kategori ortaya atmaktadır. Bu kategorilerden ikisi sağlıklı ikisi sağlıklı ebeveynleşme kategorileri olarak tanımlanmaktadır. Örneğin; akut bir problemin çözümü sırasında, geçici olarak çocuğun ebeveyn rollerini üstlenmesi uyum sağlayıcı bir ebeveynleşme olarak yorumlanmaktadır. Diğer taraftan, çocuğun zorunlu olarak bakım veren pozisyonunda olduğu ve kronik olan kategoriler ise yıkıcı ebeveynleşme olarak görülmektedir. Dolayısı ile aile üyelerinde kronik bir rahatsızlığın varlığı durumunda kişiler, kendileri için daha zorlayıcı ve uzun süreli ebeveyn sorumlulukları üstlenmektedirler ve bu durumda kişilerin ebeveynleşmeyi daha az faydalı olarak görmelerini etkiliyor olabilir. Kronik rahatsızlığın varlığı, bu noktada ebeveynleşmeden algılanan yararı düşüren bir etki göstermektedir. Diğer taraftan, bir aile üyesinde kronik rahatsızlığın varlığı veya yokluğunun EOE, KOE ve toplam ebeveynleşme puanları üzerinde anlamlı farklılık göstermemektedir. Örnekleme, ebeveyn ve kardeşlerin kronik rahatsızlığa sahip olduğu kategoriler yeterli sayıya ulaşamadığı için bu noktada toplu olarak değerlendirilmiştir. Dolayısı ile ebeveynin kronik rahatsızlığa sahip olması veya kardeşin kronik rahatsızlığa sahip olması durumları arasındaki fark bu çalışmada tespit edilememiştir. Diğer taraftan, Türkçe literatürde, çekirdek ailede kronik rahatsızlığa sahip bireyin varlığı ile kişilerin ebeveynleşmeye dair algıladığı fayda arasındaki ilişkiye dair bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Çekirdek ailesinde bir üyede, kronik rahatsızlığın varlığında da depresyon puanları anlamlı düzeyde daha fazla tespit edilmiştir. Bu noktada, alanyazında, ailede kronik

rahatsızlıkların olmasının kişilerde depresyon riskini arttırdığına dair araştırmalarla paralel bir sonuca ulaşılmıştır (Gilford ve Reynolds, 2011). Seligman ve Maier (1967)'e göre kişiler, buradaki gibi kronik problemler ile karşılaştığında 'Ne yaparsam yapayım, hiçbir şey değişmiyor.' şeklinde bir değerlendirme yapabilmekte ve içinde bulunduğu ortamı değiştiremeyeceği düşüncesinin yarattığı depresyonu deneyimlemektedir. Ailede, kronik rahatsızlığın varlığına dair AYU alt boyutu sonuçları ile birlikte düşünüldüğünde, aile üyelerinden birinde kronik rahatsızlığın varlığı durumunda kişilerin, aile içerisinde aldıkları sorumlulukların artmasından algıladıkları yarar azalmakta ve bu durum bir anlamda kişileri depresyonda hissettirebilmektedir. Ancak kardeş veya ebeveynlerden hangisinin kronik rahatsızlığının varlığı durumunda kişilerin algıladıkları yararın düştüğü ve depresyonda hissettiği sonucuna bu araştırma kapsamında ulaşılammıştır.

Ailede kronik rahatsızlığın varlığı ve depresyon arasındaki anlamlı ilişki olsa da ailede, kronik rahatsızlığın varlığı ve yalnızlık arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Her ne kadar depresyon ve yalnızlık çoğunlukla eş zamanlı gelişse de depresyonun ve yalnızlığın birbirinden bağımsız olarak geliştiği birçok durum da mevcuttur. Kişiler, kimi zaman kendilerini depresif hissetseler de yalnız hissetmiyor olabilirler (Peplau ve Perlman, 1982). Dolayısı ile bireyin, ailedeki bir kişinin kronik rahatsızlığına bağlı olarak daha yoğun sorumluluklar alıyor olması, onu depresyonda hissettirse de yalnız hissettirmiyor olabilir. Bu duruma, kişilerin bakım vermek veya destek olmak adına, sağlıklı aile üyelerine sahip bireylere göre aile üyeleri ile nispeten daha fazla etkileşim halinde olmalarının sebebiyet veriyor olabileceği düşünülmektedir.

5.10. Değişkenlerin Aylık Gelir Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizine İlişkin

Bulguların Tartışılması

Katılımcıların aylık gelir düzeyi ile ebeveynleşme ve alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Gelir değişkeni ile depresyon arasında da herhangi bir istatistiksel olarak

anlamli iliŒki bulunamamıŒtır. Gelir ve depresyon arasında bir iliŒkinin varlığına dair bulgular literatür ile paralellik göstermemektedir. Genel anlamda, literatürde, gelir ile depresyon arasında negatif yönlü bir iliŒkinin varlığı dikkat çekmektedir (Gür, 1996). Son olarak, katılımcıların aylık gelir deđiŒkeni ile yalnızlık arasında da herhangi bir istatistiksel olarak anlamli iliŒki bulunamamıŒtır. Bu noktada, araŒtırma verilerinin, Çanakkale'deki bir devlet üniversitesinden toplanmıŒ olmasının sonuçlar üzerinde etkili olmuŒ olabileceği düşünölmektedir. AraŒtırmanın katılımcılarının çok büyük bir bölümü (%80.3), aylık gelirlerinin 0-1999 ₺ arasında deđiŒmekte olduğunu ifade etmektedir. Dolayısı ile daha yüksek düzeyde aylık gelire sahip katılımcıların varlığı durumunda araŒtırma sonuçlarının da farklılaşabileceği düşünölebilir.

5.11. DeđiŒkenlerin Ailenin Aylık Gelir Kategorilerine Göre Tek Yön ANOVA Analizine İliŒkin Bulguların TartıŒılması

Dar gelirli ailelerde, maddi kazanç elde edebilmek adına, ebeveynlerin daha uzun süreler boyunca çalıŒması veya aile gelirinin yeterli gelmediği durumlarda, çocukların da çalıŒmak durumunda kalabileceği düşünölmektedir. Dolayısı ile dar gelirli ailelerde çocukların ebeveynleşme olasılıklarının daha yüksek olduğu görölmektedir (Karagöbek, 2014; Winton, 2002). Ancak, araŒtırma sonuçlarına göre EOE, AYU alt boyutları ile toplam ebeveynleşme puanları ile ailenin aylık geliri arasında anlamli fark bulunmaz iken, KOE ile aile geliri arasında çeliŒkili sonuçların ortaya çıktığı görölmektedir. Bu bulgu, düşük sosyo-ekonomik duruma sahip ailelerde, ebeveynleşmenin daha fazla olduğuna dair alanyazın bulguları ile çeliŒmektedir (Winton, 2002).

Ailenin toplam aylık geliri ile depresyon ve yalnızlık arasında da istatistiksel olarak herhangi bir anlamli iliŒki bulunamamıŒtır. Bu sonuç, literatürdeki, ailenin aylık geliri ile depresyon düzeyi arasındaki negatif yöndeki anlamli iliŒki ile çeliŒmektedir (Uluğ, 2008). Diğer

tarafından, katılımcıların tamamının devlet üniversitesinde okuyan öğrenciler olmasının aile aylık geliri açısından büyük farklılıkların olmasını engeller nitelikte olabileceği düşünülmektedir.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular ile gerçekleştirilen araştırmada; ebeveynleşmenin, ebeveyne yönelik ve kardeşe yönelik olarak gelişen iki alt boyutu ile depresyon ve yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öte yandan, ebeveynleşmenin diğer alt boyutu olan algılanan yarar boyutu ile depresyon ve yalnızlık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkiye ulaşılmıştır. Dolayısıyla bireyin, ebeveynleşmeye dair algıladığı faydanın, depresyon ve yalnızlık açısından koruyucu bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Katılımcıların toplam ebeveynleşme puanları ile depresyon ve yalnızlık arasında negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Ebeveyn veya kardeşe yönelik olarak ebeveynleşme, cinsiyete göre değişmez iken, kadınların aile içerisinde aldıkları sorumluluklara dair algıladıkları yarar, erkeklerden anlamlı şekilde daha fazladır. İlk sırada doğan çocukların diğer sıralamalardakilere göre daha fazla ebeveynleştiği, öte yandan ebeveynleşmeye yönelik yararın, doğum sırasından etkilenmediği görülmüştür. Ayrıca, aile bireylerinde kronik rahatsızlığın olması durumunda, kişilerin, ebeveynleşmeyi daha olumsuz algıladıkları görülmüştür.

Depresyon ve yalnızlık değişkenleri ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık tespit edilmez iken, kronik rahatsızlığa sahip olmak değişkeni ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Dolayısıyla kronik rahatsızlığın varlığı, depresyon ve yalnızlık açısından bir risk olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan, ailede kronik rahatsızlığın varlığı değişkeni ile yalnızlık arasında herhangi bir ilişki bulunmaz iken, depresyon ile arasında pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir.

6.2. Öneriler

6.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Gerçekleştirilen araştırmada katılımcılar, 18-34 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Diğer taraftan, Türkiye’de ebeveynleşmenin, daha büyük yaş aralıklarında, uzun vadeli sonuçlarının araştırıldığı bir çalışma henüz gerçekleştirilmemiştir. Konu ile ilgili araştırmacılara öneri olarak; çocukluk, ileri yetişkinlik veya yaşlılık dönemlerindeki katılımcılar ile ebeveynleşmenin araştırılması önerisinde bulunmaktadır.

Diğer taraftan, araştırmanın gerçekleştirildiği yaş grubundaki kişilerden, üniversite eğitimine devam etmeyen/edemeyen grup ile gerçekleştirilecek araştırmalar da ebeveynleşmenin anlaşılabilmesi adına önemli olacaktır. Çünkü, örneğin; bir taraftan araçsal(operasyonel) olarak ebeveynleşmiş olan ve çekirdek ailesinin giderlerini karşılayabilmek adına çalışan veya Kardeş Odaklı Ebeveynleşen ve kardeşlerinin bakımını sürdürmek adına üniversiteye gitmeyen bu yaş aralığındaki kişiler ile gerçekleştirilecek çalışmalar konu ile ilgili literatürü zenginleştirecektir.

Araştırma kapsamında, çekirdek ailede kronik rahatsızlığın varlığı/yokluğu değişkeni incelenmiş olsa da kronik rahatsızlığa sahip olan kişinin, ebeveyn veya kardeşten hangisi olduğu bu araştırmada incelenmemiştir. Gelecek çalışmalarda, hangi aile üyesinin kronik rahatsızlığa sahip olduğuna göre ebeveynleşme ve alt boyutlarının incelenmesinin önem taşıdığı düşünölmektedir.

Literatürde, ebeveynleşmeye dair olumsuz yönlerin araştırıldığı çok sayıda çalışmaya karşılık, olumlu yönlerinin araştırıldığı çalışma sayısı oldukça kısıtlıdır. Dolayısı ile ebeveynleşmenin, bireyin yönetici becerileri, problem çözme becerisi, öznel iyi oluşu gibi olumlu değişkenler ile çalışılmasının, olgunun anlaşılabilirliğini arttıracığı düşünülmektedir.

Gerçekleştirilen çalışmada, katılımcıların büyük bir bölümünü (%72,73) bir ila iki kardeşi olan kişiler oluşturmaktadır. Dolayısı ile bu çalışmada daha fazla sayıda kardeşe sahip olmanın, ilk sırada doğan çocukların ebeveynleşmelerine etkileri sağlıklı şekilde araştırılmamıştır.

6.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Ebeveynleri, çocuklarına, yaşları ile orantılı sorumluluklar verebilir ve yapabildikleri için onları daha çok takdir edebilir.
2. Ebeveynlere ulaşma imkanı olan kurumlarda, yaş gruplarına göre çocuklara verilebilecek rol ve sorumluluklar, ebeveynler ve çocuklar arasında sağlıklı sınırların geliştirilmesi konularında eğitimler gerçekleştirilebilir.
3. Öğretmenler tarafından, aile içerisindeki sağlıklı sınırların oluşturulması ve sorumlulukların adil şekilde dağıtılması ile ilgili bilgilendirmeler yapılabilir.
4. Öğretim kurumlarında, risk gruplarındaki (yoksul, ebeveyn kaybı yaşayan, nispeten daha fazla kardeş sayısına sahip, kronik rahatsızlığı olan vb.) öğrenciler belirlenerek bu öğrencilerin aile içerisindeki rol ve sorumlulukları izlenebilir ve aileleri davet edilerek birlikte bilgilendirme yapılabilir.
5. Özel Eğitim Kurumları ve ilgili sağlık kuruluşlarına gelen ailelere, sağlıklı olan çocukları ile ilgili düzenleyici ve önleyici eğitimler gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1938). *Social interest: a challenge to mankind*. Martino Fine Books.
- Akün, E. (2017). Çocukluktaki ebeveynleşme yaşantılarının özellikleri ve birey üzerindeki etkileri. *Nesne*, 5(10), 219-246. <http://dx.doi.org/10.7816/nesne-05-10-02>
- Alonzo, A.A. (1989). Loneliness, theory, research and applications. *Contemporary Sociology*, 18(3), 437-438.
- Alper Y. (2003). *Bütün Yönleriyle Depresyon*. Gendaş Yayıncılık.
- Alper, Y. (2001). *Depresyon: psikoterapisi*. Alfa Yayınları.
- Anderson, C. A., Horowitz, L. M. ve French, R. D. (1983). Attributional Style Of Lonely And Depressed People. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 127–136. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.45.1.127>
- Aranello, B., Mier-Chairez, J., Tomek, S. ve Hooper, L. M. (2018) Parentification and language brokering: An exploratory study of the similarities and differences in their relations to continuous and dichotomous mental health outcomes. *Journal of Mental Health Counseling*, 40(4), 353-373. <https://doi.org/10.17744/mehc.40.4.07>
- Arıcı, H. (2018). *Kronik Rahatsızlıkları Olan Kişilerin Depresyon ve Anksiyete Düzeyleri İle Kişilik Özellikleri Etkileşimi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.

- Arıkan-Çolak, D. (2019). *Özel gereksinimli ve sağlıklı kardeşe sahip bireylerde Ebeveynleşme Olgusu ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arkar, H., Sari, Ö., ve Fidaner, H. (2004). Relationships Between Quality of Life, Perceived Social Support, Social Network, And Loneliness in a Turkish Sample. *Yeni Symposium: psikiyatri, nöroloji ve davranış bilimleri dergisi*, 42(1), 20–27.
- Armağan, A. (2014). Yalnızlık ve Kişilerarası İletişim İlişkisi: Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(30), 27-43.
- Ay, Z. (2018). *Aleksitimi ve Depresyon Düzeylerinin Psikolojik Doğum Sırası ve Çocuklukta Algılanan Ebeveynlik Biçimleri Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Aydın, G. (1988). Üniversite Öğrencilerinde Depresyon, Açıklama Biçimi ve Akademik Başarı İlişkisi. *Psikoloji Dergisi*, 4(22), 6-12.
- Aydın, M. (2017). Lisans öğrencilerinin psikolojik yardım aramaya gönüllülüklerinin incelenmesi. *Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 76-94.
- Aylaz, R., Kaya, B., Dere, N., Karaca, Z. Ve Bal, F. (2007). Sağlık Yüksekokulu öğrencileri Arasındaki Depresyon Sıklığı ve İlişkili Etkenler. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 8, 46-51.
- Bayraktar, Z. K. (2021). *0-12 Yaş Aralığında Ebeveyn Yokluğu Yaşamış Yetişkin Bireylerde Psikolojik Sağlık, Yaşamda Anlam, Depresyon ve Umutsuzluk Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi: İstanbul.
- Beck, A. T. (1967). *Depression: Clinical, Experimental and Teoretical Aspects*. Harper & Row.
- Beck, A. T., ve Young, J. E. (1978). College blues. *Psychology Today*, 80-92.

- Beck, A. T., Ward, C. H., Mendelson, M., Mock, J., ve Erbaugh, J. (1961). An inventory for measuring depression. *Archives of General Psychiatry*, 4, 561-571. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1961.01710120031004>
- Beck, A.T. (1970). *Depression: Causes and Treatment*. University of Pennsylvania Press.
- Biedron, K. (2019). Acculturation as a moderating variable between parentification and immigrant mental health. *Adler University ProQuest Dissertations Publishing*. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/acculturation-as-moderating-variable-between/docview/2312284291/se-2?accountid=15572>
- Blackburn, I.M. (1992). *Depresyon ve Başaıkma Yolları* (Çev. N.H. Şahin ve R.N. Rugancı). Remzi Kitapevi.
- Borchet, J., Lewandowska-Walter, A., ve Rostowska, T. (2016). Parentification in late adolescence and selected features of the family system. *Health Psychology Report*, 4(2), 116–127. <https://doi.org/10.5114/hpr.2016.55921>
- Bostancı, M., Ozdel, M., Kalkan-Oğuzhanoglu, N. ve Özdel, L. (2005). Depressive Symptomatology among University Students in Denizli, Turkey: Prevalence and Sociodemographic Correlates. *Student CMJ*, 46 (1), 96-100.
- Boszormenyi-Nagy, I., ve Spark, G. M. (1973). *Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*. Harper & Row.
- Boyraz, F. U. ve Er, N. (2007). Alzheimer ve Depresyon Tanılı Gruplar ile Normal Örnekleme, Kişisel ve Toplumsal Olaylara İlişkin Otobiyografik Bellek Özellikleri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22 (60), 45-64.
- Bragg, M. E. (1979). A comparative study of loneliness and depression. *Dissertation Abstracts International*, 39(12-B), 6109.
- Brody, D. J., Pratt, L. A. ve Hughes, J. P. (2018). Prevalence of depression among adults aged 20 and over: United States, 2013-2016. *NCHS Data Brief*, (303), 1-8.

- Buluş, M. (1997). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 82-90.
- Burton, L. (2007). Childhood adultification in economically disadvantaged families: A conceptual model. *Family Relations*, 56, 329–345. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2007.00463.x>.
- Burton, S., Hooper, L. M., Tomek, S., Cauley, B., Washington, A., & Pössel, P. (2018). *The Mediating Effects of Parentification on the Relation Between Parenting Behavior and Well-Being and Depressive Symptoms in Early Adolescents*. *Journal of Child and Family Studies*, 27(12), 4044–4059. <https://doi.org/10.1007/s10826-007-9184-8>
- Büyük, E. (2019). *Eşbağımlılık ve ebeveynleşme arasındaki ilişkinin çeşitli sosyo-demografik veriler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Carroll, J. J., ve Robinson, B. E. (2000). Depression and parentification among adults as related to parental workaholism and alcoholism. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 8(4), 360–367. <https://doi.org/10.1177/1066480700084005>
- Castro, D. M., Jones, R. A., ve Mirsalimi, H. (2004). Parentification and the Impostor Phenomenon: An Empirical Investigation. *The American Journal of Family Therapy*, 32(3), 205–216. <https://doi.org/10.1080/01926180490425676>
- Champion, J. E., Jaser, S. S., Reeslund, K. L., Simmons, L., Potts, J. E., Shears, A. R., ve Compas, B. E. (2009). Caretaking behaviors by adolescent children of mothers with and without a history of depression. *Journal of Family Psychology*, 23(2), 156-166. <http://dx.doi.org/10.1037/a0014978>
- Chase, D.N., Deming, M.P. ve Weels, M.C. (1998). Parentification, Parental Alkolism And Academic Status Among Young Adults. *The American Journal Of Family Therapy*, 26, 105-114. <https://doi.org/10.1080/01926189808251091>

- Chase, N. D. (1999). Parentification: an overview of theory, research, and societal issues. (N. D. Chase Ed.), *Burdened children: Theory, research, and treatment of parentification* (s. 3-33). SAGE Publications.
<https://www.doi.org/10.4135/9781452220604.n1>
- Chen, C. Y. C. ve Panebianco, A. (2019). Physical and psychological conditions of parental chronic illness, parentification and adolescent psychological adjustment. *Psychology & Health*, 1–20. <https://doi.org/10.1080/08870446.2019.1699091>
- Chen, L., Wang, L., Qiu, X. H., Yang, X. X., Qiao, Z. X., Yang, Y. J., ve Liang, Y. (2016). Depression among Chinese university students: Prevalence and socio-demographic correlates. *Plos One*, 8(3), e58379.
- Cho, A. ve Lee, S. (2019). Exploring effects of childhood parentification on adult- depressive symptoms in Korean college students. *Journal of Clinical Psychology*, 75I, 801-813.
<https://doi.org/10.1002/jclp.22737>
- Chojnacka, B. (2020). The Loneliness and Isolation of the Parentified Child in the Family. *Paedagogia Christiana*, 45(1), 83-99.
<http://dx.doi.org/10.12775/PCh.2020.006>
- Clance, P. R., ve Imes, S. A. (1978). The imposter phenomenon in high achieving women: Dynamics and therapeutic intervention. *Psychotherapy: Theory, Research & Practice*, 15(3), 241–247. <https://doi.org/10.1037/h0086006>
- Corry, M. ve Tubridy, A. (2009). Depresyon Hastalık Değil Bir Duygu (Çev. H. Kaya). Profil Yayınları.
- Cutrona, C. E. (1982). Transition to college: Loneliness and the process of social adjustment. In L. A. Peplau, & D. Pearlman (Eds.) *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and practice* (s. 291-309). Wiley Interscience.

- Çivitçi, N. (2011). Lise Öğrencilerinde Okul Öfkesi ve Yalnızlık. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 18-29.
- Demir, A. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7 (23), 14-18.
- Demir, A. (1990). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Demir, A. ve Fışiloğlu, H. (1999). Loneliness and marital adjustment of Turkish couples. *The Journal of Psychology*, 133 (2), 230-240. <https://doi.org/10.1080/00223989909599736>
- Demir, A. ve Tarhan, N. (2001). Loneliness and social dissatisfaction in Turkish adolescents. *The Journal of Psychology*, 135 (1), 113-123 <https://doi.org/10.1080/00223980109603684>
- Demirli-Yıldız, A. (2018). Erken Dönem Uyum Bozucu Şemalar ve Yalnızlığın Üniversite Uyum Düzeyi ile İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 33(81), 82-94.
- Derikozis, E. O., & Wingsiong, A. (2017). Childhood parentification and adulthood depression and anxiety. Canadian Psychological Association 2017 Conference, Toronto. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.28644.78728>
- Deveci, O. (2019). An Investigation Into The Parentification Experiences Among Male Adolescent Due To Juvenile Labour. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). TED Üniversitesi, Ankara.
- Doğan, T. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal zeka düzeylerinin depresyon ve bazı değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Dragan, M., & Hardt, J. (2016). Childhood adversities and risk for problematic alcohol use. *Addictive Behaviors An International Journal*, 59, 65–71. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2016.03.015>

- Durak-Batıgün, A. (2005). Yaşam Sürdürme Nedenleri, Umutsuzluk ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 29-39.
- Durak-Batıgün, A. (2008). İntihar Olasılığı ve Cinsiyet: İletişim Becerileri, Yaşamı Sürdürme Nedenleri, Yalnızlık ve Umutsuzluk Açısından Bir İnceleme. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23 (62), 65-75.
- Duru, E. (2005). Amerika’da ve Türkiye’de Lisansüstü Eğitim Gören Türk Öğrencilerin Yalnızlık Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 30(137), 16-26.
- Duru, E. (2008). Yalnızlığı Yordamada Sosyal Destek ve Sosyal Bağlılığın Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23 (61), 15-24.
- Erbaş, M.M., Karahan, TF. Ve Uzun, T. (2020). Sokakta çalışan çocukların yalnızlık ve depresyon düzeylerinin ebeveyn durumları açısından incelenmesi: İstanbul örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 233-249. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.643823>
- Erpay, T. (2017). Tek Başına Olma ve Tek Başına Olmayı Tercih Etmenin Yalnızlık, Yaşamda Anlam ve Utangaçlıkla İlişkisinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erten Y. (2001). Yalnızlık-Yanlılık. *Psikanaliz Yazıları*, 3, 29-38.
- Eryüksel, G. N. ve Akün, E. (2003). Depresyonu Olan Ergenler ile Ana-Babalarının Aile ilişkilerinin ve Bilişsel Çarpıtmalarının İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 59 – 73.
- Eşkisü, M. (2021). The role of proactive personality in the relationship among parentification, psychological resilience and psychological well-being. *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 8(2). 797-813.
- Forward, S. ve Buck C. (2015). *Zor Bir Ailede Büyüme* (Çev. A. Terzi). İstanbul: İletişim Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1989).

- Freud, S. (1910). Erkeklerin yaptığı özel bir nesne seçimi (Aşkın ruhbilimine katkıları I). (Çev. E. Kapkın,), Cinsellik üzerine içinde (s.231–248). İstanbul: Payel Yayınevi (2006).
- Freud, S. (1917) Yas ve Melankoli (R. Uslu ve O. Berksun, Çev.). *Kriz Dergisi*, 1(2), 98-103.
- Geçtan, E. (1988). İnsan Olmak. Metis Yayınları: İstanbul.
- Gerson, A. C. Ve Perlman, D. (1979). Loneliness and expressive communication. *Journal of Abnormal Psychology* 88(3), 258-261. <https://doi.org/10.1037//0021-843x.88.3.258>
- Gilford, T. T. ve Reynolds, A. (2010). “My mother’s keeper”: The effects of parentification on black female college students. *Journal of Black Psychology*, 20(10), 1-23.
- Girgin, G. (2009). Evaluation of the Factors Affecting Loneliness and Hopelessness Among University Students in Turkey. *Social Behavior and Personality*, 37(6), 811-818. <https://doi.org/https://doi.org/10.2224/sbp.2009.37.6.811>
- Gülümser, Ö. (2019). Çocukları 0-42 aylık olan annelerde depresyon sıklığı ve anne depresyonunun çocukların gelişimleri üzerine etkisi (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gür, A. (1996). Ergenlerde Depresyon ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Gürsoy, E.Y. (2021). Üniversite Öğrencilerinde Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Yalnızlık, Umutsuzluk ve Depresif Belirtiler ile İlişkinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kent Üniversitesi, İstanbul.
- Haxhe, S. (2016) Parentification and Related Processes: Distinction and Implications for Clinical Practice. *Journal of Family Psychotherapy*, 27(3), 185-199, <https://doi.org/10.1080/08975353.2016.1199768>
- Hellinger, B. (2010). *Sevgi Düzenleri* (Çev. S. Toksoy). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanteri'nin üniversite öğrencileri için geçerliği, güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 7, 3-13.

- Hogg, M. A. ve Vaughan, G.M. (2011). Sosyal Psikoloji. (Çev. İ. Yıldız ve A. Gelmez), Yakınlaşma, Aşk, Çekicilik (ss. 527-576). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Hojat M. (1982a). Loneliness as a function of parent-child and peer relations. *The Journal of psychology*, 112(1st Half), 129–133. <https://doi.org/10.1080/00223980.1982.9923545>
- Hojat M. (1982b). Loneliness as a function of selected personality variables. *Journal of clinical psychology*, 38(1), 137–141. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(198201\)38:1<137::aid-jclp2270380122>3.0.co;2-2](https://doi.org/10.1002/1097-4679(198201)38:1<137::aid-jclp2270380122>3.0.co;2-2)
- Hooper, L. M. (2007). The application of attachment theory and family systems theory to the phenomena of parentification. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 15(3), 217–223. <https://doi.org/10.1177/1066480707301290>
- Hooper, L. M. (2009). Parentification Inventory (Available from L. M. Hooper, Department of Educational Studies in Psychology, Research Methodology, and Counseling, The University of Alabama, Tuscaloosa, AL 35487).
- Hooper, L. M., Doehler, K., Jankowski, P. J., & Tomek, S. E. (2012). Patterns of self-reported alcohol use, depressive symptoms, and body mass index in a family sample: The buffering effects of parentification. *The Family Journal*, 20(2), 164– 178. <https://doi.org/10.1177/1066480711435320>
- Hooper, L. M., Doehler, K., Wallace, S. A., & Hannah, N. J. (2011). The Parentification Inventory: Development, validation, and cross-validation. *The American Journal of Family Therapy*, 39, 226–241. <https://doi.org/10.1080/01926187.2010.531652>
- Hooper, L. M., Marotta, S. A., & Lanthier, R. P. (2008). Predictors of growth and distress following parentification among college students. *Journal of Child and Family Studies*, 17, 693–705. <https://doi.org/10.1007/s10826-007-9184-8>
- Hooper, L. M., Tomek, S., Bond, J. M., ve Reif, M. S. (2014). Race/ethnicity, gender, parentification, and psychological functioning: Comparisons among a nationwide

- university sample. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 23(1), 33-48. <https://doi.org/10.1177/1066480714547187>
- Hooper, L.M. (2008). Defining and Understanding Parentification. *The Alabama Counseling Association Journal*, 34 (1), 34-43.
- Institute of Health Metrics and Evaluation. Global Health Data Exchange (GHDX). <http://ghdx.healthdata.org/gbd-results-tool?params=gbd-api-2019-permalink/d780dffbe8a381b25e1416884959e88b> (Erişim 24.02. 2022).
- Işık, E., Işık, U., ve Işık-Taner, Y. (2013). Çocuk, ergen, erişkin ve yaşlılarda depresif ve bipolar bozukluklar. Rotatıp Kitapevi: Ankara.
- Jacobvitz, D. B., & Bush, N. F. (1996). Reconstructions of family relationships: Parentchild alliances, personal distress, and self-esteem. *Developmental Psychology*, 32(4), 732–743.
- Jacobvitz, D. B., Hazen, N., Curran, M., ve Hitchens, K. (2004). Observations of early triadic family interactions: Boundary disturbances in the family predict symptoms of depression, anxiety, and attention/deficit/hyperactivity disorder in middle childhood. *Development and Psychopathology*, 16, 577–592. <https://doi.org/10.1017/s0954579404004675>
- Jones, R. A. ve Wells, M. (1996). An empirical study of parentification and personality. *The American Journal of Family Therapy*, 24(2), 145-152. <https://doi.org/10.1080/01926189608251027>
- Jones, W. H. (1981) Loneliness and Social Contact, *The Journal of Social Psychology*, 113(2), 295-296. <https://doi.org/10.1080/00224545.1981.9924386>
- Jones, W.H., Hobbs, S.A., ve Hockenbury, D. (1982). Loneliness and social skill deficits. *Journal of Personality and Social Psychology*, 42(4), 682-9. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.42.4.682>

- Jurkovic, G. J. (1997). *Lost Childhoods: The plight of the parentified child*. Routledge Publisher. <https://doi.org/10.4324/9781315825762>
- Jurkovic, G. J. (1998). Family psychopathology: The relational roots of dysfunctional behavior. L. L. Abate (Ed.), *Destructive parentification in families: Causes and consequences* (ss. 237-255). The Guilford Press.
- Jurkovic, G. J., Jessee, E. H., ve Goglia, L. R. (1991). Treatment of parental children and their families: Conceptual and technical issues. *The American Journal of Family Therapy*, 19(4), 302–314. <https://doi.org/10.1080/01926189108250862>
- Jurkovic, G. J., Thirkield, A., ve Morrell, L. (2001). Parentification of adult children of divorce: A multidimensional analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(2), 245–257. <https://doi.org/10.1023/A:1010349925974>
- Jurkovic, G. J., ve Thirkield, A. (1998). Parentification Questionnaire. (Available from G. J. Jurkovic, Department of Psychology, Georgia State University, University Plaza, Atlanta, GA 30303).
- Kara, E. Ve Ceyhan, A. A. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeylerinin Bilinçli Farkındalık ile İlişkisi: Öz-Kontrolün Aracılık Rolü. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 9-14. <https://doi.org/10.5455/JCBPR.251016>
- Karagöbek, A. B. (2014). *Annenin ebeveynleşme geçmişi, annenin bağlanma tipi, sosyoekonomik statü ve çocukların benlik kurgusunun çocuklarının ebeveynleşme davranışları ve algılanan ebeveyn bakımına etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Karakaş, S. Ve Arkar, H. (2012). Depresyon ve Kaygının Yordayıcısı Olarak Mizaç ve Karakter Boyutları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 27 (69), 21-30.
- Karasar, N. Bilimsel Araştırma Yöntemi (2012). Nobel Yayınevi, Ankara.

- Karataş, A. (2020). *Ebeveynleşme ile depresyon, kaygı, stres arasındaki ilişkide benliğin ayrımlaşması ve sosyal sorun çözme becerisinin aracı rollerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Katz, J., Petracca, M., & Rabinowitz, J. (2009). A retrospective study of daughters' emotional role reversal with parents, attachment anxiety, excessive reassurance-seeking, and depressive symptoms. *American Journal of Family Therapy*, 37(3), 185–195. <https://doi.org/10.1080/01926180802405596>
- Kaya, A. (2005). Farklı Sosyometrik Statülerdeki İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Benlik Kavramı ve Yalnızlık Düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 7-19.
- Kayaalp, M.L. (2001). Yalnızlık Kader, Yaşam Heder (midir?). *Psikanaliz Yazıları*. 3, 11-20.
- Kerfoot, M., Koshyl, V., Roganov, O., Mikhailichenko, K., Gorbova, I. ve Pottage, D. (2007). The health and well-being of neglected, abused and exploited children: The Kyiv Street Children Project. *Child abuse & neglect*, 31(1), 27-37. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.07.003>
- Kerig, P. K. (Ed.). (2005). *Implications of parent-child boundary dissolution for developmental psychopathology: "Who is the parent and who is the child?"* Binghamton, NY: The Haworth Maltreatment & Trauma Press.
- Khafi, T.Y., Yates T.M. ve Luthar, S.S. (2014). Ethnic Differences in the Developmental Significance of Parentification. *Family Process*, 53(2), 267-288. <https://doi.org/10.1111/famp.12072>
- Kılınç, H. (2005). *Ergenlerin Yalnızlık Düzeyleri ve Kişilerarası İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Kim, O. (2001). Sex differences in social support, loneliness, and depression among Korean college students. *Psychological Reports*, 88, 521-526.
<https://doi.org/10.2466/pr0.2001.88.2.521>
- Koç, S. (2019). *Üniversite Öğrencilerinde Depresyonun Çocukluk Çağı Tramvaları, Bağlanma ve Üstbiliş Çerçevesinde İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kozaklı, H. (2006). *Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Köknel, Ö. (1989). *Depresyon Ruhsal Çöküntü*. Altın kitaplar.
- Koroğlu, E. (2007). *Depresyon Nedir? Nasıl Başedilir?*. Hyf Yayıncılık.
- Köyden, D. (2015). *Ebeveynleşme olgusunun depresyon, kaygı, öfke ve obsesif inanış biçimleriyle ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kuperminc, G. P., Jurkovic, G. J. ve Casey, S. (2009). Relations of filial responsibility to the personal and social adjustment of Latino adolescents from immigrant families. *Journal of Family Psychology*, 23(1), 14-22. <https://doi.org/10.1037/a0014064>
- Lasgaard, M., Goossens, L., Bramsen, R. H., Trillingsgaard, T., & Elklit, A. (2011). Different sources of loneliness are associated with different forms of psychopathology in adolescence. *Journal of Research in Personality*, 45(2), 233-237.
<https://doi.org/10.1016/j.jrp.2010.12.005>
- Levin, I. Ve Stokes, J. P. (1986). An examination of the relation of individual difference variables to loneliness. *Journal of Personality*, 54(4), 717-733.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1986.tb00422.x>

- Levin, I., ve Stokes, J. P. (1986). An examination of the relation of individual difference variables to loneliness. *Journal of Personality*, 54(4), 717–733.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1986.tb00422.x>
- Loo, H. ve Loo, P. (1993). *Depresyon* (Çev. A. Öz). İletişim Yayınları.
- Macfie, J., Brumariu, L. E., & Lyons-Ruth, K. (2015). *Parent–child role-confusion: A critical review of an emerging concept*. *Developmental Review*, 36, 34–57. d
<https://doi.org/10.1016/j.dr.2015.01.002>
- Martin, M. T. (1996). Mother-daughter relations in divorced families: Parentification and internalizing and relationship problems. *Dissertation Abstracts International: Section B: The Sciences and Engineering*, 56(9-B), 5176.
- Matthews, D. W. (1993). Relationship basics. North Carolina Cooperative Extension Service.
- McMahon, T. J., & Luthar, S. S. (2007). Defining characteristics and potential consequences of caretaking burden among children living in urban poverty. *American Journal of Orthopsychiatry*, 77(2), 267–281. <https://doi.org/10.1037/0002-9432.77.2.267>
- Minuchin, S. (1974). *Families & Family Therapy*. Harvard University Press.
- Minuchin, P. (1988). Relationship within the family: A systems perspective on development. (R. A. Hinde ve J. Stevenson-Hinde Eds.), *Relationships within families: Mutual influences* (s. 7–26). Clarendon Press.
- Minuchin, S. Ve Fishman, H. C. (1981). *Family Therapy Techniques*. United States of America: President and Fellows of Harvard College.
- Minuchin, S., Montalvo, B., Guerney, B. G., Rosman, B., & Schumer, F. (1967). *Families of the slums: An exploration of their structure and treatment*. New York, NY: Basic Books.
- Morrison, J. (2017). DSM-5'i kolaylaştıran "Klinisyenler için tanı rehberi" (M. Şahin, Ed. & H. Uğur Kural, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.

- Mumcu, C. Ve Yazgan, Ç. (2002). Yaşlılık ve Depresyon. Okyanus Yayınları: İstanbul.
- Nazlıgül, M. D. ve Bozo, Ö. (2017). Biyopsikososyal Model Çerçevesinde Fibromiyalji ve Depresyon. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(40), 58–72.
- Nichols, M. P. (2013). Aile Terapisi Kavram ve Yöntemler (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 2013).
- Nichols, M. P. ve Schwartz, R. C. (1997). *Family Therapy: Concepts and Methods*. Allyn and Bacon.
- Nolen-Hoeksema, S. (2001). Gender Differences in Depression. *Current Directions in Psychological Science*, 10(5), 173–176. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00142>
- Oruç, T. (2013). Üniversite Öğrencilerinde Psikososyal Değişkenlere göre Yalnızlık ile Otomatik Düşünceler İlişkisinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Otlu, B. M. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Depresyon Düzeyleri ve Aile İşlevleri: Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 30-35.
- Özgüven, H.D., Soykan D., Haran S. Ve Gençöz, T. (2003). İntihar Girişiminde Depresyon ve Kaygı Belirtileri ile Problem Çözme Becerileri ve Algılanan Sosyal Desteğin Önemi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (52), 1 – 11.
- Öztürk, M.O., ve Uluşahin, A. (2015). *Ruh sağlığı ve bozuklukları* (13.baskı). Nobel Tıp Kitabevleri.

- Pekel-Uludağlı, N. ve Uçanok, Z. (2005). Akran Zorbalığı Gruplarında Yalnızlık ve Akademik Başarı ile Sosyometrik Statüye Göre Zorba/Kurban Davranışı Türleri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20 (56), 77-92.
- Peplau, L. A., ve Perlman, D. (1982). Loneliness: A source book of current theory, research, and therapy. (L.A. Peplau ve D. Perlman Ed.), *Perspective on Loneliness* (ss. 1-18). A Wiley Interscience.
- Perlman, D. (1984). Recent Developments in Personality and Social Psychology. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 10, 493-501.
- Perlman, D. (1988). Loneliness: A Life-span, Family Perspective. R.M. Milardo (ed.) *Families and Social Networks: New Perspectives on family* (ss.190-220). Newbury Park, CA: Sage.
- Perlman, D. Ve Peplau L. A. (1998). *Loneliness. Encyclopedia of Mental Health*, 2, 571-581.
- Preciado, B. (2020). *Developmental Implications of Parentification: An Examination of Ethnic Variation and Loneliness* (Electronic Theses Projects and Dissertations). California State University.
- Richter, H.E. (1991). *Hasta Aile- Evlilikte ve Ailede Çatışmaların Doğuşu, Yapısı ve Tedavisi* (Çev. G. Koptagel-İlal). Yaprak Yayınları: İstanbul.
- Rogers, C. (2003), *Etkileşim Grupları* (Çev H. Erbil), Doruk Yayınları, Ankara.
- Rolland, J. S. (1999). Parental illness and disability: A family systems framework. *Journal of Family Therapy*, 21, 242–266.

- Russel, D., Peplau, L. A. ve Cutrona, C. E. (1980). The Revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39, 472-480. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.39.3.472>
- Russell, D., Peplau, L. A. ve Ferguson, M. L. (1978) Developing a Measure of Loneliness. *Journal of Personality Assessment*, 42(3), 290-294. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4203_11
- Russell, D., Peplau, L.A. ve Cutrona, C.E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personalaty and Social Psycholgy*, 39(3), 472-80. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.39.3.472>
- Santrock, J. W. (2012). İleri Yetişkinlik. (G. Yüksel, Çev.). *Yaşam Boyu Gelişim* (ss.620-643). Nobel Akademi.
- Saraçoğlu, Y. (2000). Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Sarıkaya, B. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynleşme Yaşantıları ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Savrun, B. M. (1999). Depresyonun tanımı ve epidemiyolojisi. E. Eker. (Ed.). Depresyon, somatizasyon ve psikiyatrik aciller içinde (s. 11-17). Donta Medya.
- Schimming, J. L. (2000). Parentification within divorced single -parent families and adolescent psychosocial functioning. *The University of Toledo ProQuest Dissertations Publishing*, <https://www.proquest.com/dissertations-theses/parentification-within-divorced-single-parent/docview/304627448/se-2?accountid=15572>
- Schueller, S. M. & Seligman, M. E. P., (2008), "Optimism and Pessimism", *Risk Factors in Depression*. 171-194. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-045078-0.00008-3>

- Selçukoğlu, Z. (2001). Araştırma Görevlilerinde Tükenmişlik Düzeyi ile Yalnızlık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Seligman, M. E. P. & Maier, S. F., (1967), “Failure to Escape Traumatic Shock”, *Journal of Experimental Psychology*, 74(1), 1-9.
- Shifren, K. ve Kachorek, L.V. (2003). Does early caregiving matter? The effects on young caregiver’s adult mental health. *International Journal of Behavioral Development*, 27 (4), 338–346. <https://doi.org/10.1080/01650250244000371>
- Slater, P. (1970). *The Pursuit of Loneliness: American Culture at the Breaking Point*. Beacon Press.
- Softa, H. K., Karahmetoğlu, G. U., Demirci, U., Kılınç, E., Kandemir, A., ve Durak, B. (2015). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı, Yalnızlık Düzeyleri ve Ekileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Gümüşhane üniversitesi sağlık bilimleri dergisi*, 4(2), 227-243.
- Stallman, H. M. (2010). Psychological distress in university students: A comparison with general population data. *Australian Psychologist*, 45(4), 249-57. <https://doi.org/10.1080/00050067.2010.482109>
- Stein, J. A., Riedel, M., & Rotheram-Borus, M. J. (1999). Parentification and its impact on adolescent children of parents with AIDS. *Family Process*, 38, 193–208.
- Stephan, E., Fath, M., ve Lamm, H. (1988). Loneliness as related to various personality and environmental measures: Research with the German adaptation of the UCLA Loneliness Scale. *Social Behavior and Personality: An international journal*, 16(2), 169-174.

- Sümer, N., Ünal S., Selçuk E., Kaya, B., Polat, R ve Çekem, B. (2009). Bağlanma ve Psikopatoloji: Bağlanma Boyutlarının Depresyon, Panik Bozukluk ve Obsesif-Kompulsif Bozuklukla İlişkisi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24 (63), 38-45.
- Telzer, E. H. ve Fuligni, A. J. (2009). Daily family assistance and the psychological well-being of adolescents from Latin American, Asian, and European backgrounds. *Developmental Psychology*, 45(4), 1177–1189.
- Tomeny, T., Barry, T. D., Fair, E. C. ve Riley, R. (2017). Parentification of adult siblings of individuals with autism spectrum disorder. *Journal of Child and Family Studies*, 26(4), 1056-1067.
- Truong, A. (2001). Exploring parentification of children in the context of Vietnamese families. (Unpublished master dissertation). San Jose State University, San Jose, CA.
- Tükel, R. (2001). Yalnızlık Üzerine Notlar. *Psikanaliz Yazıları*, 3, 39-43.
- Türk Dil Kurumu (2021). Genel türkçe sözlük. <http://www.sozluk.gov.tr/>
- Türk, E.G. ve Demirli-Yıldız, A. (2017). Aşk Biçemleri, İlişki Doyumu ve Yalnızlık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7 (48), 97-109.
- Türkçapar, H. (2004). Anksiyete bozukluğu ve Depresyonun Tanısal İlişkileri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 4, 12-16.
- Türkçapar, H. (2009). Depresyon; Klinik uygulamalarda bilişsel davranışçı terapi. Ankara: HYB Basım Yayın.
- Türkiye Psikiyatri Derneği (t.y.) *Depresyon*. Erişim <https://psikiyatri.org.tr/halka-yonelik/23/depresyon>
- Türkmen, M. ve Demirci, A. (2011). The Predictive Value of Gender, Perceived Parenting Styles And Loneliness in Determining Students Dispositional and State Hope Level. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 7 (2):347-363.

- Uluğ, Ö. Ş. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Depresyon Düzeyine Ebeveyn Kaybının ve Anne Baba Ayrılığının Etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Ünal, S., Küey, L., Güleç, C., Bekaroğlu, M., Evlice, Y. E., & Kırılı, S. (2002). Depresif bozukluklarda risk etkenleri. *Klinik Psikiyatri*, 5(1), 8-15.
- Valleau, M. P., Bergner, R. M., & Horton, C. B. (1995). Parentification and caretaker syndrome: An empirical investigation. *Family Therapy*, 22(3), 157–164.
- Van Parys, H., Bonnewyn, A., Hooghe, A., De Mol, J., ve Rober, P. (2014). Toward Understanding the Child's Experience in the Process of Parentification: Young Adults' Reflections on Growing up With a Depressed Parent. *Journal of Marital and Family Therapy*, 41(4), 522–536. <https://doi.org/10.1111/jmft.12087>
- Volkan, V. ve Zintl, E. (2010). *Gidenin Ardından* (2. Baskı). OA Yayınları.
- Waltman, S. H., Creed, T. A., ve Beck, A. T. (2016). Are the effects of cognitive behavior therapy for depression falling? Review and critique of the evidence. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 23(2), 113–122. <https://doi.org/10.1111/cpsp.12152>
- Weeks, D. G., Michela, J. L. Peplau, L.A. ve Bragg, M.E. (1980). Relation Between Loneliness and Depression: A Structural Equation Analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(6), 1238-1244.
- Williams, K. ve Francis, S. E. (2010). Parentification and psychological adjustment: Locus of control as a moderating variable. *Contemporary Family Therapy*, 32(3), 231-237.
- Winnicott, D. W. (2001). Kendi Başına Olma Kapasitesi (Çev. R. Tükel). *Psikanaliz Yazıları*, 3, 21-28.
- Worden, J. W. (2009). *Grief counseling and grief therapy a handbook for the mental health practitioner* (5th ed.). Springer Publishing Company.

Yaşın-Dökmen, Z. (1997). Çalışma, Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerini ile Ev işleri ve Depresyon İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(39). 39-53.

Yıldırım, F. (2016). *Aile öngörülemezliği ve ebeveynleşmenin üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri, öfke tarzları ve obsesif inanışları üzerindeki etkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Zencir, T. (2018). *Çocuklukta Ebeveynleştirilme, Evlilik Doyumu ve Depresyon* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

EKLER

EK I: Ölçekler

Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı;

Genç yetişkinlerde Ebeveynleşme İle Yalnızlık ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin incelendiği bu çalışmada, size yönelik bilgi edinmeyi amaçlayan form ve ölçekler yer almaktadır. Sorulara **eksiksiz** ve **içten** yanıtlar vermeniz araştırmanın amacına ulaşabilmesini sağlayacaktır. Araştırmada sonuçlara gruplar halinde bakılacağından, kimliğinizle ilgili herhangi bir bilgi gerekmemektedir. Araştırmada elde edilen bilgiler **tamamen gizli kalacaktır**. Araştırmacılara iletişim bilgilerinden ulaşabilir derseniz araştırma sonuçları hakkında bilgi edinebilirsiniz. Görüş ve şikâyetlerinizi ÇOMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu'na iletebilirsiniz Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Türkmen

Kübra Kanık

Demografik Bilgi Formu

- 1) Yaşınız:.....*
- 2) Cinsiyetiniz: Erkek () Kadın ()*
- 3) Kaç kardeşiniz var (kendiniz hariç):*
- 4) Kardeşiniz varsa, doğum sırasına göre siz kaçınıcı sıradasınız? (sıra ile belirtiniz):
.....*
- 5) Aylık geliriniz (Yazınız): TL *
- 6) Ailenizin aylık geliri (Yazınız):TL *
- 7) Kronik bir rahatsızlığınız var mı? Varsa nedir?*
- 8) Ebeveynleriniz hayatta mı? Anne ve babam hayatta() Annem vefat etti() Babam vefat etti() Hem annem hem babam vefat etti()*
- 9) Çocukluğunuzun genelini nerede geçirdiniz? İl merkezi () İlçe ()
Köy()*
- 10) Çekirdek ailenizin bir üyesinde bakımı gerektiren bir sağlık problemi mevcut mu? Varsa kimde ve nedir?*

EK I: Ölçekler- Devamı

Ebeveynleşme Envanteri

A . Aşağıdaki sorular siz büyürken, kendiniz ve ailenizle ilgili sahip olduğunuz düşünceleriniz, davranışlarınız ve duygularınız ile ilgilidir. Lütfen her cümleyi dikkatle okuyun. Cümlenin 1 (hiçbir zaman doğru değil) ve 5 (her zaman doğru) arasında sizin için ne kadar doğru olduğuna dayanarak bir cevap seçin. Her soruyu mümkün olduğunca doğru yanıtladığınızdan emin olun.

BU SORULARIN SİZİN BÜYÜDÜĞÜNÜZ DÖNEM HAKKINDA OLDUĞUNU UNUTMAYIN.

Yanıt Seçenekleri:

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Kimi zaman (4) Sık sık (5) Her zaman

		Hiçbir	Nadiren	Kimi zaman	Sık sık	Her zaman
1.	Üzgün olduklarında ya da duygusal zorluklar yaşadıklarında, kardeş(ler)imi rahatlatmam beklendi.	1	2	3	4	5
2.	Anne babam sık sık diğer aile üyeleri hakkındaki sırları benimle paylaştı.	1	2	3	4	5
3.	Benim yaşadığım yerdeki çoğu çocuk aile bütçesine katkıda bulunurdu.	1	2	3	4	5
4.	Aile üyelerimle ilgilenmek zorunda olduğumda bile, mutlu ya da üzgün olabilecek zamana sahiptim.	1	2	3	4	5
5.	Anne babama önemli kararlar almalarında yardım ettim.	1	2	3	4	5
6.	. Her gece kardeşlerimin yattığından emin olmak benim görevimdi.	1	2	3	4	5
7.	Ailem tarafından takdir edildiğimi hissettim	1	2	3	4	5
8.	Benim yaşımdaki çoğu çocuk benimle aynı rol ve sorumluluklara sahipti.	1	2	3	4	5
9.	Ailevi sorumluluklarım olsa da oyun ya da okul ödevleri için zamanım olurdu.	1	2	3	4	5
10.	Çalıştım ve aile bütçesine katkıda buldum.	1	2	3	4	5
11.	Kardeşlerimin (kız ya da erkek) ev ödevlerini tamamlamalarına yardımcı olmaktan sorumluydum.	1	2	3	4	5
12.	Ailemde bir anlaşmazlık olduğunda aile üyelerimin yardım istediği ilk kişiydim.	1	2	3	4	5
13.	Kardeşlerimi disipline eden esas kişi bendim.	1	2	3	4	5
14.	Sık sık anne babamın (ya da ailedeki bakım veren yetişkinlerin) arasındaki sorunları çözmeye yardım ettim.	1	2	3	4	5
15.	Aile içindeki rolümden gerçekten keyif aldım.	1	2	3	4	5
16.	Üzgün olduklarında ya da duygusal zorluklar yaşadıklarında, anne babamı rahatlatmam beklendi.	1	2	3	4	5
17.	Haftanın çoğu günü ailenin çamaşırlarını yıkamaktan ben sorumluydum.	1	2	3	4	5
18.	Ailem için hakem rolünü üstlendim.	1	2	3	4	5
19.	Aile üyelerimin sırlarını paylaştığı kişi bendim.	1	2	3	4	5
20.	Ailemizin bir takım olduğunu ve birlikte iyi çalıştığını hissettim.	1	2	3	4	5
21.	Market alışverişinin yapılması diğer aile üyelerinden daha fazla benden talep edildi.	1	2	3	4	5
22.	Aile üyelerim için çevirmen rolünü üstlendim.	1	2	3	4	5

EK I: Ölçekler- Devamı

B. Aşağıda, kişilerin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler verilmiştir. Her madde, bir çeşit ruh durumunu anlatmaktadır. Her maddede o durumun derecesini belirleyen 4 seçenek vardır. Lütfen bu seçenekleri dikkatle okuyunuz. Son bir hafta içindeki (şu an dahil) kendi ruh durumunuzu göz önünde bulundurarak, size en uygun olan ifadeyi bulunuz. Daha sonra, o maddenin yanındaki harfin üzerine (x) işareti koyunuz.

1. (a) Kendimi üzgün hissetmiyorum.
(b) Kendimi üzgün hissediyorum.
(c) Her zaman için üzgünüm ve kendimi bu duygudan kurtaramıyorum.
(d) Öylesine üzgün ve mutsuzum ki dayanamıyorum.
2. (a) Gelecekte umutsuz değilim.
(b) Gelecek konusunda umutsuzum.
(c) Gelecekte beklediğim hiçbir şey yok.
(d) Benim için bir gelecek olmadığı gibi bu durum değişmeyecek.
3. (a) Kendimi başarısız görmüyorum.
(b) Herkesten daha fazla başarısızlıklarım oldu sayılır.
(c) Geriye dönüp baktığımda, pek çok başarısızlığımın olduğunu görüyorum.
(d) Kendimi bir insan olarak tümüyle başarısız görüyorum.
4. (a) Her şeyden eskisi kadar doyum (zevk) alabiliyorum.
(b) Her şeyden eskisi kadar doyum alamıyorum.
(c) Artık hiçbir şeyden gerçek bir doyum alamıyorum.
(d) Bana doyum veren hiçbir şey yok. Her şey çok sıkıcı.
5. (a) Kendimi suçlu hissetmiyorum.
(b) Arada bir kendimi suçlu hissettiğim oluyor.
(c) Kendimi çoğunlukla suçlu hissediyorum.
(d) Kendimi her an için suçlu hissediyorum.
6. (a) Cezalandırılıyormuşum gibi duygular içinde değilim.
(b) Sanki bazı şeyler için cezalandırılabilmişim gibi duygular içindeyim.
(c) Cezalandırılacakmışım gibi duygular yaşıyorum.
(d) Bazı şeyler için cezalandırılıyorum.

7. (a) Kendimi hayal kırıklığına uğratmadım.
(b) Kendimi hayal kırıklığına uğrattım.
(c) Kendimden hiç hoşlanmıyorum.
(d) Kendimden nefret ediyorum.
8. (a) Kendimi diğer insanlardan daha kötü durumda görmüyorum.
(b) Kendimi zayıflıklarım ve hatalarım için eleştiriyorum.
(c) Kendimi hatalarım için her zaman suçluyorum.
(d) Her kötü olayda kendimi suçluyorum.
9. (a) Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok.
(b) Bazen kendimi öldürmeyi düşünüyorum ama böyle bir şey yapamam.
(c) Kendimi öldürebilmeyi çok isterdim.
(d) Eğer bir fırsatını bulursam kendimi öldürürüm.
- 10.(a) Herkesten daha fazla ağladığımı sanmıyorum.
(b) Eskisine göre şimdilerde daha çok ağlıyorum.
(c) Şimdilerde her an ağlıyorum.
(d) Eskiden ağlayabilirdim. Şimdilerde istesem de ağlayamıyorum.
- 11.(a) Eskisine göre daha sinirli veya tedirgin sayılmam.
(b) Her zamankinden biraz daha fazla tedirginim.
(c) Çoğu zaman sinirli ve tedirginim.
(d) Şimdilerde her an için tedirgin ve sinirliyim.
- 12.(a) Diğer insanlara karşı ilgimi kaybetmedim.
(b) Eskisine göre insanlarla daha az ilgiliyim.
(c) Diğer insanlara karşı ilgimin çoğunu kaybettim.
(d) Diğer insanlara karşı hiç ilgim kalmadı.
- 13.(a) Eskisi gibi rahat ve kolay kararlar verebiliyorum.
(b) Eskisine kıyasla şimdilerde karar vermeyi daha çok erteliyorum.
(c) Eskisine göre karar vermekte oldukça güçlük çekiyorum.
(d) Artık hiç karar veremiyorum.

- 14.(a) Eskisinden daha kötü bir dış görünüşüm olduğunu sanmıyorum.
- (b) Sanki yaşlanmış ve çekiciliğimi kaybetmişim gibi düşünüyorum ve üzülüyorum.
- (c) Dış görünüşümde artık değiştirilmesi mümkün olmayan ve beni çirkinleştiren değişiklikler olduğunu hissediyorum.
- (d) Çok çirkin olduğumu düşünüyorum.
- 15.(a) Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum.
- (b) Bir işe başlayabilmek için eskisine göre daha çok çaba harcıyorum.
- (c) Ne olursa olsun, yapabilmek için kendimi çok zorluyorum.
- (d) Artık hiç çalışmıyorum.
- 16.(a) Eskisi kadar kolay ve rahat uyuyabiliyorum.
- (b) Şimdilerde eskisi kadar kolay ve rahat uyuyamıyorum.
- (c) Eskisine göre bir veya iki saat erken uyanıyor, tekrar uyumakta güçlük çekiyorum.
- (d) Eskisine göre çok erken uyanıyor ve tekrar uyuyamıyorum.
- 17.(a) Eskisine göre daha çabuk yorulduğumu sanmıyorum.
- (b) Eskisinden daha çabuk ve kolay yoruluyorum.
- (c) Şimdilerde neredeyse her şeyden, kolayca ve çabuk yoruluyorum.
- (d) Artık hiçbir şey yapamayacak kadar yorgunum.
- 18.(a) İştahım eskisinden pek farklı değil.
- (b) İştahım eskisi kadar iyi değil.
- (c) Şimdilerde iştahım epey kötü.
- (d) Artık hiç iştahım yok.
- 19.(a) Son zamanlarda pek fazla kilo kaybettiğimi/aldığımı sanmıyorum.
- (b) Son zamanlarda istemediğim halde iki buçuk kilodan fazla kaybettim/aldım.
- (c) Son zamanlarda beş kilodan fazla kaybettim/aldım.
- (d) Son zamanlarda yedi buçuk kilodan fazla kaybettim/aldım.
- 20.(a) Sağlığım beni pek endişelendirmiyor.
- (b) Son zamanlarda ağrı, sızı, mide bozukluğu, kabızlık gibi sorunlarım var.
- (c) Ağrı sızı gibi bu sıkıntılarım beni çok endişelendiriyor.
- (d) Bu tür sıkıntılar beni öylesine endişelendiriyor ki başka bir şey düşünemiyorum.

21.(a) Son zamanlarda cinsel yaşantımda dikkatimi çeken bir Şey yok.

(b) Eskisine göre cinsel konularla daha az ilgileniyorum.

(c) Şimdilerde cinsellikle pek ilgili değilim.

(d) Artık cinsellikle hiç bir ilgim kalmadı.

EK I: Ölçekler- Devamı

C. Aşağıda çeşitli duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenilen her ifade de tanımlanan duygu ve düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ve düşündüğünüzü her biri için tek bir rakamı daire içine alarak belirtmenizdir.

		Ben bu durumu HİÇ yaşamam	Ben bu durumu NADİREN yaşarım	Ben bu durumu BAZEN yaşarım	Ben bu durumu SIK SIK yaşarım
1	Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.	1	2	3	4
2	Arkadaşım yok.	1	2	3	4
3	Başvurabileceğim hiç kimsem yok.	1	2	3	4
4	Kendimi tek başıyım gibi hissetmiyorum.	1	2	3	4
5	Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.	1	2	3	4
6	Çevremdeki insanlarla birçok ortak yönüm var.	1	2	3	4
7	Artık hiç kimseyle samimi değilim.	1	2	3	4
8	İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılmıyor.	1	2	3	4
9	Dışa dönük bir insanım.	1	2	3	4
10	Kendimi yakın hissettiğim insanlar var.	1	2	3	4
11	Kendimi grubun dışına itilmiş hissediyorum.	1	2	3	4
12	Sosyal ilişkilerim yüzeyseldir.	1	2	3	4
13	Hiç kimse gerçekten beni iyi tanımıyor.	1	2	3	4
14	Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.	1	2	3	4
15	İstedğim zaman arkadaş bulabilirim.	1	2	3	4
16	Beni gerçekten anlayan insanlar var.	1	2	3	4
17	Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.	1	2	3	4
18	Çevremde insanlar var ama benimle değiller.	1	2	3	4
19	Konuşabileceğim insanlar var.	1	2	3	4
20	Derdimi anlatabileceğim insanlar var.	1	2	3	4